स्पंदन २००८-०९

तयांचे व्यर्थ न हो बलिदान

श्री दूधसाखर शिक्षण प्रसारक मंडळ, बिद्री (मौनीनगर) संचलित

दूधसाखर महाविद्यालय, बिद्री

श्री दूधसाखर शिक्षण प्रसारक मंडळ, बिद्री (मौनीनगर

मराठी विभागाच्यावतीने आयोजित काव्यवाचन
कवी सुरेश मोहिते यांचा ''मजेत जगावे वाहत जगावे'' हा कार्यक्रम

हिंदी सप्ताह सांगता समारंभामध्ये मार्गदर्शन करताना
डॉ. पी. एस. पाटील (माजी हिंदी विभाग प्रमुख, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापू

लीड कॉलेज अंतर्गत पेपरवाचन स्पर्धेत
प्रास्ताविक करताना प्रा. एस. ए. साळोखे

स्पर्धा परीक्षा कार्यशाळा व एम.पी.एस.सी उत्तीर्ण विद्यार्थ्यांच्या
सत्कार समारंभात प्रास्ताविक करताना प्रा. एन. एम. पाटील

सदिच्छा समारंभामध्ये मार्गदर्शन करताना प्रा. डी. एन. पाटील

रिसर्च पेपर प्रेझेंटेशन करताना श्री. एस. ए. गंगावने सोबत
डॉ. व्ही. जे. फुलारी, व्ही आय टी युनिव्हर्सिटी वेल्लोर (तामिळनाडू)

श्री दूधसाखर शिक्षण प्रसारक मंडळ, बिद्री (मौनीनगर)
संचलित

दूधसाखर महाविद्यालय, बिद्री

• वार्षिक अंक सोळावा

स्पंदन

सन २००८ - ०९

संपादक मंडळ

प्रमुख संपादक
प्राचार्य डॉ. आर. एल. राजगोळकर

कार्यकारी संपादक
प्रा. डॉ. एस. डी. पाटील

विभागीय संपादक
प्रा. डॉ. एस. डी. पाटील, मराठी विभाग
प्रा. डॉ. एस. वी. देसाई, हिंदी विभाग
प्रा. सी. वाय. जाधव, इंग्रजी विभाग
प्रा. डॉ. एस. जी. गायकवाड, शास्त्र विभाग

स्थानिक व्यवस्थापन समिती

अध्यक्ष	:	मा. आमदार कृष्णराव परशराम पाटील
उपाध्यक्ष	:	मा. केशवराव शंकरराव पाटील
सदस्य	:	मा. नामदेवराव शंकरराव भोईटे
सदस्य	:	मा. एकनाथ माणकोजी निकम
सदस्य	:	मा. जी. डी. पाटील
मुख्य सचिव	:	मा. एस. एस. चौगले
सचिव	:	प्राचार्य डॉ. आर. एल. राजगोळकर
शिक्षक प्रतिनिधी	:	प्रा. डॉ. एस डी. पाटील
शिक्षक प्रतिनिधी	:	प्रा. एस. आर. पाटील
शिक्षक प्रतिनिधी	:	प्रा. एस. के. सावंत
शिक्षकेतर प्रतिनिधी	:	श्री. नामदेव विष्णू पाटील

रजि. नं. KPR / KGL / RSR (CR) 2266/99 स्थापना : १५/१०/१९९

श्री दूधसाखर शिक्षण प्रसारक मंडळ सेवकांची सहकारी पतसंस्था

विद्री (मौनीनगर), ता. कागल, जि. कोल्हापूर

आकर्षक व्याज दर (द. सा. द. शे.)
मूदतबंद ठेव :
४६ दिवस ते १२ महिने - १०%
१३ महिने ते २४ महिने : १०.५%
२५ महिने ते ४८ महिने : ११%
४९ महिने ते ६० महिने : ११.५%
रिकरिंग ठेव : १०%
दामदूप्पट ठेव : ९ वर्षे

सभासद हित, तत्पर सेवा

ठेवी : ४८.९० लाख
कर्जे : ८२.९७ लाख
फंडस् : ५.८८ लाख
गुंतवणूक : ६.६५ लाख

सभासद व बिगर सभासद यांचेकडून ठेवी स्वीकारल्या जातील.

चेअरमन, व्हा. चेअरमन, संचालक मंडळ, मॅनेजर व सर्व सभासद

श्री दूधसाखर शिक्षण प्रसारक मंडळ, बिद्री (मौनीनगर)

मान.आमदार श्री.के.पी.पाटील

अध्यक्ष,

श्री दूधगंगा-वेदगंगा सह.साखर कारखाना लि.बिद्री

श्री दूधसाखर शिक्षण प्रसारक मंडळ, बिद्री

मान.सौ.मायावती के.पाटील

अधिसभा सदस्या,

शिवाजी विद्यापीठ,कोल्हापूर

मान. केशवराव शं. पाटील

उपाध्यक्ष,

श्री दूधगंगा-वेदगंगा सह.साखर कारखाना लि.बिद्री

श्री दूधसाखर शिक्षण प्रसारक मंडळ, बिद्री

मान. डॉ. आर. एल. राजगोळकर

प्राचार्य,

श्री दूधसाखर महाविद्यालय, बिद्री

श्री दूधसाखर शिक्षण प्रसारक मंडळ, बिद्री (मौनीनगर)

संस्था पदाधिकारी

मा. श्री. आर. डी. देसाई
कार्य. संचालक, बिद्री कारखाना व
मानद सचिव, श्री. दूधसाखर शिक्षण प्रसारक मंडळ, बिद्री

मा. श्री. एस. एस. चौगले
मुख्य सचिव, बिद्री कारखाना व
श्री दूधसाखर शिक्षण प्रसारक मंडळ, बिद्री

मा. नामदेवराव शं. भोईटे

मा. गणपती ज्ञा. पाटील

मा. विठ्ठलराव शि. खोराटे

मा. केरबा द. पाटील

मा. राजेंद्र पां. पाटील

मा. नेताजी कुं. पाटील

मा. पंडीतराव द. केणे

मा. के. जी. नांदेकर

श्री दूधसाखर शिक्षण प्रसारक मंडळ, बिद्री (मौनीनगर)

मा. दिनकरराव भा. जाधव

मा. गणपती गुं. फराकटे

मा. सुनिलराज सु. सुर्यवंशी

मा. बंडोपंत कृ. पाटील

मा. बाजीराव ई. गोधडे

मा. शशिकांत आ. पाटील

मा. सौ. सुवर्णा सं. पाटील

मा. सौ. सविता भि. एकल

मा. रमेश मा. वारके

मा. मधुकर गो. जाधव

मा. सुनिलराव शि. कांबळे

मा. ए. वाय. पाटील

राष्टीय सेवा योजना

सदगुरु बाळुमामा मंदिरात साफसफाई करताना स्वयंसेवक

शिंदेवाडी येथील श्रमसंस्कार शिबिरात श्रमदान करताना स्वयंसेवक

शिंदेवाडी येथील शिबिरात झालेला महिला मेळावा

मांगोली येथे झालेल्या श्रमसंस्कार शिबिराचे उद्घाटन करताना संस्थाध्यक्ष

मांगोली शिबिरात श्रमदान करताना स्वयंसेवक

मांगोली शिबिरात श्रमदान करताना स्वयंसेवक

मांगोली शिबिरात स्वयंसेवकाना मार्गदर्शन करताना मा. नेताजीराव पाटील (संचालक, बिद्री कारखाना)

मांगोली शिबिरात लघुनाटीका 'लेक वाचवा' सादर करताना स्वयंसेविका

आमचे गुणवंत

शिवाजी विद्यापीठ परीक्षेमध्ये आमच्या महाविद्यालयात वर्गात प्रथम आलेले विद्यार्थी-विद्यार्थिनी

प्रविण पाटील बी.ए.-१

कु. सुरेखा अ. पाटील बी.ए.-२

समीर या. पाटील बी.ए.-३

कु. पूनम भि. गोते बी.एस्सी.-१

कु. मिनाज इ. आत्तार बी.एस्सी.-२

कु. पल्लवी य. पाटील बी.एस्सी.-३

हिंदी स्कॉलरशीप

कु. शितल शं. पाटील बी.ए.-२

कु. शोभा पां. रक्ताडे-पाटील बी.ए.-२

रोहन रा. डोणे बी.ए.-२

हार्दिक अभिनंदन

प्रा. एस. ए. साळोखे
इंग्रजी विषयात एम. फील. पदवी

प्रा. डॉ. संजय पाटील
''महादेव मोरे यांचे साहित्य'' हा ग्रंथ प्रकाशित

प्रा. नेताजी पाटील
स्वामी विवेकानंद गौरव पुरस्कार

प्रा. एस. बी. देसाई
विद्यापीठ अनुदान आयोगाचे संशोधन अनुदान
हिंदी विभाग

प्रा. एस. एन. कुलकर्णी
विद्यापीठ अनुदान आयोगाचे संशोधन अनुदान
को. जि. प्रा. पत संस्थेवर संचालक म्हणून निवड

प्रा. आर. बी. चोपडे
विद्यापीठ अनुदान आयोगाचे संशोधन अनुदान
रसायन शास्त्र विभाग

भावपूर्ण श्रध्दांजली

अशी पाखरे येती आणिक स्मृती ठेवूनी जाती...

कै. कु. दिग्विजय विश्वास मुडुकशिवाले-पाटील

संपादकीय....

'स्पंदन'चा हा सोळावा वार्षिक अंक आपल्या हाती देताना अत्यंत आनंद होत आहे. तरीही एका गोष्टीचा उल्लेख करावाच लागेल.

२६.११.२००८ च्या मुंबईवरील अतिरेक्यांच्या भ्याड हल्ल्याने भारतच नव्हे तर सारे जग हादरले. माणुसकीला काळिमा फासणारी ही घटना आहे. भारताने साऱ्या जगाला अहिंसा, प्रेम बंधू-भावाची शिकवण दिली. ज्ञानेश्वरांचे विश्वशांतीचे पसायदान, तुकोबांचे वैश्विक तत्वज्ञान यापासून ते केशवसूतांच्या 'नवा शिपाई' पर्यंतच्या सर्व साहित्याने विश्वव्यापकत्व शिकविले. तरीही आमच्यावर असे अधून-मधून हल्ले होतात. या सर्वांचा परिणाम भारतीयांच्यावर, विशेषत: तरुणांवर होतो. ही पिढी मग अंतर्मुख होते आणि आपल्या लेखनातून व्यक्त होते. महाविद्यालयीन तरुण फक्त प्रेम कविताच लिहितात असे म्हणणाऱ्यांना ही पिढी मग दहशतवादी कृत्यांवर साहित्य लिहून उत्तर देते. याबरोबरच बेकारी, शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या, अतिरेक्यांच्या कारवाया, देशप्रेम, वीर जवानांच्या कहाण्या, निसर्गाची विविध रुपे आमच्या तरुणांच्या लेखनातून शद्बबद्ध होतात.

आमच्या महाविद्यालयाची स्थापना सन १९९० ची. १८ वर्षे झाली या गोष्टीला. छोट्याशा रोपट्याचे आज वटवृक्षात रुपांतर झाले. कला, शास्त्र, संगणक शाखेला आज मोठ्या संख्येने विद्यार्थी आहेत. ही वाढ संख्यात्मक तसेच गुणात्मकही आहे. याबरोबर महाविद्यालयाची देखणी इमारत, प्रशस्त क्रीडांगण, ग्रंथालय, प्रयोगशाळा, सांस्कृतिक, इतर कार्यक्रमांसाठी वेगळे, हवेशीर आणि प्रशस्त सभागृह, विद्यार्थिनींसाठी वसतीगृह या आमच्या जमेच्या बाजू. ही सर्व प्रगती होत आहे ती आमच्या मातृ संस्थेमुळेच. कारखान्याचे अध्यक्ष मा. आमदार के. पी. पाटीलसो, उपाध्यक्ष मा. केशवराव पाटील, सर्व संचालक मंडळ, कार्यकारी संचालक, सचिव यांच्या प्रोत्साहनानेच आम्ही ही प्रगती करू शकलो. महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. आर. एल. राजगोळकर हे सतत कार्यप्रवण असतात. त्यांचे योगदान कौतुकास्पद आहे.

'स्पंदन'च्या निर्मितीसाठी संस्थेचे प्रोत्साहन, मा. प्राचार्यांचे मार्गदर्शन, संपादक मंडळ, सर्व प्राध्यापक मित्र, प्रशासकीय सहकारी, विद्यार्थी-विद्यार्थिनींचे आणि श्रीपाद ऑफसेटचे मालक श्री. आर. डी. पाटील-देवाळेकर, व त्यांचे सहकारी यांचे सहकार्य लाभले. या सर्वांचा मी आभारी आहे.

धन्यवाद!

आपला,
प्रा. डॉ. संजय पाटील
संपादक

मा. प्राचार्यसो यांचे मनोगत

दूधसाखर महाविद्यालय बिद्री हे दुर्गम, ग्रामीण भागातील प्रगतशील महाविद्यालय असून भागातील शेतकऱ्यांच्या मुलांमुलींची शैक्षणिक गरज भागवण्याशी बांधील आहे. विद्यापीठ अनुदान आयोगाकडून २००६ - २००७ सालापासून महाविद्यालयास अनुदान मिळण्यास सुरुवात झाली आहे. तद्नंतर महाविद्यालयाने प्रगतीच्या दिशेने वाटचाल सुरू केली आहे. महाविद्यालयाच्या ग्रंथालयाकडे जवळजवळ ११ ते १२ लाखाची ग्रंथ संपदा उपलब्ध झाली आहे, त्यामुळे आधुनिक तंत्रज्ञानानुसार लागणाऱ्या विषयाचे ज्ञान विद्यार्थी व शिक्षकांना सहजा सहजी मिळत आहे. त्याच बरोबर विज्ञान विभागाकडील प्रयोगशाळा अधिक सुसज्ज आहेत. त्या करीता १४ ते १५ लाखाचे अनुदान मिळाले आहे.

माहिती व तंत्रज्ञानाच्या युगामध्ये ग्रामीण भागातील विद्यार्थी कुठेही मागे पडू नये या दृष्टीने महाविद्यालयाकडे सन २००७-२००८ पासून कॉम्प्युटर सायन्स या विषयातील बी. एस्सी पदवी अभ्यासक्रम सुरू करण्यात आलेला आहे. तो पुढील शैक्षणिक वर्षांपासून पदवीपर्यंत पूर्ण होणार आहे. त्याच बरोबर व्यावसाईक अभ्यासक्रम उपलब्ध करण्याच्या दृष्टीने बी. सी. एस. ही स्वतंत्र विद्या शाखा महाराष्ट्र शासन पुरस्कृत व शिवाजी विद्यापीठ सलग्न अशी सुरू करण्यात आली आहे. त्यामुळे बी. सी. एस. ही पदवी मिळविण्याची सोय भागातील विद्यार्थी-विद्यार्थिनींना उपलब्ध झाली आहे. ज्या विद्यार्थ्यांना खर्चीक असे व्यवसायीक इंजिनिअरींग चे शिक्षण घेता नाही, अशा विद्यार्थ्यांना अल्पशा खर्चामध्ये ही पदवी मिळविण्याची सोय झाली आहे. त्यासाठी लागणारी सुसज्ज अशी २० संगणकाची प्रयोगशाळा ब्रॉडबॅंड इंटरनेट सेवेसह व तज्ञ शिक्षकांसह चालू आहे.

विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या धोरणानुसार पदवीचे शिक्षण घेत असताना व्यावसाईक शिक्षणाची सोय उपलब्ध करून देणे ही काळाची गरज आहे. त्यानुसार मेडिकल लॅब टेक्निशियन या सर्टिफिकेट कोर्सची सोय महाविद्यालयामध्ये उपलब्ध केली आहे. हा कोर्स पूर्ण करणाऱ्या विद्यार्थ्यांना वैद्यकीय सेवामध्ये पॅथॉलॉजिक लॅबमध्ये सेवा करणेची संधी उपलब्ध होते.

खाजगीकरण, जागतिकीकरण, उदात्तीकरणाच्या युगामध्ये विद्यार्थ्यांना इंग्रजी भाषेचा अनन्य साधारण उपयोग होतो आहे. या स्पर्धेमध्ये टिकण्यासाठी व तंत्रज्ञान क्षेत्रामध्ये चमकण्यासाठी आवश्यक स्पोकन इंग्लीश हा कोर्स महाविद्यालयामध्ये उपलब्ध आहे. या कोर्ससाठी आवश्यक भाषा तंत्रज्ञान शिकणेसाठी (लॅंग्वेज लॅब) सुसज्ज अशी प्रयोगशाळा उभी राहते आहे. या कोर्सची गरज विद्यार्थी-विद्यार्थिनीशिवाय भागातील प्राथमिक, माध्यमिक शिक्षकांनाही उपयोगी पडणारी आहे. जेणेकरून इंग्रजी बोलण्यासाठी शास्त्रोक्त असे ज्ञान मिळू शकते. माहिती तंत्रज्ञान क्षेत्रामध्ये खूप मोठ्या प्रमाणात विद्या वाणिज्य व शास्त्र शाखेकडील विद्यार्थ्यांना नोकरीच्या अनेक संधी उपलब्ध आहेत त्या करिता लागणारा इन्फोसिस संस्थेमार्फत प्रशिक्षीत प्राध्यापक वर्ग महाविद्यालयाकडे उपलब्ध आहे.

या सर्व सोई महाविद्यालयाने अगदी अलिकडे उपलब्ध केल्या आहेत आणि यासाठी संस्थेचे अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, संचालक, पदाधिकारी, प्राध्यापक यांचे सहकार्य खूप मोलाचे ठरते आहे.

डॉ. आर. एल. राजगोळकर
प्राचार्य

आम्हा घरी (सकळ) धन शद्बांचीच रत्ने।
शद्बांचीच शास्त्रे यत्न करूं ।।१।।
शद्बचि आमुच्या जीवाचें जीवन ।
शद्बें वाटू धन जनलोकां ।।२।।
तुका म्हणे पहा शद्बचि हा देव।
शद्बेचि गौरव पूजा करूं ।।३।।

\- संत तुकाराम

मराठी विभाग

विभागीय संपादक
प्रा. डॉ. संजय पाटील

अनुक्रमणिका

गद्य विभाग

१)	फुलं आणि फुलपांखरू	नीता पाटील	३
२)	पहिलं प्रेम	रेखाताई कुंभार	४
३)	कहाणी एका प्रेमवीराची	गणेश पाटोळे	६
४)	आई-वडिलांना विसरू नका	विद्या माने	८
५)	विवेक हवाच	स्मिता जिरगे	९
६)	राजकारणात तरुणांच्या दिशा आणि दशा	रवींद्र पाटील	११
७)	शिक्षणाचे माध्यम मातृभाषा असावी	प्रवीण गुरव	१२
८)	महासत्ता	शरदचंद्र पाटील	१३
९)	व्यर्थ न हो बलिदान	कृष्णात पाटील	१५
१०)	मैत्री	मेघा संकपाळ	१६
११)	चार दिवसाची भेट	सुरेश मस्कर	१६

पद्य विभाग

१)	प्रेम म्हणजे	श्रीधर पाटील	१७
२)	माफीचा साक्षीदार	सारिका सावंत	१७
३)	बात मैत्रीची	गोरख पाटील	१७
४)	प्रेम	सुयोग साळोखे	१७
५)	दहशतवाद एक आव्हान	राजश्री पाटील	१८
६)	तू आणि मी	शितल चौगले	१८
७)	परत कर	प्रकाश पाटील	१८
८)	नशीब	आश्विनी शेणवी	१८
९)	कोणीतरी... कुठेतरी...!	सुषमा पाटील	१९
१०)	मायबापाची कहाणी	महेश पाटील	२०
११)	मैत्री	प्रविण ढोके	२०
१२)	संदेश	पुनम मोरे	२१
१३)	आई	सीमा संकपाळ	२१
१४)	लगीन घाई	आश्विनी कावणेकर	२२
१५)	जीवन	सविता पाटील	२३
१६)	आपलं कोल्हापूर	दयानंद पाटील	२३
१९)	इच्छा!	माधुरी वागवेकर	२४
१७)	कॉलेजला येतेस..	निलेश भिऊंगडे	२४
१८)	प्रेम	रणजित खोत	२४
१९)	भिमा तुझ्या जन्मामुळे	विजय कांबळे	२५
२०)	मैत्रिण	तानाजी परीट	२५
२१)	जाता जाता	विशाल पाटील	२६
२२)	नवयुवक	कोमल परीट	२६
२३)	प्रेम	शितल पाटील	२७
२४)	नातं	रुपाली पाटील	२७
२५)	माझे महाविद्यालय	सुभाष पाटील	२८
२६)	जीवन	अश्विनी पाटील	२८
२७)	जीवन हे असेच असते	संदीप चौगले	२९
२८)	राजा शिवाजी	सुनील तोरस्कर	२९
२९)	जीवाचा जीवलग हवाच	अभिजित चरापले	३०
३०)	तर आज मी जिवंत असते	दत्ता पाटील	३०
३१)	हे खरं ना!	अमोल पाटील	३१
३२)	प्रेम	अमर कांबळे	३१
३३)	माझ्या यशाच्या शिखरावरती	स्मिता व्हरवडेकर	३२
३४)	'ती' आणि एकांत	अश्विनी पाटील	३२
३५)	मैत्री	स्वप्नाली मांडवकर	३३
३६)	आई	शिल्पा चौगले	३३
३७)	जरा जपून	सचिन चौगले	३४
३८)	क्षण हे अखेरचे	सागर मोरे	३४
३९)	माझी कविता आणि ती	प्रविण चौगले	३५
४०)	आठवण	स्मिता पाटील	३५
४१)	दहशतवाद	सुनीता तावडे	३६
४२)	मैत्री कशी असावी?	शोभा रक्ताडे	३६
४३)	हसत रहा तु सदा	गणेश जाधव	३७
४४)	मन	पूजा पाटील	३७
४५)	साथ तुझी	अर्जुन खोत	३८
४६)	पुन्हा एकदा	जयश्री पाटील	३८

इतर

१)	शिक्षण या शब्दाचा अर्थ	माधुरी भाले	३९

गद्य विभाग

फुल आणि फुलपांखरू

नीता तुकाराम पाटील
बी. ए. भाग दोन

'निसर्ग आपला रंग
मुक्तपणे उधळत असतो
उमलणाऱ्या प्रत्येक कळीबरोबर
मला जगण्याचा अर्थ कळत जातो.''

सृष्टीला लाभलेल्या नयनरम्य निसर्गातील 'फूल आणि फूलपांखरू' हे दोन मौल्यवान घटक आहेत. ईश्वराने या सृष्टीवर असे काही मौल्यवान सजीव निर्माण केले आहेत की, ते मनुष्याच्या दृष्टीने जरी क्षुल्लक असले तरी त्यांना प्राप्त झालेला रंग, रुप, सौंदर्य अप्रतिम आहे. खरं तर 'सौंदर्य पाहणाऱ्याच्या डोळ्यात असतं.' आपण पाहतो आपल्या सभोवताली असणारी फुलं आणि फूलपाखरं आपलं मन मोहून घेतात. ईश्वराने मनुष्याला भरपूर काही दिलंय, पण मनुष्य त्याचा योग्य वापर करत नाही.

आज विविध फुले पहायला मिळतात. गुलाब, मोगरा, जास्वंद, डेलीया इ. या फुलांमध्ये आज विज्ञानाच्या प्रगतीमुळे विविध प्रजाती पहायला मिळतात आणि फुलं तर अगदी उमलल्यापासून कोमेजेपर्यंत सात कलरमध्ये बदलतात. फुलाचं जीवन जरी क्षणभंगूर असलं तरी ते त्याला लाभलेल्या जीवनाचं सार्थक करतं. फुल जेव्हा झाडापासून वेगळं केलं जातं तेव्हापासून ते सात-आठ तास टिकतं मग कोमेजून जातं. आणि जर ते झाडालाच राहिलं तर ते दोन-तीन दिवस राहतं. महत्त्वाचं म्हणजे ते टवटवीत राहतं.

फूल बरच फायदा देणारं पिक म्हणून केलं जातं. फुलं मोठमोठ्या कार्यक्रमात, समारंभाच्या ठिकाणी सजावटीसाठी वापरली जातात. तसेच विविध सौंदर्य प्रसाधने बनविण्यासाठी वापरली जातात. आणि सगळ्यात जास्त वापर म्हणजे स्त्रीया केसात माळण्यासाठी करतात. या फुलांना लाभलेलं आयुष्य काही तासांचं असतं. पण आपण आपल्या सुखासाठी त्यांना लाभलेलं क्षणिक आयुष्यदेखील हिरावून घेतो. तरीही कधी ते तक्रार न करता आनंदानं दुसऱ्यांना सुख देण्यास तयार होतं. आणि आपल्या अल्पशा जीवनाचं सार्थक करतं. यामधून ते दुसऱ्यासाठी जगण्याचा संदेश देते. पण, मनुष्य हा स्वार्थी प्राणी आहे. तो कधीच कोणाचा विचार करत नाही. तो नेहमी मृगजळामागे धावत राहतो. फुलांप्रमाणेच आणखी एक जीव आपले आयुष्य आनंदात जगतो. ओळखलत का?

''फुलपाखरु
छान किती दिसते
फुलपाखरू
या वेलीवर फुलाफुलातून
गोड किती हसते.
फुलपाखरु.''

हे चिमुकले बोल तुम्ही कितीदा तरी वाचले किंवा ऐकले असतील. खूप गोड वाटतात ना! यांचेही जीवन अल्पकाळ असते. पण बघा किती आनंदात बागडत असतात. पावसाळा सुरू झाला की, रिमझिमणारा पाऊस, हिरवा शालू पांघरलेली धरती, झाडांना लागलेली रंगीबेरंगी फुलं, दूर आकाशात अर्धवर्तुळाकार असणारे सप्तरंगी इंद्रधनु आणि बागडणारे फुलपाखरू किती छान वाटते ना हे दृश्य. ही फुलपाखरं जेव्हा जवळ येतात तेव्हा पकडण्याचा मोह आवरत नाही.

''पकडलेले फुलपांखरू बोटावर
रंग ठेवून उडून जात.
जगण्यासाठी सत्वाची
थोडी आहुती देवून जातं.''

आपल्या पंखाचा रंग गेला म्हणून ते निराश होत नाही. पुन्हा उडतं आणि जगण्याची उमेद निर्माण करतं. मला इतकच सांगायच आहे की, मनुष्य नेहमी स्वार्थीपणाने वागतो. तो कधी दुसऱ्यांचा विचार करत नाही. आपण झाडाचं फूल आपल्यासाठी तोडतो पण त्या फुलाचा किंवा झाडाचा कधी विचार करतो? किती वेदना होत असतील त्यांना! आपण नेहमी आपलाच स्वार्थ साधत असतो, आणि कशाच्या तरी मोहात धावत राहतो. यामध्ये आपण जगण्याचा खरा अर्थच विसरून जातो. जेव्हा जीवनाचा अर्थ कळू लागतो तेव्हा आपल्या

जीवनाचा अंत होतो. म्हणूनच आपण जीवन जगताना 'फुल आणि फुलपाखरां' प्रमाणे जगायचं. जीवनातील आनंद लुटायचा थोडा का असेना दुसऱ्यासाठी जगायचं. मिळालेल्या सुखात समाधान मानायचं.

म्हणजेच आपणाला डौलदार घर नाही मिळालं म्हणून निराश नाही व्हायचं. झोपडपट्टीत राहण्यापेक्षा बरं. म्हणजे मला असंही म्हणायचं नाही की, तुम्ही आहात त्याच ठिकाणी राहा. जरूर प्रगती करा. पण आपल्यामुळे दुसऱ्यांना त्रास देऊ नका आणि झोपडपट्टीतून बंगल्यात गेल्यावर आपली पूर्वीची परिस्थिती विसरू नका. अन्यथा तुमची स्थिती त्या फुलांसारखी होईल, जी ताजी असताना देवाच्या चरणावर व कोमजल्यावर ? कचरापेटीत टाकतात. म्हणू जगताना दुसऱ्यांनाही जगवा, समाधानाने जगा. द्वे मोह, गर्व या तीन अवगुणांना दूर ठेवा.

"फुल आणि फुलपाखरां
सारखं जीवन जगावं
स्वतः जगताना
दुसऱ्यालाही जगवावं
आलेलं संकटसुद्धा
आनंदानं झेलावं
मिळालेल्या सुखात
समाधान मानावं."

पहिलं प्रेम

रेखाताई दत्तात्रय कुंभार
बी. ए. भाग तीन

प्रीती, इश्क, मोहब्बत, प्यार अर्थात प्रेम म्हणजे प्रेरणा, मनाच्या प्रेरणेतून साहित्याच्या पटलावरती शब्दरुपी सोंगट्या मांडतो तेव्हा तयार पाने त्याला प्रेमपत्र म्हणतात. माझं तुझ्यावर प्रेम आहे हे मला तुला सांगावयास नको, लिहावयास नको, मात्र माझ्या मनातील भावना तुजला कळणे महत्त्वाचे आहे यास्तव माझ्या आयुष्यातील पहिलंच प्रेमपत्र तुझ्यासाठी.

माझे प्रेम स्फटिकाहून पांढरे व गंगेच्या पाण्याहूनही निर्मळ आहे. प्रेमाची पणती तेवत ठेवण्यासाठी पत्ररुपी तेलाची गरज असते. माझ्या परिने ती मी पूर्ण करीत आहे. प्रेमाच्या या ज्योतीला जपायचे कि विझवायचे हे सर्वस्वी तुझ्या हातात आहे. मनाच्या भोवऱ्यात अडकलेल्या हातांना मोकळं करून माझ्या साथीच्या हातात हात दे, जादू भरलेल्या नशिली नजरेने माझ्या हृदयावर होणारा आघात राणी मला सोसवत नाही.

सोडतेस जेव्हा तुझ्या नजरेचा बाण
होतो घायाळ राणी माझा प्राण।

जेव्हापासून हे सुंदर नयन पाहिले तेव्हापासून माझे मन प्रफुल्लीत होऊन भान हरवून बसले. तुझ्याच नामी होऊन तल्लीन करीन म्हणते तुझ्याशीच लगीन. त्यास घालू मी कसा आवर कठीण गोष्ट मोठी हृदयावर. मी माझे सर्वस्व तुला अर्पण केले आहे. इथून पुढे जमू दे किंवा न देणे सर्वस्वी तुझ्याच हातात आहे.

मनातील प्रेमाच्या भावना स्नेहसंबंधाचे कडे तोडू अश्रुंचे रुप घेऊन नयन तीरावरून वाहून जाताना कंठ दाटू येऊन हृदयाचे ठोके वाढत आहेत. ह्या वेदना मला असह होत आहेत. त्या तुजला भोगावयास लागू नयेत. म्हणून य दिव्य प्रेमाचा स्वीकार कर व जीवनाला कमल फुलाप्रमाण भुलवण्यास साथ दे, या आसवांना वाहू देऊ नकोस आयुष्य प्रथमच इतके सुंदर बनून माझ्यासमोर आले असताना त्यास लपवू नकोस. ही सुंदरा जणू वाटे अप्सरा माझ्या मनामध्ये भरली रे, कोमल हिच्या जादूने मंत्रमुग्ध म झालो रे।

शुक्ल पक्षातील चंद्राच्या कोरीसारखी भासणार आकाशातील नंदा पाहून कळीप्रमाणे पिवळीधमक नाजूक व अलवार सुगंधी ती तूच आहेस. माझ्या मनाच्या दर्पणामध्ये केवळ तुझीच प्रतीमा आहे. फुलांच्याशिवा वेलीला शोभा नाही. वृक्ष म्हणजे उद्यानाची खरी शान फुलापानांची लयलूट करणारा वसंत तिथे आलाच नाही, त त्याला उद्यान म्हणू नये त्याचप्रमाणे तुझ्याविना माझ्या जगण्याला जीवनही म्हणू नये.

जिथे दूधाचा साठा नसेल तर त्याला क्षीरसागर क म्हाणावे, आपल्या किरणरुपी अमृताच्या करांनी जो जगाल

शितलतेचा अनुभव करून देतो त्या चंद्राचा जर आकाशात उदय झाला नाही तर ती रात्रही व्यर्थ आहे. यासम माझ्याशिवाय तुझ्या जगण्याला काय अर्थ आहे. माझ्या मनाच्या प्रतिबिंबामध्ये तुझे बिंब सदैव दिसते. ध्यानीमनी स्वप्नी मला फक्त तुझीच रुपे दिसतात. तुझ्या मुखातून आलेला प्रत्येक शब्द म्हणजे नाजूक फुलांच्या माळा व त्यांच्या दरवळणाऱ्या सुगंधाप्रमाणे असतो.

अगरबत्ती जळूनही आपल्या सुगंधाने सहवास निर्माण करते. त्याप्रमाणे जरी तू इथे नसलीस तरी तुझ्या अस्तित्वाचा भास मला आज होत आहे. सागरामधील जलाशयाची वाफ होऊन ती नभाच्या रुपाने धरतीवर उघडी होते. त्याप्रमाणे माझे हे प्रेम शब्दांच्या सरीसंगे तुझ्या कोमल हृदयामध्ये उतरवीत आहे. चातक पक्षी ज्या प्रमाणे फक्त पावसाच्या पाण्याची वाट पाहतो त्याप्रमाणे कोणाच्याही स्नेहबंधात न अडकता कोणतेही तुझ्यावर बंधन न घालता एका उदात्त हेतूने आपल्या भावी प्रीतीची प्रतिक्षा करीत आहे.

मौन तू मौनात तू तू मौनाची जाहली
बाह्य रुपात मी न गुंतलो।
तूच माझ्या मनाची सावली।

पृथ्वीवरील या जीवांच्या संघर्षातून आणि व्यथातूनही मला केवळ तुझे दर्शन घडते. पानावरती झगमगणाऱ्या दवबिंदूतून, बागेच्या पोटातून अंकुरणाऱ्या बिजांतून, फळाफळांतून, गगन मालेतून निसर्गाच्या प्रत्येक चराचरातून मला तुझ्या सहवासाचा भास होतो. तू माझ्या आयुष्यामध्ये वादळ निर्माण होऊन भाव भावनांच्या लाटा उसळू लागल्या. प्रेमाच्या दिव्य तेजाचा अनुभव तू मला दाखविलास पण आता त्याचाच भडकवून वणवा झालेला आहे. ह्या वणव्यामध्ये माझे सर्वांग जळत आहे. तुझे अमृतासारखे शब्द जेव्हा माझ्या कानी पडले तेव्हापासून माझ्या ओठावरती अधिरतेने तुझेच शब्द व आपण गायिलेली प्रेमगिते येतात. त्या शब्दानांही बंधन घालणे खूप कठीण जात आहे. माझ्या कल्पनेतला तो प्रेमाचा स्वर्ग कधी माझ्या वाट्याला येणार आहे. दिवसरात्र मनामध्ये फक्त हीच ओढ बाळगून जगत आहे. इतर प्रसंगी काळही वेगवान असतो. पण तू नसलीस जवळ तर तो क्षणही मला युगाप्रमाणे भासतो.

The first love letter towards accpeting love problem is to begain. पहिले प्रेमपत्र स्वीकारलेस तर पुढील प्रेम समस्या प्रयत्नाअंती सुटू शकतात याच विधानस्तव तुला सांगतो,

लाल मिरची त्यावरती हिरवा देठ,
तुजला देत आहे प्रेम पत्राची भेट।

हे सर्व काही तुझी जादू अथवा किमया आहे. तुझ्यापासूनच काही काव्यस्फूर्ती मिळाली व मी काव्यरचना करू लागलो. यामध्ये खोल विरहात जात जाणून घेतले की तुला हिंदी साहित्य खूप आवडते. म्हणून मी हिंदी साहित्य क्षेत्रात उडी मारली व माझ्या आयुष्यातील पहिली स्वरचित हिंदी शायरी लिहिली ती म्हणजे.

आता नही था हमको, हाथ में कलम पकडना सिखा,
दिया है तेरे प्यार ने आज हमको प्रेमपत्र लिखना।

तुझी ही रुपे माझ्या हृदयामध्ये काठोकाठ भरून ठेवलेली आहेत. पण जेव्हा हृदयातून विचारांच्या मार्गाद्वारे कल्पनेच्या प्रवेशद्वारातून हे शब्द कागदावर उतरतात तेव्हाच माठातून झरणाऱ्या पाण्यासारखे काही शब्दच माठातून अर्थात हृदयातून ओठांच्या पाऊलवाटावरून चालत चालत येताना जिभेला वळसा घालून बाहेर येतात व उरलेले आतच हृदयामध्ये राहतात. कारण मानव म्हणून माझ्यावरती कांही बंधने आहेत. मात्र अक्षरांची जी शक्ती हृदयात उरलेली आहे. तीच आज माझ्या जगण्याची प्रेरणा शक्ती, विश्वास ठरत आहे. मनातील प्रेमाच्या भावना अश्रुंच्या रुपाने ओसंडून वाहत असताना त्यांना शब्दबद्ध करण्याचा एक प्रामाणिक प्रयत्न आहे. विचारांच्या शक्तीला जाण देणारे खुराक यातून प्रीतीच्या बीजांना नकाराचे अंकूर फुटू न देता प्रयत्नांच्या झाडाला फळे लागावीत म्हणून प्रेम पत्ररुपी पाणी घालून मनाच्या मोकळ्या रानात धावणाऱ्या शब्दांनां अर्थाचा लगाम घालून रचनेने बांधियले व तुझ्याच स्मृतीत पहिले प्रेम शब्दात गुंफियले!"

प्रेमातील शेवटचे विनवणे नव्हे, शेवटी तुला एकच सांगणे.

"माझी हार मला मान्य आहे,
याचा अर्थ तू जिंकलीस,
असा होत नाही,
डाव कितीही तुझ्या हाती दिला
तरीही जिंकता तुला येत नाही."

तुझ्या हृदयातील धडकनींचा राजा. ■■

कहाणी एका प्रेमवीराची

गणेश सुनील पाटोळे
बी. एससी. भाग तीन

गोष्ट तशी २००२-०३ सालातली. मी त्यावेळेला दहावीला होतो. महिना होता २००३ सालातल्या जानेवारीचा. दहावीला असल्याने अभ्यासाची जोरदार तयारी सुरू होती. सर्व विषयांचा व्यवस्थित अभ्यास सुरू होता. मग आला जानेवारीचा शेवटचा आठवडा. सर्व विषयांचा अभ्यास जवळजवळ आटोपला होता. परीक्षा होती मार्चमध्ये.

मी तसा आनंदी, सुखी, नेहमी हसतमुख. थोडासा नव्हे बराच पोरकट, खट्याळ. जीवन कसे आनंदी आणि व्यवस्थित चालले होते. पण मात्र तो दिवस आला. ज्याने माझ्या आयुष्याला कलाटणीच दिली.

दिवस होता २७ जानेवारी २००३ चा. ज्यावेळी मी तिला पाहिले. ती होती ८ वीला 'ब' तुकडीमध्ये. तसे मी तिला याआधी एकदोन वेळा बघितले होते. परंतु त्या दिवशीचा काय रंगच न्यारा होता. शाळा आमची तीन मजली. सर्वात खालच्या मजल्यात होते ऑफिस. मधल्या मजल्यात आमचा दहावीचा वर्ग आणि सगळ्यात शेवटच्या म्हणजे तिसऱ्या मजल्यात ८ वी 'ब'चा वर्ग म्हणजे तिचा वर्ग. दुपारचे ४ वाजले होते. खेळाचा तास होता. मी खेळायला गेलो नाही. मी वर्गातून बाहेर गेलो आणि तसाच सहज निवांत व्हावे म्हणून तिसऱ्या मजल्यावर गेलो. तिसऱ्या मजल्यावर चढण्यासाठीच्या पायऱ्यांवर उभा राहिलो आणि बाहेरच्या रस्त्यावरून येणाऱ्या जाणाऱ्या गाड्यांकडे उगाच बघत राहिलो. अचानक माझी नजर तिच्या वर्गाच्या दिशेने गेली. त्यावेळी ती तिच्या मैत्रिणींबरोबर दरवाजाला टेकून माझ्या दिशेने बघत उभारली होती. तिला मी बघितले. पाहताक्षणीच अंगात वीज चमकावी तसे माझे शरीर थरथरले. मी तिला पाहत होतो. ती मला पाहत होती. मधूनच मैत्रिणींबरोबर बोलण्याचं नाटक करत माझ्याकडे हसत, प्रेमळ नजरेने पाहत उभी होती. तिला पाहताक्षणीच मला भूलोकिची अप्सरा माझ्यासमोर उभी असल्याचा भास होत होता. मला त्या दिवशी आकाश ठेंगणे झाले होते. दिवस सरत गेले. आम्ही एकमेकांना व्यक्त न केलेले प्रेम बहरत जात होतं. नजरेनजरेतून प्रेमाचे अविष्कार होत होते. पण एका दिवशी आम्ही सगळे मित्र दुपारच्या सुट्टीत घरी जेवायला चाललो होतो. ती आणि तिच्या मैत्रिणी घरी जेवायला चालल्या होत्या. त्या आमच्या पुढे होत्या. आम्ही त्यांच्या मागून चाललो होतो. मी त्यावेळेला पूर्ण जोशमध्ये होतो. मित्रांनी मला डिवचले आणि मला तिला माझ्या प्रेमाबद्दल प्रतिसाद विचारण्यास सांगितले. तसा मी प्रत्येक कामात घाईगडबड करणारा. परिणामांची पर्वा न करणारा. त्यावेळेला मला काय झालेले कोणास ठाऊक. पण मी त्या दिवशीच तिच्या पाठीमागे पळत गेलो. तिच्यापर्यंत पळत गेलो आणि अचानक बाजूला हटलो. हा प्रकार बघून ती खूपच घाबरली आणि संतापली. इथेच माझी सर्वात मोठी चूक झाली. इथेच माझ्या प्रेमामध्ये मीठाचा खडा पडला. मी काय करत होतो याचे माझे मलाच भान नव्हते. पुढे पुढे तर मी तिच्या मागून दररोज तिला हाका मारत फिरत होतो. पण यामध्ये कोणताही वाईट हेतू नव्हता. तिला माझ्या प्रेमाच्या प्रतिसादाबद्दल विचारण्यासाठी मी तिचे नाव घेऊन हाका मारत होतो. पण ती थांबत नव्हती. दिवस सरत होते आणि गैरसमज वाढत होते.

पुढे दहावीची परीक्षा दिली. परीक्षा चांगल्या मार्कांनी पास झालो. चांगल्या मार्कांनी पास झाल्यामुळे अर्थातच गावातल्या सायन्स कॉलेजमध्ये ॲडमिशन घेतले. कॉलेजला जाताना वाटेतच शाळा लागत होती. बरोबर ती ज्यावेळेला शाळेची मधली सुट्टी होईल त्यावेळेला कॉलेजला जात होतो. पण मला पाहताच ती दूर जात असे किंवा परत आत वर्गात जाऊन बसे. त्यांची शाळा सुटायची ५ वाजता आणि माझे कॉलेज सुटायचे सव्वा चार वाजता. त्यामुळे घरी जाऊन मी आवरून

शाळेजवळ येत असे. शाळेजवळ एक खाजगी मंडळाचे वाचनालय होते. तिथेच मी तिची शाळा सुटायची वाट बघत असे. शाळा सुटली की तिच्या मागून जावून मी माझ्या घरी जात असे. पण आता तिच्या चेहऱ्यावर नेहमी मी आल्यावर राग स्पष्ट दिसत होता. पण मला त्याची पर्वा नव्हती. मी तिच्या प्रेमामध्ये आकंठ बुडालो होतो.

तो दिवस होता २२ डिसेंबर २००३. मी तिची वाट बघत वाचनालयामध्ये पेपर वाचत बसलो होतो. अचानक बाहेरून तीन माणसे आलीत आणि माझी कॉलर पकडून मला कानफाडीत मारायला लागलीत याचे कारण मला समजेना. अचानक माझी नजर त्या तीन माणसांच्या मागे गेली. पाहतो तो काय, ती होती. ती माझ्याकडे बोट करून त्या माणसांना सांगत होती, ''हा मुलगा दररोज माझ्या पाठिमागे हाका मारत फिरतो.'' हे बघून मला धक्काच बसला. मला तिच्याकडून अशी अपेक्षा नव्हती. माझ्याकडून काही त्रास होत होता तर तिने माझ्याशी तसे सरळ बोलायला हवे होते.

त्यानंतर मी पार कोलमडून गेलो होतो. तरीही ह्दयात प्रेमाची पणती मिनमिनत होती. या मनस्थितीतच माझी अकरावी बारावी पूर्ण झाली. बारावीची परीक्षा पूर्ण झाल्यानंतर मी MS-CIT चा कॉम्प्युटरचा कोर्स लावला होता. १८ जुलैला MS-CIT ची परीक्षा होती. ती देऊन आम्ही घरी येत होतो. पावसाचे दिवस होते. त्यामुळे हवेत एक प्रकारचा गारठा होता. पाऊस जोराचा पडत होता. तशा पावसात आम्ही घरी बिन छत्रीचे चाललो होतो. पाऊस जास्तच पडत होता. म्हणून एका दुकानासमोर उभारलो. आम्ही पाऊस थांबण्यासाठी वाट पाहू लागलो. तोच ती रस्त्यावरून घरी चालली होती. तिला पाहताच मला माझे जुने दिवस आठवले. तिचे हसणे, नखरे आठवू लागले. हे आठवूनच मनातल्या मनात सुखावून गेलो. मित्रालाही माझं प्रकरण माहीत होतं. मला राहवत नव्हतं. मित्राला म्हणालो, ''आज हिला प्रेमाबद्दल विचारावेच. कदाचित दोन वर्षात तिचा माझ्याबद्दलचा तिचा राग निवळला असेल.'' पण कसले काय मी परत तिला विचारायला गेलो तर तिने पुन्हा नकार घंटाच वाजवली. पण मला मात्र समाधान होते, की मी तिच्याशी बोललो.

पुढे असेच दिवस गेले. सिनियर कॉलेजला आलो. पाहिलं वर्ष चांगलं गेलं. दुसऱ्या वर्षात गेलो. बिद्री कॉलेजला येण्यापूर्वी मी नाशिकला B. Sc. I मध्ये शिकत होतो. पण तिथे काही माझे मन रमेना म्हणून मधूनच B. Sc. I सोडून गावी आलो. त्यामुळे त्या वर्षी गॅप पडला. पुढे बिद्री कॉलेजला आलो. पहिले वर्ष चांगले गेले. दुसऱ्या वर्षात गेलो. त्यावेळेला ती आमच्या कॉलेजमध्ये पहिल्या वर्षात शिकत होती. आम्ही सर्वजण एकाच गाडीतून कॉलेजला यायचो जायचो. त्यामुळे तिच्याकडे सहज अधूनमधून नजर जायची. त्यावेळी तीही मला चोरून बघताना पाहिले. त्यामुळे माझ्यातला सुप्त, झोपलेल्या प्रेमाच्या भावना जागृत झाल्या. असेच दिवस आनंदात जात होते. मला परत वाटले तिला विचारावे. पण धाडस होत नव्हते. अखेर वार्षिक खेळाच्या दिवशी म्हणजे ७ फेब्रुवारी २००८ रोजी तिला विचारले. नकार दिला. तरीही त्यामुळे माझे एक टिपूसभर प्रेम कमी झाले नाही.

पुढे दिवस गेले. तिचं ह्दय जिंकण्यासाठी मी गॅदरींगमध्ये भाग घेतला. तयारी जोरदार केली होती. गॅदरींगचा दिवस आला. पहिल्या दिवशी भाषणाचा आणि जेवणाचा कार्यक्रम झाला. दुसरा दिवस आला. तो होता महत्त्वाचा दिवस. कारण त्या दिवशी होते विविध गुणदर्शनाचे कार्यक्रम. शेलापागोट्याचा कार्यक्रम झाला. आणि मधी थोडा पंधरा वीस मिनिटांची विश्रांती दिली. विश्रांतीनंतर कार्यक्रम सुरू झाला. पहिल्यांदा गाण्याचा कार्यक्रम होता. माझी वेळ आली. स्टेजवर मी पहिल्यांदाच आयुष्यात एकटा कार्यक्रम करत होतो. याच्याआधी लहानपणी मी एक दोन वेळा ग्रुप डान्समध्ये भाग घेतला होता. पण त्यावेळी मी सगळ्यात पाठीमागे कुणाला दिसू नये असा उभारलो होतो. असो. त्यानंतर मी हा नऊ दहा वर्षांनी कार्यक्रम करत होतो. आणि तोही एकटाच. मी स्टेज गीतात भाग घेतला होता. मी गाणं म्हटलं. गाणं होतं 'निले निले अंबर पे' गाणं अगदी झकास झालं. सगळ्यांना आवडलं. गाणं म्हणून मी खाली मुलांच्यात प्रतिक्रिया जाणून घेण्यासाठी आलो. सगळ्यांनी माझं कौतुक केलं. आता मी मुलींच्या

घोळक्यात तिचा चेहरा शोधू लागलो. पण ती गेली होती. नेमकी शेलापागोटेचा कार्यक्रम बघून ती गेली आणि माझ्या सगळ्या मेहनतीवर पाणी फिरले. सगळे लोक कौतूक करत होते. पण त्या कौतुकांचा आणि स्वत:च्या नशिबाचा खूप राग येत होता.

वर्ष संपलं. शेवटच्या वर्षात आलो. आता मात्र ती समोरून आली की मान खाली घालून चालू लागलो. हृदयात प्रेमाची पणती मात्र पहिल्या प्रेमासारखी तेवत होती.

परत त्या वर्षीचे गॅदरींग आले. गॅदरींग दोन दिवस होते. पहिल्याच दिवशी ती गैरहजर होती. मला अंदाज आला ती दुसऱ्या दिवशी महत्त्वाच्या गाण्याला येणार नाही. पण मी स्टेज गीतात भाग घेतला. यावर्षी मी दोन गाणी म्हटली. 'कर्ज'मधले 'मेरी उमर के नौजवानो...' आणि 'कलाकार' मधले 'निले निले अंबर पे...' ती त्या कार्यक्रमालाही उपस्थित नव्हती. सगळे शिक्षक, मुले-मुली माझे कौतुक करत होते. यावेळी मात्र मी निराश झालो नाही. कारण माझे गाणे यावेळी मी सगळ्यांसाठी म्हटले होते आणि ते सर्वांना आवडले होते.

कथा इथेच संपत नाही. कारण ही माझ्या जीवनाची कहाणी आहे. ती चालतच राहणार.

जाता जाता एवढच माझं तिला सांगणं आहे की, ''मी तुझ्यावर खूप प्रेम केले होते, करत आहे आणि करत राहीन. माझा तुझ्यावर राग नाही. कारण मी केलेल्या चुकांची शिक्षा मला मिळत आहे. तू नेहमी खुश रहा. तुला जगातली सर्व सुखे मिळोत हीच त्या विधात्याकडे मागणी. मी त्यातला नाही ज्याला नकार दिला म्हणून त्या मुलीची बदनामी करायची. तुझे प्रेम माझी कमजोरी नाही तर मला आयुष्यात जगण्याची एकच हिंमत देईल. तू नक्कीच वाईट नाहीस. माझ्याबद्दल तुझ्या मनातील गैरसमज लवकरात लवकर काढून टाक. आता शेवटचं वर्षं संपलं की, मी तुझ्यापासून लांब जाईन. मात्र आयुष्यात परत भेटलीस तर या प्रेमवीरांची ओळख ठेव. तुला तुझ्या भावी आयुष्यासाठी लाख लाख शुभेच्छा!

■■

आई-वडिलांना विसरू नका

विद्या राजाराम माने
बी. ए. भाग तीन

दुसरं कांही विसरा, परंतु आई-वडिलांना विसरू नका. त्यांचे उपकार अगणित आहेत. त्यांना विसरू नका. त्यांनी असह्य अशा वेदना सहन केल्या तेव्हाच आपण पृथ्वी पाहू शकलो. त्या पूज्यजनांचे हृदय तुम्ही दगड बनून ठेचू नका. आपल्या मुखातील घास देऊन त्यांनीच तुम्हाला मोठे केले. ज्यांनी अमृत पाजले, त्यांना विष पाजू नका, तुमचे ज्यांनी लाड केले, कौतुक केले त्या कोड कौतुक पुरविणाऱ्यांना, गरजा पूर्ण करणाऱ्यांना विसरू नका, ती मुलांपासून सेवेची इच्छा धरतात, तर मुलांप्रमाणेच सेवा करा.

''जसे कराल तसे भराल.''

ही भावना विसरू नका, जिने भिजलेल्या कपड्यावर स्वत: झोपून सुक्या कपड्यावर तुम्हाला निजविले, अशा तिच्या स्नेही डोळ्यात अश्रू येतील असे वागू नका. ज्यांनी तुमच्या मार्गावर प्रेमाची फुले पसरली, त्यांच्या मार्गातले काटे बनू नका. पैसे खर्चून सर्व कांही मिळेल, पण आई-वडिल मिळणार नाहीत. त्यांच्या पूज्य चरणांची आठवण ठेवा. त्यांना कधीच विसरू नका! तुम्ही मुलांना काय द्याल? तुम्ही तुमच्या मुलांना वारसा म्हणून काय देणार आहात? संपत्ती कितीही दिली तरी पुरी पडणार नाही.

परंतु सदाचाराचा, शीलाचा, चारित्र्याचा, निर्व्यसनीपणाचा, उद्योग क्षमतेचा व सद्गुणांचा वारसा आपण आपल्या मुलांना देऊ शकाल. ही गोष्ट श्रीमंत आणि गरीब या दोघांनाही शक्य आहे!!!

■■

विवेक हवाच

स्मिता संजय जिरगे
बी. ए. भाग तीन

नरेंद्र, हे क्रांतीच्या महादेवता, कुठे आहेस तू? परतून ये. या तुझ्या भारतभूला आज विवेकानंदांची गरज आहे. आपल्या या विशाल संस्कृतीने पावित्र्याने व्यापलेल्या भारत पर्वाला, आम्हाला तुझी गरज आहे. कारण तुझ्यासारख्या प्रतिभावंत ना कधी होऊन गेला ना कधी होणार. आजच्या युवा पिढीला सुधारण्यासाठी तुझी गरज आहे. आणखी एक नरेंद्र व्हावा अशी इच्छा आहे. येशील का परतुनी तुझ्या भारतभूसाठी...

भारतातील हिऱ्याची पारख परदेशी करतात. पण आमच्या भारतीय लोकांना नाही. असाच तूही... तुझा जन्म १२ जानेवारीला झाला. १८५७ ते १९४७ पर्यंत तू देशाची सेवा केलीस. आजचा युवक ह्या तरुण वयात भरकटतो. पण तू तर भारत भूमीसाठी दिव्य बलिदान केलेस हे पाहून उर अभिमानाने भरून येतो. पण खंत इतकीच शिवाजी महाराजांनी म्हटल्याप्रमाणे "गड आला पण सिंह गेला."

आजच्या ह्या देशात धडाडीचे नेतृत्व करणारा कुणीतरी हवा आहे. म्हणून तुला साद घालते. तुझ्या कथा शाळा, कॉलेजमध्ये वाचल्या, ऐकल्या आणि वाटलं तुझी ह्या भारतमातेला गरज आहे. तू जेव्हा लहान होतास तेव्हा तुला वडिलांनी विचारले, अरे नरेंद्र तुला कोण व्हायचंय? तू म्हणालास मला टांगेवाला व्हायचंय. बाबा तुझ्यावर ओरडले. मग आईने तुला विचारले. बाळ तुला काय व्हायचय? पुन्हा तू म्हणालास मला टांगेवाला व्हायचय. त्यावर आई म्हणाली, बाळ तुला टांगेवालाच का व्हायचय? त्यावर तू म्हणालास बघ तो टांगेवाला स्टेशनवरच्या उतारुंना त्यांच्या मुक्कामापर्यंत सोडतो. मलाही तेच करायचं आहे. आई आश्चर्यचकित झाली व एक पोस्टर आणून तुला म्हणाली, तुला टांगेवाला व्हायचय ना, मग असा हो. ते पोस्टर भगवान श्रीकृष्णाचे होते. त्यांनी अर्जुनासारख्या गोंधळलेल्या तरुणाला योग्य मार्ग दाखवला. किती मोठं स्वप्न होतं तुझं. अरे आजही अर्जुनासारख्या गोंधळलेल्या तरुणांना सावरण्यासाठी तुझ्यासारखा सारथी म्हणजे तूच टांगेवाला हवा आहेस.

तुझ्या वाणीने आणि कर्तृत्वाने एक गर्भश्रीमंत स्त्री प्रभावीत होऊन तुला म्हणाली की, माझ्याशी लग्न करा. कारण तिला तुझ्यासारखा सूर्याच्या तेजालाही भुलवणारा प्रतिभावंत मुलगा हवा होता, तेव्हा तू म्हणालास, तुम्हाला माझ्यासारखा दुसरा मुलगा कशाला हवा, मीच तुमचा मुलगा होतो. मोहावर फार मोठा विजय मिळवलास तू!

तू भगवं वस्त्र धारण केलंस कारण तुझ्याकडे पैसे नाहीत. हे भिकाऱ्यांना कळावं. ते नाराज होऊ नयेत म्हणून किती प्रेमळ असं हृदय तुझं! जेव्हा तू एकदा परदेशात भाषण करत होतास तेव्हा तुला एका मग्रुर गोऱ्याने हिंदुस्थानचा निषेध करायचा म्हणून बूट फेकून मारला. तू थोडावेळ थांबलास आणि म्हणालास, हे बूट ज्यांचे आहेत, त्यांनी घेऊन जावे. कारण एका बुटाचा मला काहीच फायदा नाही. अन्यथा दुसराही बूट मला फेकून मारावा. किती नम्र, विनयशील वर्तणूक!

तुझ्या अशा वीरगाथा ऐकून अभिमानाने हृदय फुलून येते रे! पण आज तुला साद घालते कारण या हिंदुस्थानचा पार चोथा झाला आहे. आणि याला कारण आम्ही हिंदुस्थानीच आहोत. इतक्या समस्या आहेत की, कुठून सुरुवात करू समजेनासे झालंय.

आज सर्वत्र नैतिक मूल्यांचा ऱ्हास, गगनाला भिडलेला भ्रष्टाचार, कधी नव्हता एवढा काळा बाजार, दिवसाढवळ्या तांडव! विज्ञान युगाच्या स्वागताप्रित्यर्थ

महागाईचे थैमान, महागाईचा राक्षस पुरता गिळतो आहे. अमीर मखमली बिछान्यात झोपतो. पण गरिबाला साधी चटईही नसावी. ही वस्तुस्थिती! तर जो बळीराजा सोनं पिकवतो, त्यालाच आज झोपडीत राहण्याची वेळ आली आहे. म्हणून आज शेतकऱ्यांची आत्महत्या हा मोठा गंभीर प्रश्न बनला आहे. पण ह्या महागाई, भ्रष्टाचार, लोकसंख्यवाढ, प्रदूषण, दारिद्र्य ह्या चक्रव्युहातून बाहेर न येणाऱ्या अभिमन्यूसारखी सामान्य माणसाची अवस्था झाली आहे. गुन्हेगारी, दहशतवाद हे राक्षस मात्र देशात थैमान माजवत आहेत. गल्ली ते दिल्लीपर्यंत हनुमानाच्या शेपटीप्रमाणे काळी कर्तृत्व वाढतच चालली आहेत. आणि ह्या सर्वांत मेलेल्या मढ्यावरचे लोणी खाणारे बोके मात्र मोकाट सुटले आहेत.

आजही देश जातीभेदात होरपळून निघतोय. आजही जातीभेदावर वादविवाद करून देश नासवला जातोय. जयंती व पुण्यतिथी दिवशी महान व्यक्तींची आठवण होते. पुतळा विटंबना हा तर एक प्रकारचा कार्यक्रमच होऊन बसलाय. आजची युवा पिढी पाश्चात्यांचे अंधानुकरण करून वाह्यात व वात्रटपणे वागते आहे. पाश्चात्यांचा पराकोटीचा अभिमान पण त्यांच्यात स्वावलंबीपणा दिसत नाही. कॉलेज सोडून कट्ट्यावर बसून पोरींच्या टिंगलटवाळ्या करणे हा मर्दपणा ठरू लागला आहे. ज्यावेळी कौरव द्रौपदीचं वस्त्रहरण करत होते. तेव्हा तिचा रक्षणकर्ता तिचा भाऊ श्रीकृष्ण कुठे आणि आज डिस्को, पबमध्ये नशेत झिंगणारी युवापिढी कुठे? तूच ठरव.

गुरुदक्षिणा म्हणून आपला अंगठा कापून देणारा एकलव्य कुठे! आणि आज कॉपी करायला दिली नाही म्हणून शिक्षकांवर हात उगारणारे महाभाग शिष्य कुठे. बाप दशरथांनी आज्ञा दिल्याने १४ वर्षे वनवासात जाणारा आज्ञाधारक राम, कावडीमधून आंधळ्या आईवडिलांना काशीला नेणारा श्रावणबाळ कुठे व आज भरून गेलेली वृद्धाश्रमे काय दर्शवितात? आजची युवापिढी भरकटत चालली आहे. ती दूरदर्शनवरील दिडदमडीच्या मालिका पाहून तसेच अश्लिल चित्रे पाहून नातीही ओळखेनाशी झालेत. म्हणून आज देशात संस्कारशिबिरं पैसे देऊन भरवली जातात. कारण आज आमच्या घरात टी. व्ही. सारख्या भौतिक सुखाच्या गोष्टींनी जागा व्यापली आहे पण आजी-आजोबासाठी घराचा एक कोपराही शिल्लक नाही. आणि आजी-आजोबांचं सोडाच हो! पण आई-वडिलांचा खून करणारे महाभाग जन्माला येत आहेत आजही देशात 'लेक वाचवा' अभियान राबवावं लागतं. बक्षिसे ठेवून स्वच्छता करवून घेतली जाते. हसावं की रडावं हाच मोठा प्रश्न आहे.

आजच्या तरुणांच्या संवेदनाही बोथट होत चालल्यात. आम्ही धावतो आहे फक्त करिअरमागे, बाकी कशाचीच खंत नाही. पण या 'मॉडर्न' जगात जिंदगीच हरवली आहे. व्यसनाच्या विळख्यात आजचा युवक झुलतो आहे. तर आजच्या तरुणींने चारित्र्य, नैतिक मूल्ये अगदी धाब्यावर बसविली आहेत. ज्या सिंहगडासाठी तानाजी मालुसरे म्हणाले, "आधी लग्न कोंडाण्याचे, मग माझ्या रायबाचे." आणि प्राणाची आहुती दिली. त्यावेळी शिवराय म्हणाले, "गड आला पण सिंह गेला." असे म्हणून लहान मुलाप्रमाणे ढसाढसा रडू लागले. त्याच पवित्र अशा सिंहगडाच्या पायथ्याशी 'रेव्ह' पार्टीसाठी युवापिढीच्या आयुष्याचा एकेक क्षण कमी होत आहे. व्यसनाधीनतेत तरुण झिंगून गेला आहे. ह्या तरुणांच्या जीवनरथाचं सारथ्य तुला करायचंय!

काय सांगू आणि काय नको असं झालंय. अजून भरपूर तुला सांगायचं आहे. फक्त तुला तुझ्या हिंदुस्थानची ओळख करून दिली. हिंदुस्थानचा तारू वादळात अडकलाय. सुरक्षित किनाऱ्यासाठी तुझ्यासारखा खलाशी आम्हाला हवा आहे. एकट्याने नाही काही होऊ शकत. आजच्या युवा पिढीचं हे चित्र

असलं तरी, जशा नाण्याला दोन बाजू असतात. एक चांगली व एक वाईट त्याप्रमाणेच काही चांगली माणसेही ह्या देशात अजून आहे. ज्यांना सिंहगर्जना व्हावीशी वाटते. करावीशी वाटते. हे सगळं बदलून विवेकानंदांचं जग बनवावसं वाटतं. त्यापैकीच मीही एक, म्हणून तर तुझी गरज वाटते. उणीव भासते. आज २१ व्या शतकात माणूस फार बदललाय. जेव्हा तो आकाशात भरारी मारतो. तेव्हा नेमके तो स्वत:चे घरटे विसरतो. आकाशात उंच उडताना घरटं कसं विसरून चालेल? विचार करूया विश्रांती कुठे घ्यायची? मी माझं ह्या स्वार्थीपणात जगण्यातला आनंदच आम्ही गमावलाय. पैसा, धन, दौलत आणि आनंद आहे, जमिनीवर पाय स्थिर ठेवून आकाशाला हात लावला पाहिजे. आकाशाच्या गगनभरारीच्या दिव्यात्वाला जमिनीचं भान सोडून कसं चालेल?

नरेंद्र आमची अवस्था पंख नसलेल्या पक्षासारखी झाली आहे. समोर उत्तुंग आकाश पसरलेय. ह्रदयात चांगल्या कल्पना आहेत. मनात स्वच्छ, निर्मळ विचारधारणा आहेत. इवल्याशा दोन डोळ्यात स्वप्न भरलेत. मला उडायचंय, मला घडायचंय, घडवायचंय असे हुंकार ह्रदयातून येत आहेत. पण छे! मला तर पंखच नाहीत. कोण देईल मला हे पंख? हा प्रश्न पडलाय. मात्र दुसरं मन म्हणतंय की, मिळतील तुला पंख हो, मिळतील तुला पंख, पण त्यासाठी ही योग्य वेळ नाही. आणि ही योग्य वेळ जरुर येईल. तोपर्यंत तू चालत रहा, चालत रहा.

नरेंद्रा, हे क्रांतीच्या महादेवता कुठे आहेस तू? परतून ये, परतून ये, या तुझ्या आणि आमच्या भारतभूला आज विवेकानंदांची गरज आहे. या विशाल संस्कृतीने, पावित्र्याने व्यापलेल्या भारत पर्वाला तू हवा आहेस. परतून ये. तुझ्या भारतभूला वाचवण्यासाठी परतून ये!

■■

राजकारणात तरुणांच्या दिशा आणि दशा

रवींद्र आनंदा पाटील
बी. ए. भाग तीन

ज्यांचे स्नायू पोलादी आहेत. ज्याच्या मांसलपेशी लोखंडी आहेत, ज्याची छाती सिंहाची आहे आणि सागराचा तळ असो किंवा अवकाश असो, तो भेदून भेदून जाण्याची प्रबळ प्रबळ इच्छा ज्यांच्याजवळ आहे, असे शंभर तरुण मला द्या म्हणजे मी या देशात आवश्यक ती क्रांती करून कायाकल्प घडवून आणीन, असे मत स्वामी विवेकानंदांनी मांडले होते. त्यांनी तरुणांची शक्ती ओळखली होती. परंतु आत्ताची तरुण पिढी या आपल्या शक्तीचा वापर कशा प्रकारे करते यावरच देशाचे भविष्य अवलंबून आहे. आज तरुणांचा राजकारणातील वाढता कल चांगला असला तरी तो धोकादायकसुद्धा आहे.

जशा निवडणुका जवळ येतात तसे राजकीय नेत्यांना गावागावांमध्ये जाण्याची सवय आहे. तेथे जाऊन चिथावणीखोर केलेल्या भाषणामुळे तेथील वातावरण तंग होते. राजकीय नेते राजकारणामध्ये स्वत:ची पोळी भाजून घेण्यासाठी हे सर्व कांही करत असतात हे सामान्यांना कळणार कधी. त्यांच्या भाषणाने प्रभावीत झालेले विणाकारण भांडणे करतात, अशाच वादामध्ये आपल्याच कॉलेजचा दिगंबर विश्वास मुडूकशिवाले या निष्पाप युवकाचा बळी गेला. मरणारा मरुन गेला, ज्याने मारले तो शिक्षा भोगेल. मात्र त्या दोघांच्या कुटुंबियांचे काय? कर्तीसवर्ती मुले गमावल्याचे दु:ख त्यांनाचमाहीत.

अशा वादावादीमध्ये कागल तालुका अग्रेसर, असलेला दिसतो. यामध्ये बेलवळे, बोरवडे, बोळावी, सांगाव, मळगे, मुरगुड यासारखी गावे पुढे असतात. तेथे राजकारणातून बारा महिने वादावादी आपणास पहावयास मिळेल. यात तरुणाचे प्रमाण मोठे असतेच.

जवानी मस्तानी होती है।
ये बडी खतरनाक चीज होती है।

अकल होती है, होश भी होता है।
लेकिन जोश उससे जादा होता है।
इतना जादा की वो अकल को मार देता है।

कॉलेजचा तरुण हा करिअरच्या मुख्य वळणावर असताना तो राजकीय भोवऱ्यामध्ये सापडतो व नंतर तो त्यातून लगेच बाहेर पडत नाही. तरुणाईच्या जोशामध्ये भांडणे होतात मात्र ते निभावताना म्हातारपण आठवतं. त्यामुळे तरुणांनी ठरवलं पाहिजे की, राजकारणामध्ये आपण किती समरस झाले पाहिजे. माझे असे मत नाही की, तुम्ही राजकारणामध्ये भाग घेऊ नका, जेव्हा आपल्यावर अन्याय होत असतो. समस्या उभ्या राहतात. सोई-सुविधा मिळत नसतात तेव्हा त्या राजकर्त्यांकडून मिळवल्याच पाहिजेत. परंतु राजकारण म्हणजे इर्षा आणि मारामारी ही भावना तरुणांनी बदलली पाहिजे. राजकीय नेतेही समाजाच्या सेवेसाठी असतात समाज त्यांच्या सेवेसाठी नसतो.

समाजामध्ये राजकारणातून अनेक गुन्हे असतात. त्यातील जास्तीत जास्त गुन्हे राजकीय शक्तीतून दडपले जातात. अगदी ट्रॅफिक पोलिसांनी गाडी अडवली तरी साहेबांना फोन लावला जातो व तेथेच पोलिसाला थांबवले जाते. राजकर्त्यांच्या अशा वागणुकीमुळे सामाजिकरीत्या काही अपप्रवृत्तीना खतपाणी मिळते व यातूनच तरुण पिढी गुन्हेगारीकडे वळते. राजकर्त्यांच्या अमिषाला तरुणांनी बळी पडू नये. त्यामध्ये नुकसान समाजाचे व अप्रत्यक्ष आपल्या देशाचे आहे. ज्याच्यासाठी आपण रक्त सांडतो, ते आपल्या मुलाबाळांसोबत सुखासमाधानाने जगत असतात. मात्र सामान्य माणूस यामध्ये भरडला जातो. मारामारी झाल्यानंतर कोर्टात केसेस जातात व त्यानंतर सामान्य नागरिकांचे काय हाल होतात ते आपण सर्वांना माहीत आहे. म्हणूनच जुनी माणसे म्हणतात की कोर्टाची पायरी शहाण्याने चढू नये. मात्र आतातरुणांच्या मध्ये कोर्टामध्ये जाण्याची इर्षा लागली आहे. किरकोळ कारणावरून वाद करण्याची सवय लागली. आपल्या आईवडिलांची जन्मभराची दौलत व मान सन्मान धुळीत मिळाला तरी तरुणांना काही वाटत नाही.

आता आपणच ठरवले पाहिजे की, तरुणांनी आपल्यापाशी असलेली शक्ती कशी व कोठे वापरायची ही शक्ती दुधारी शस्त्राप्रमाणे आहे यामुळे देशाचा विकास देखील होऊ शकतो व विनाशदेखील होऊ शकतो. तरुणांनी वाईट दृष्टीकोनातून राजकारणाची दिशा धरली तर त्यांची काय दशा होईल हे वेगळ्या प्रकारे सांगावयास नको. ■■

शिक्षणाचे माध्यम मातृभाषा असावी

प्रविण गुरव
बी. एस्सी. भाग एक

"ओ माय गॉड! किती लेट झाला! मला इमिजिएटली गेलंच पाहिजे!" तीन वाक्यात तीन वेळा माझ्या मातृभाषेला भोसकणे मला मी सहज पचविले. 'भर रस्त्यात पोलीस चौकीजवळ भोसकून खून!" या पहिल्या पानावरील वर्तमानपत्रातील बातमीप्रमाणे माझी मैत्रीण गेली पण माझ्या मनात विचार उठले पाण्यात टाकलेल्या दगडाप्रमाणे!

फादर स्टिफन्स म्हणतात
जैसी पुष्पांमाजी पुष्प मोगरी,
परिमलामाजी कस्तुरी,
तैसे भाषामाजी साजिरी मराठिया।।

पण आजकाल इंग्लिश बोलणे हे सुधारलेपणाचे, प्रतिष्ठेचे मानले गेले जाते. जोशी, देशपांडे, परांजपे यांचे कुलदीपक जेव्हा 'सिनीयर के. जी.' ते गेल्याचं त्यांचे डॅडी कौतुकानेसांगतात तेव्हा हे फॅड मला मॅड करतं. 'देअर इज टुलसी वृंदावना इन आवर कोर्टयार्ड...' हे वाक्य या मातीत जन्मणाऱ्या, वाढणाऱ्या अन् याच मातीत मिसळणाऱ्यांच्या तोंडी ऐकून माझी मराठीमाय वांझ तर झाली नाही ना? असे वाटते. खरंच का इंग्लिशच्या कुबड्या एवढ्या आवश्यक आहेत. खरंच का माझी मातृभाषा एवढी हिणकस आहे?

२२ नोव्हेंबर १९०४ च्या 'केसरी'च्या अग्रलेखात लोकमान्य टिळक म्हणतात, 'आमच्या सुशिक्षीत बांधवांना आजकाल मराठीची लाज वाटते, हे केवळ ज्ञान मिळवण्यासाठी दुसऱ्या माध्यमांचा आपणच स्वीकार केला तर मराठी वाढणे दूर, टिकणेही अशक्य!" आणि

शतकानंतरही परिस्थिती तीच आहे.

आपल्या सुशिक्षीत लोकांपैकी एकही जपान, जर्मन वा फ्रेंच या माध्यमांचा वापर करावा असे म्हणत नाहीत. तंत्रज्ञानाच्या बाबतीत ते इंग्रजांच्या किती पुढे आहेत हे वेगळं सांगायलाच नको. अशावेळी वाटते की आपण इंग्रजांकडून देश तर सोडवला पण आपली भाषा अजूनही त्यांच्याकडे गहाण आहे. मातृभाषा ही सहज आकलन होणारी असते. बुद्धिविकासाला योग्य असते. बुद्धिचा विकास ६-८ वर्षापर्यंत जेवढा होतो तेवढा पुढे कधीच होत नाही, असे मानसशास्त्र म्हणते. या काळात मूल हे घर आणि परिसर यांतच वावरत असते. त्यावेळी आपल्या आसपासच्या परिसराची भाषा ते सहज आत्मसात करते. पुढे विविध भाषा शिकून ते विद्वान बनते.

८० व्या अखिल भारतीय मराठी साहित्य संमेलनात अध्यक्ष अरुण साधू यांनी 'मराठीला ज्ञानभाषा करण्याची नितांत गरज आहे' असे विधान मांडले. आपल्या मातृभाषेचा विकास करून तिचा दर्जा उंचावून तिला ज्ञानभाषा करावे. चिपळूणकर इंग्लिशचा 'वाघिणीचे दूध' म्हणून उल्लेख करायचे. पण आईच्या दुधाची सर का वाघिणींच्या दुधाला येणार आहे? 'यशवंतराव चव्हाण' यांच्या मते लोकभाषा व ज्ञानभाषा वेगळ्या हव्यात. यशवंतरावांची ज्ञानभाषा म्हणजे चिपळूणकरांचे 'वाघिणीचं दूध' आपण आपल्या मातृभाषेचा विकास करून, तिचा दर्जा उंचावून तिला ज्ञानभाषा करणे, हे काम येथील बुद्धिमंतांचे आहे. पण ह. ना. आपट्यांसारखं 'पण लक्षात कोण घेतो?' म्हणावंसं वाटतं.

महासत्ता

शरदचंद्र शंकर पाटील
बी. एस्सी. भाग दोन

"पृथ्वी"च्या यशस्वी चाचणीने शेजारच्या देशांना धक्का बसणे साहजिक होते. पाश्चात्य देशांनीही प्रथम आश्चर्याचा भर ओसरल्यावर राग व्यक्त केला. सात देशांच्या एकत्रित गटाने दबाव आणून लक्ष्यवेधी क्षेपणास्त्रांचा पुढील विकास रोखण्यासाठी प्रतिबंध आणला, कुणीही भारताला लक्ष्यवेधी क्षेपणास्त्रांशी, दुरान्वयाने संबंध असलेली साधने विकू नयेत अशी बंदी घातली. आपला देश क्षेपणास्त्रांच्या क्षेत्रात स्वयंपूर्ण बनला आहे, हे अनेक विकसित देशांना अस्वस्थ करून गेले." डॉ. कलाम यांच्या या ओळीतून आपल्याला कळते की, जगाच्या नकाशात आपल्याला किती सामर्थ्यशाली, स्वयंपूर्ण आणि कार्यक्षम झाले पाहिजे. नाहीतर जागतिक राजकारणामध्ये आपले स्थान मजबूत होऊ शकणार नाही.

आपला भारत देश जगात सर्वात जास्त तरुण वर्ग असणारा देश आहे. आणि भारतीय तरुणांनी जर भारताला महासत्ता बनवायचे ठरवले, तर या जगातील कोणतीही शक्ती त्याला २०२० च्या आत महासत्ता बनवण्यापासून थांबवू शकत नाही. आवश्यकता आहे ती व्यापक दृष्टीकोणाची.

भारतदेश महासत्ता बनवण्यासाठी अनेक समस्या आहेत. बेरोजगारी, गरिबी, शिक्षण, लोकसंख्या अशा अनेक समस्या आहेत. परंतु सर्वात मोठी समस्या आतंकवाद आहे. भारतात ७ महिन्यांत ७० बॉंबस्फोट किंवा आतंकवादी हल्ले होतात. त्यावेळी त्या देशातील लोक सुखाने श्वास कसा घेतील? मुंबईवर २६ नोव्हेंबरला जो हमला झाला त्यावेळी कमांडोच्याकडे विमान नसल्याने त्यांना आकंतवादी हल्ला झाल्यापासून कारवाई करण्यासाठी साडे नऊ तास लागते. आमच्या देशांच्या संरक्षण मंत्र्यांनी केलेच काय? समजा असाच आतंकवादी हल्ला अमेरिकेच्या कोणत्याही भागात झाला असता तर कांही सेकंदातच त्यांची विमाने किंवा कमांडो त्या ठिकाणी पोहोचली असती. मग आमच्या देशांचे नेते करतात काय? ह्या नऊ तासांचे सेकंदात रुपांतर होणार कधी? आणि सगळ्यात दुःखाची गोष्ट म्हणजे देशांवर संकट असताना आमच्या देशातील नेते मंत्रिपदाचा

राजिनामा देतात. म्हणजे ह्या मंत्र्यांना लोकांच्या प्रश्नाची उत्तरे द्यायची नाही आहेत? जबाबदाऱ्या नको आहेत? मग ह्यांचा उपयोगच काय? आणि सगळ्यात लाजीरवाणी गोष्ट म्हणजे महाराष्ट्रावर एवढे मोठे संकट आले असताना आमच्या महाराष्ट्रातील नेते खुर्चीच्या पाठीमागे लागलेले आहेत. म्हणजे ह्या नेत्यांना सामान्य लोकांची चिंता नाही? ह्याना फक्त खुर्चीची चिंता आहे.

माजी सनदी अधिकारी अविनाश धर्माधिकारी यांनी कागलच्या भाषणामध्ये सांगितले होते. ''मंत्र्यांनी राजीनामे दिले म्हणून देशाचे प्रश्न संपणार नाहीत. मुंबईवरील हल्ल्याने नेतृत्व आणि प्रशासनाचे अपयश स्पष्ट झाले आहे. पदे, सत्ता आणि मतांसाठी सारे राजकारण सुरू आहे. राजकीय ढवळाढवळ थांबली. तर पोलीस एका महिन्यात अख्खी मुंबई साफ करून टाकतील.'' आपल्या देशातील पोलीस किंवा सैनिक देशात किंवा सिमेवर आपला जिव धोक्यात घालून लढत असतात. परंतु आमच्या सरकारकडे पोलिसांना प्रशिक्षण देण्यासाठी किंवा शस्त्रास्त्रे घेण्यासाठी पैसेनाहीत. परंतु त्याच सरकारकडे नेत्यांना गाड्या देण्यासाठी पैसे आहेत. मुंबईवर आतंकवादी हल्ला झाला त्यावेळी आपल्या देशातील पोलीस आणि कमांडो आपल्या जीवाची पर्वा न करता ६० तास आतंकवादाच्या संगे लढतील. त्यांना आर्थिक मदत करण्यासाठी आमच्या सरकारकडे पैसे कमी आहेत. परंतु ऑलिंपिक विजेत्या एखाद्या खेळाडूला आम्ही ५ कोटी देतो तर ह्या पोलिसांना किंवा कमांडोंना आपले सरकार का मदत करत नाही? काय आपल्या मनातील देशाविषयी, तिरंग्याविषयी स्वाभिमान संपला आहे काय?

मित्रांनो, वरील प्रश्न सोडवण्याची ताकद फक्त देशातील युवकांच्यामध्ये आहे. परंतु या सर्व प्रश्नावर मात करण्यासाठी आवश्यकता आहे, स्वत:वर विश्वास ठेवण्याची, धैर्याने समोरच्या समस्यांना तोंड देण्याची आणि आपल्या देशात असे पत्रकार तयार झाले पाहिजेत की जे लोकांच्यापर्यंत जास्तीत जास्त 'इन्साईड स्टोरी' सांगू शकतील किंवा सरकारी खात्यात असे लोक पाहिजेत की ज्याचे उद्दिष्ट लोकांचे जास्तीत.जास्त प्रश्न सोडवणे हेच असले पाहिजे.

प्रत्येक भारतीय युवकाने एक स्वप्न पाहिले पाहिजे आणि ते स्वप्न सत्यात उतरण्यासाठी प्रयत्न केले पाहिजेत. आणि त्याचे अंतिम उद्दिष्ट आपल्या भारत देशाच्या विकासाचं असलं पाहिजे.

तेव्हा मित्रांनो, विकसनशील असलेला आपला भारत देश महासत्ता बनणार हा विचार समोर एक ध्येय ठेवून जातो. आणि ध्येयाविषयी महर्षी पतंजली म्हणतात, ''तुम्ही जेव्हा एखाद्या असीम ध्येयाने प्रेरीत होतात किंवा एखाद्या सर्वांपेक्षा वेगळी आणि विराट कामगिरी हाती घेता तेव्हा तुमच्या विचारांची शक्ती त्याच्या मर्यादा ओलांडून पुढे जाते. तुमचं मन सर्व बंधनं झुगारून देतं. तुमच्या जाणिवा सर्व दिशांनी प्रगल्भ होतात आणि तुम्ही एका सुंदर, शूचिर्भूत आणि मंत्रमुग्ध करणाऱ्या विश्वात प्रवेश करतात. सुप्त आणि दबून राहिलेले चातुर्य, बुद्धिमत्ता, सृजनशीलता उफाळून वर येते आणि सर्व नियंत्रण आपल्या सोनेरी हातांमध्ये घेते. तेव्हा आपल्या लक्षात येते की आपण आपल्याला समजत होतो त्यापेक्षा खूप काही वेगळे आहोत.'' ■■

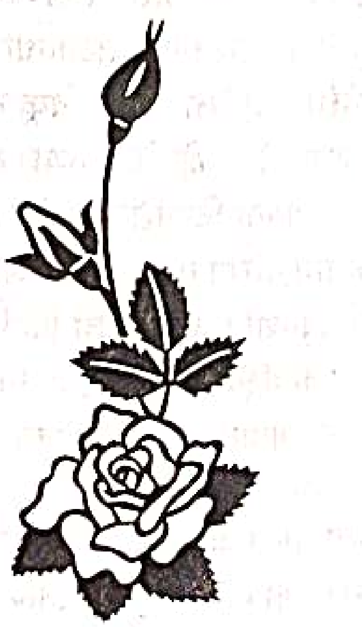

व्यर्थ न हो बलिदान !

कृष्णात दिनकरपाटील
बी. ए. भाग तीन

२७ नोव्हेंबर २००८ च्या सकाळी वृत्तपत्र बघितले आणि ठळक अक्षरातील 'हेडलाईन' वाचून क्षणभर काहीच सुचेना. ती बातमी होती मुंबईवर अतिरेक्यांनी केलेल्या हल्ल्यात पोलिस दलातील तीन मोती शहीद झाल्याची. केवळ दहा अतिरेक्यांनी मुंबईला साठ तास वेठीस धरले होते.शेवटी कमांडोंच्या सहकार्याने हा हल्ला थांबवला. ज्यांचे नाव घेताच गुन्हेगारी जगताचा थरकाप उडायचा ते आय. पी. एस. अशोक कामटे, ज्यांचा उल्लेख पोलिस खात्यातील संगणक म्हणून व्हायचा ते ए. टी. एस. प्रमुख हेमंत करकरे, ज्यांनी ७० हून अधिक कुख्यात गुन्हेगारांना यमसदनी पाठवले ते; इन्काउंटर स्पेशालिस्ट विजय साळसकर या शिलेदारांचे हौतात्म्य ही पोलिस दलाबरोबरच सर्वसामान्यांनाही न भरून येणारी जखम होती.

नुकताच आपण साठावा प्रजासत्ताक दिन साजरा केला. या पार्श्वभूमीवर २६ नोव्हेंबरच्या दहशतवादी हल्ल्याला दोन महिने पूर्ण झाले.या काळात राज्यमंत्रीमंडळा बरोबरच केंद्रीय मंत्रीमंडळातही फेरबदल झाला. मुख्यमंत्री, उपमुख्यमंत्रीही बदलले पण मुळ जखमेवर अजून इलाज झालेलाच नाही. हल्ल्यापूर्वी दोन वर्षे हेमंत करकरेंनी पश्चिम किनारपट्टीच्या सुरक्षेसाठी प्रस्ताव तयार केला होता. परिणामी तेथूनच हे अतिरेकी आले. आणि त्यांनी केलेल्या हल्ल्यात करकरे शहीद झाले. हे झालं राज्यव्यवस्थेचं अपयश; पण सर्वसामान्य नागरीकांनीही यातून काय बोध घेतला. ही बाब सुद्धा अत्यंत महत्वाची आहे.

२६ नोव्हेंबरनंतरच्या प्रत्येक सार्वजनीक कार्यक्रमात शहीदांचे डिजीटल फलक लावून श्रद्धांजली वाहिली जात आहे पण एवढ्यावरच आपली जबाबदारी संपत नाही. ही पुनरावृत्ती होणार नाही ही खबरदारी घ्यायला हवी. याआधी अनेक दहशतवादी हल्ले झाले. ते सर्व आम्ही सहन केले. आता हा ही हल्ला मोठ्या हिमतीने सहन करू ही मानसिकता आता बदलायला हवी. दहशतवाद्यांना कुठलाही धर्म किंवा पंथ नसतो. हे आता सिद्ध झाले आहे. त्यामुळे प्रत्येक भारतीयाने एकात्मतेची भावना अधिक दृढ करणे गरजेचे आहे.

जगातील सर्वात जास्त तरूणांची संख्या असलेला आपला भारत. २०२० च्या महासत्तेचं स्वप्न उराशी घेऊन जगतोय, अशावेळी दहशतवादाच्या रोगाने असुरक्षित बनवनं हे आपलं सर्वस्वी अपयश आहे. शहीद झालेल्यांविषयी आपण वृत्तपत्रातून वाचलच आहे. त्यांच्या बलिदानाबरोबरच त्यांच्या कुटुंबीयांचाही त्याग पाहून अंगावर शहारे येतात. साहजिकच या शहीदांच्या बलिदानाला जर व्यर्थ जाऊ द्यायचे नसेल तर या दहशतवादा विरूद्धच्या लढ्यात सर्वांनी सहभागी व्हायलाच हवं. यासाठी राज्यकर्त्यांचे डोळे उघडून त्यांना सुरक्षेसाठी ठोस पावलं उचलायला भाग पाडणं गरजेच आहे. अर्थातच हे सर्व आमच्यावरच अवलंबून आहे.

■■

चारोळ्या

घायाळ करते चाल तुझ्या पापण्यांची,
कुठं शिकलीस कला ही काळीज कापण्याची!
डफावरती थाप, तुणतुण्याला ताण,
राष्ट्रीय सेवा योजना हाच आमचा प्राण.
गेली जशी अनेक वर्षे निघून
तसे हेही वर्ष निघून जाईल
जीवनातील शिकण्याचा एक
धडा संपून जाईल
अनेक आठवणीतही तुझीच
एक आठवण बनून जाईल.

- प्रमोद श्रीपती पाटील
बी. ए. भाग तीन

मैत्री

मेघा मनोहर संकपाळ
बी. ए. भाग दोन

मनाच्या मंदिरामध्ये, भावनांच्या वेलीवर, पाण्याच्या सिंचनामध्ये असणारे मोहक फुल म्हणजे मैत्री होय.

मैत्रीत त्याग असतो मैत्री आणि स्नेहसंबंध जोडण्यासाठी त्याग, प्रमाणिकपणा आणि परीपक्वतेची आवश्यकता असते. त्याग हा काही जाता जाता होत नसतो. तर तो जाणीवपूर्वक करावा लागतो. स्वार्थीपणामुळे मैत्रीत बाधा येते. नुसत्या ओळखीपाळखी सहज होतात. परंतु खरी मैत्री जुळायला वेळ लागतो आणि ती टिकवायला प्रयत्न करावे लागतात. मैत्रीला सत्वपरीक्षा घ्यावी लागते आणि त्यातून जेव्हा ती टिकून राहते तेव्हा ती अधिक दृढ असली पाहिजे. आपल्या मित्राला त्रास व्हावा असं खऱ्या मित्राला कधीच वाटत नाही. खरी मैत्री ही घेण्यापेक्षा अधिक देते आणि प्रतिकूल परिस्थितीतही भक्कमपणे टिकून राहते.

अशी मैत्री एकमेकाबद्दलचा आदर आणि कौतुक यावर आधारलेली असते. खरे मित्र मनापासून एकमेकांचे कल्याण चिंततात आणि त्याप्रमाणे वागतात जीवनात आपण केलेल्या सत्कृत्यांची भरपाई म्हणजेच आपल्याला लाभलेले चांगले मित्र असंही म्हणता येईल. खरी मैत्री चारित्र्य आणि बांधिलकीवर आधारलेली असते.

तुम्ही आनंदात असाल तर लोक तुमच्या जवळ येतील तुमच्या सर्व सुखात ते भागीदार होतील. तुम्ही दिलेले गोड पेय आनंदाने पितील पण जेव्हा तुम्ही दुःखात असाल तर ते लोक पाठ फिरवतील त्यांना तुमचं दुःख नको असतं. परंतु आयुष्यातील कडवट प्रसंग तुम्हाला एकट्यालाच झेलावे लागतील.

न संपणारे अखंड स्मीत असावे
न बोलता ऐकू येतील असे शब्द असावे
उन्हाळ्यात पाऊस पाडतील असे ढग असावेत
न भागता साथ देतील असे मित्र असावेत

■■

चार दिवसाची भेट

सुरेश मारुती मस्कर
बी. ए. भाग दोन

चार दिवसाची भेट... चार दिवसाचं नातं आणि बंधन तोडायला मन बावरतं.

जीवन हे नेहमी संत गतीने चालले आहे. आयुष्याच्या वळणावर अचानक कोणाची तरी चाहूल लागते. मनात पाहून खळबळ होते हळूहळू ओळख होते, मैत्री वाढते, मदतीची गरज असते, सतत पहावे किंवा काहीतरी बोलावेसे वाटते. एखाद्या दिवशी पाहिले नाही तर हुरहुर वाटते.

असच कोणीतरी हृदयाचा भाग बनून जातं. जास्त-जास्त सहवासात गुणदोष नजरेस येतात, कांही वेळेस गैरसमज होतात, तर कधीकधी अबोला राहतो.

इतकं झालं तरी मनातील प्रतीमा पूर्वीचीच राहते. जे कांही बरं-वाईट घडलं ते सर्व खोटं होतं असं मनाचं मनाशी समजावतं.

कधी-कधी वाटतं आपली नजर झाली नसती तर काय झालं असतं?.... आणि आपण एकमेकांपासून दूर गेलो तर काय होईल? या विचाराने डोळे पाणावतात. कालांतराने दूर जाण्याची वेळ येते. मन उदास होतं आणि बघता-बघता तो दिवस उजाडतो... दूर जाण्याची वेळ येते तेव्हा वाटतं खूप कांही द्यायचं राहून गेलं.

मग असच कोणीतरी जीवनातून निघून जातं. एक कधीही न भरून येणारी पोकळी... व मनात अनेक अनुत्तरी प्रश्न ठेवून जातं. तरी चार दिवसाची रंगत-संगत आयुष्यभराची गोड आठवण बनून राहते.

''जगावेगळी कशाला लावलीस तू माया?''

■■

पद्य विभाग

प्रेम म्हणजे

प्रेम म्हणजे काय असतं
हृदय जोडणारं नातं असतं
दगडालाही पाझर फुटणं असतं
प्रेम कधी भेद मानत नसतं
नाजूक धाग्यांनी जुळत असतं
प्रेम म्हणजे प्रेम असतं
दोन मनं गुंफत असतं
प्रेमाचा द्वेष करू नका
प्रेमासाठी दुसऱ्यांना जाळू नका
प्रेमासाठी स्वत:ही जळू नका
प्रेम आईचं असतं
बहिण-भावाचं असतं
पती-पत्नीचं,
प्रियकर-प्रेयसीच असतं
ते कधीही बाजारात मिळत नसतं.

- श्रीधर उर्फ सचिन पाटील
बी. ए. भाग दोन

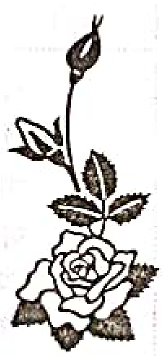

माफीचा साक्षीदार

देशाचा खून होताना मी पाहिला आहे.
माफीचा साक्षीदार मी जबाब देणार आहे.
मताचा बाजार मांडत
विवेकशून्यता हरवून बसलो.
सत्तेच्या खुर्चीवर
मवाल्याला नेऊन बसवलो.
देशाच्या तिरडीची मीच तयारी केली आहे.
माफीचा साक्षीदार मी खरा गुन्हेगार आहे.
सहकाराचा महामेरू म्हणत
स्वाहाकारी झाला आहे.
देशाचा गळा दाबून
सरंजाम झाला आहे.
जनतेच्या पैशाचा मालक म्हणून मिरवत आहे.
माफीचा साक्षीदार मी लूटमार सारी सोसत आहे.
हुकुमशाही राजेशाहीची फळे
इतिहासाने चाखली आहेत.
खरं काय? खोटं काय?
घटनेत जान आहे.
देशाच जीवदान मित्रानों तुमच्या हातात आहे.
माफीचा साक्षीदार मी तुमच्या साथीला आहे।

- सारिका अनंत सावंत
बी. ए. भाग एक

बात मैत्रीची

तुझ्याशी मैत्री म्हणजे
वेगळीच बात आहे
कारण,
सुख आणि दु:खात
आपल्या दोघांची साथ आहे...!

- गोरख पाटील
बी. ए. भाग एक

प्रेम

फुलणाऱ्या कळीला, उगाचच तोडायचं नसतं।
कारण त्यातसुद्धा मधुऋतूचं स्वप्न असतं
वाहणाऱ्या नदीला उगाचच आडवायचं नसतं.
कारण त्यात सुद्धा समुद्राचं सामर्थ्य असतं.
हंबरणाऱ्या गाईला उगाचच आडवायचं नसतं.
कारण त्यातही सुद्धा अर्धगीत असतं.
तसंच मनातल्या प्रेमाला उगाच आडवायचं नसतं
कारण त्यावरही कोणीतरी झुरणारं असतं.

- सुयोग साळोखे
बी. एस्सी. भाग दोन

दहशतवाद एक आव्हान

नव्या उमेदीची, नवी सकाळ झाली,
धावपळीच्या जीवनास लोकं सज्ज झाली.
पण या लोकांना जगण्याची नाही खात्री,
आणि तेच झाले एका रात्री.
'ताज'वरील हल्ल्याने सारी मुंबई गेली हादरून,
पण जवानांच्या साथीमुळे गेली नाही घाबरून.
कारण, दहशतवादी हल्ले झाले
यात किती आले अन् किती गेले
भारतीय म्हणाले एक दिवस मरायचेय खरे,
मग शहिद होवून मेलेलेच बरे
या हल्ल्यातील सर्व शहीद जवानांना
माझा कोटी कोटी प्रणाम!

- राजश्री रामचंद्र पाटील
बी. ए. भाग दोन

तू आणि मी

मी अशीच खट्याळ नदीसारखी
तू मात्र गंभीर सागरासारखा

मी अशीच अवखळ वाऱ्यासारखी
तू मात्र निश्चल पर्वतासारखा

मी अशी स्वच्छंदी फुलपाखरासारखी
तू मात्र अविचल कमळासारखा

मी अशीच मनस्वी मेनकेसारखी
तू मात्र तपस्वी विश्वमित्रासारखा

सृष्टीतील ही दोन नाती आहेत अशी खास
एकमेकांसाठी जगण्याचा असतो त्यांना ध्यास।

- शितल सदाशिव चौगले
बी. ए. भाग दोन

परत कर

परत कर ते दिवस
जे तुझ्यासाठी वाया गेले.
परत कर ते क्षण
जे तुझ्यासाठी घालवले होते.
परत कर ती नजर
जी तुझ्यासाठी खिळली होती
परत कर ते मन
जे तुझ्यासाठी झुरले होते.
परत कर ती काया
जी तुझ्यासाठी झिजली होती
परत कर ते स्वप्न
जे तुझ्यासाठी पाहिले होते
परत कर ते अश्रू
जे तुझ्यासाठी वाहिले होते.

- प्रकाश पाटील
बी. ए. भाग दोन

नशीब

जी माणसे हवीशी वाटतात
ती कधी भेटत नाहीत
जी माणसे नकोशी वाटतात
त्यांचा सहवास संपत नाही
ज्यांच्याकडे जावेसे वाटते
त्यांच्याकडे जायला जमत नाही
ज्याच्याकडे जाऊ नये असे वाटते
त्यांच्याकडे जावेच लागते
जेव्हा जीवन नकोसे वाटते
तेव्हा वेळ संपत नाही
जेव्हा जीवनाचा अर्थ कळतो
तेव्हा वेळ संपलेली असते
नशीब हे असच असतं
त्याच्याशी जपून वागावं लागतं
तिथे कोणाचे चालत नाही
नशीब जिकडे नेईल तिकडे जावेच लागते

- आश्विनी शेणवी
बी. ए. भाग दोन

कोणीतरी... कुठेतरी...!

असं कोणीतरी....
ज्याला तुमचा अभिमान वाटतो
कोणीतरी...
ज्याला फक्त तुम्हालाच फक्त तुम्हालाच
काहीतरी सांगायचं असतं
कोणीतरी...
जो तुमचं ऋण घेवूनच वावरतो
ज्याला तुम्ही कधी मदतीचा हात दिला होता.
कोणीतरी....
जो तुमच्या यशाचा उत्सव स्वत:च साजरा करतो
जो तुम्हाला गिफ्ट देण्यास आतूर असतो.
कोणीतरी....
ज्याला केवळ तुमच्याच सोबतीनं आनंदाचा
अनुभव येतो...
ज्याच्यासाठी तुम्हीच सर्व काही असता
कोणीतरी....
जो तुमचा शब्द झेलण्यासाठी आतूर आहे.
तुमचा शब्द हा त्यासाठी प्राण आहे.
कोणीतरी....
ज्याच्या हृदयात तुमचंच वास्तव्य असतं
ज्याला तुमच्या साथीनं त्याची स्वप्नं
साकार होताना पाहायची असतात.
कोणीतरी....
केवळ तुमची मैत्री आणि तुमच्या प्रेमाच्या
कटाक्षासाठीही जो देवाला साकडे घालत असतो.
कोणीतरी...
ज्याला तुम्ही जसे आहात तसे मनापासून हवे
असता. तुमच्या सावलीतही धन्यता मानतात.
कोणीतरी...
ज्याला तुम्हाला सांगायचं असतं आज मी
जिथे उभा आहे ते तुमच्यामुळे आहे.
ज्याचं कोणीतरी... अस्तित्वही केवळ तुमच्यासाठी
आणि तुमच्यामुळेच असतं.
ज्याचा तुमच्यावर भरवसा, विश्वास असतो.
कोणीतरी...
तुमच्या नुसत्या कटाक्षासाठीही युगानूयुग
वाट पाहण्याची ज्याची तयारी असते
कोणीतरी...
ज्याच्यासाठी तुम्ही म्हणजे सर्वस्व असता
अगदी आता या क्षणीसुद्धा!

- सुषमा गणपती पाटील
बी. ए. भाग दोन

माय बापाची कहाणी

ऐका ऐका दोस्तानो माय बापाची कहाणी,
बाप नारळी खोबर, माय नारळाचं पाणी।।धु।।

माय नेसती लुगडं, दोन-तीन ढिगळाचं
त्याला पुराण ठिगळं भल्या-भल्या आभाळाचं.

साधीसुधी माझी माय. तिची साधी राहणी
बाप नारळी खोबरं मायं नारळाचं पाणी ।।१।।

साधा-सुधा माझा बाप. त्याचं साधच धोतर
कुडता फाटलेला. त्याचा बाहेर येतोय खोपर

त्याच्या बुटाची ही काया, द्यावी चांगली निशाणी
बाप नारळी खोबरं, माय नारळाचं पाणी।।२।।

एकदा माय-बापामधी पैज अशी ही लागली
सांग कुणावाणी पोर, सांग कुणाची सावली.

थोडं लाजून थोडं हसून माय बोलली थोडा-थोडा तुझ्यावाणी
बाप नारळी खोबरं. माय नारळाचं पाणी।।३।।

माय म्हणे माझ्या लेका, सून साधी भोळी अनं
गुण आपल्यावाणी जिचं रुप गोरंपान

अन् थोडीशी ती येडी, अन् थोडीशी ती शाणी
बाप नारळी खोबरं, माय नारळाचं पाणी।।४।।

स्वप्नं बघतात दोघे ल्योक भला मोठा होईल.
सुख पायाशी त्याच्या, दुधा तुपात नाहील.

खूप कमावील नाव. खूप कमावील वाणी
बाप नारळी खोबरं. माय नारळाचं पाणी।।५।।

- महेश (पवन) पाटील
बी. ए. भाग दोन

मैत्री

पुसटशी आठवण ठेवून जा
नको द्वेष करू,
प्रेमाची हाक देवून जा,
मनाला माझ्या नको असे जाळू
तुषार दवबिंदुचे उडवीत जा
झालर हिरवळीची ओढून जा
समजत असेल तर समजून जा
चिमणा घास घेवून जा
नको तिरस्कार करू,
मैत्रीचा हात देवून जा.

- प्रविण ढोके
बी. ए. भाग दोन

संदेश

डोळे हे फिल्मी गडे
रोखून मुलींकडे पाहू नका
पाठीमागे फिरून त्यांच्या
सोन्यासारखा वेळ तुमचा
फुकट वाया घालवू नका

होकार नव्हे सर्वस्व गडे
रोज उठून होकाराची
वाट तुम्ही पाहू नका
त्यांच्या नकारामध्ये पण
होकार तुम्ही समजू नका

प्रेम नव्हे सर्वस्व गडे
प्रेमभंगाला बळी पडू नका
स्वत: वाया जावू नका
त्यांना बदनाम करू नका

अभ्यास हा सर्वस्व गडे
त्याकडे दुर्लक्ष करू नका
परीक्षेत नापास झालात म्हणून
दुसऱ्यांना दोष देवू नका

खूप खूप अभ्यास करून
आई-वडिलांचं नाव उज्ज्वल करा
त्यातच तुमचं भलं आहे
हे कधीही विसरू नका

- पुनम विलास मोरे
बी. ए. भाग तीन

आई

आई म्हणजे हास्य
आई म्हणजे प्रेम
सर्वांसाठी झिजायचं
हाच असतो तिचा नेम
आई म्हणजे त्याग
आई म्हणजे माया
साऱ्या घरावरती
तिचीच असते छाया.
आई म्हणजे दैवत
आई म्हणजे वात्सल्य.
वाटतं फक्त तिच्यासाठी
सरू नये कधी आपले बाल्य
आई असते आपली शिडी
आई असते जादूची कांडी
आपलं दु:ख विसरायला
लागतेच ना तिचीच मांडी
आई सगळीकडे व्यापलेली
तरी कधीच न थकलेली

- सीमा संकपाळ
बी. ए. भाग तीन

लगीन घाई

साखरपुडा उरकला बाई
सुरू झाली लगीन घाई
भडजीला सांगितले मुहूर्त काढा
तो म्हणतो मुहूर्त लवकर नाही।

नवरा म्हणतो मला आहे घाई
नवरी म्हणते धीर धरा वाईस
सासू म्हणते सून सांभाळल का
सून म्हणते सासू खाष्ट आहे का।

जावई म्हणतो हुंडा किती देता
सासरा म्हणतो खात्यात कमिशन किती घेता
आई म्हणते माझ्या लेकीला सांभाळा
सासू म्हणते जावयाला पण लक्ष ठेवा।

मुहूर्त एकदासा मिळाला
लग्नाचा गाडा उरकला
संसाराला सुरुवात झाली
काही दिवस सुखात गेले।

नंतर...
नवरा म्हणतो नसती नशीबाला लागली
बायको म्हणते कुठून पदरात पडला
सासू म्हणते सूनेला वळण न्हाय
सून म्हणते सासूला चाड नाही।

जावई म्हणतो हुंडा कमी
सासरा म्हणतो कमिशन मध्ये भर घाला
आई म्हणते लेकीचं चांगलं न्हाय सासर
सासू म्हणते लेकीच्या नाकात
घाला आधी वेसन।
अशी लगीन घाई
उरकली बाई लगीन घाई.

- **आश्विनी अमर कावणेकर**
बी. ए. भाग दोन

जीवन

प्रत्येकजण जीवन जगत असतो
उद्याच्या आशेवर
आशेचा किरण त्याला
दिसतो पुढील भविष्यावर
जीवनामध्ये सुखदुःखाचे
चक्र चालूच असते
ते जीवनाचा अंत होईपर्यंत
चालूच राहते.
जीवनात कळत नकळत
कांहीतरी घडत असते
क्षणभंगूर जीवन
क्षणात संपते
कांही व्यक्ती जीवनात
खूप काही करून जातात
जाताना मात्र आपल्या
स्मृती मागे ठेवून जातात

- सविता मारुती पाटील
बी. ए. भाग तीन

आपलं कोल्हापूर

खळखळत्या जीवनाचं निर्झर कोल्हापूर
मनातल्या माणुसकीचा पाझर म्हणजे कोल्हापूर
रंकाळ्याचा वारा म्हणजे कोल्हापूर
पन्हाळ्याच्या धारा म्हणजे कोल्हापूर
खासबागेतील कुस्ती म्हणजे कोल्हापूर
जेवल्यानंतरची सुस्ती म्हणजे कोल्हापूर
चपलेपासून, फेट्यापर्यंत, मातीचा सुगंध म्हणजे कोल्हापूर
मनानं, शरीरानं, आत्म्यानं बेधुंद म्हणजे कोल्हापूर
मिसळीचं वाटणं म्हणजे कोल्हापूर
पांढऱ्या रश्यातलं मटण म्हणजे कोल्हापूर
पव्या, सया, दया म्हणजे कोल्हापूर
रव्या, पम्या, किस्न्या म्हणजे कोल्हापूर
शिव्यामधलं प्रेम म्हणजे कोल्हापूर
शाहिरीचा बाज म्हणजे कोल्हापूर
गळ्यातील साज म्हणजे कोल्हापूर.
मातीमध्ये पसरलेला गंध म्हणजे कोल्हापूर
नखशिखांत रांगडंपण म्हणजे कोल्हापूर.
टी. एन. च्या कँटीनचा चुनचुनीत चहा म्हणजे कोल्हापूर
कॉलेजवरील झणझणीत वातावरण म्हणजे कोल्हापूर
क्षणोक्षणी जिथे.... तिथे....
भरपूर... पुरेपूर...
ते म्हणजे... माझं कोल्हापूर.

- दयानंद पाटील
बी. ए. भाग तीन

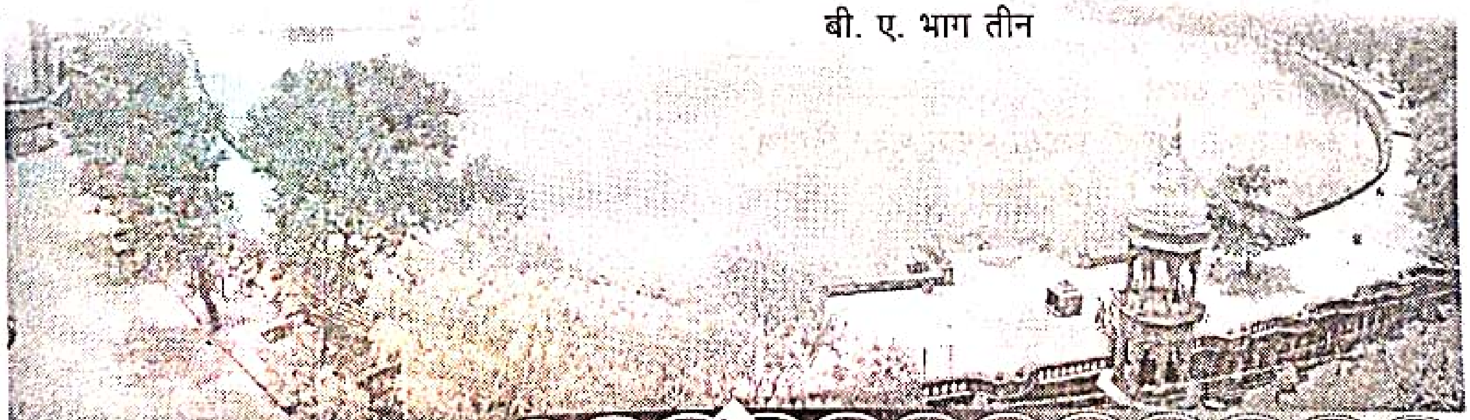

इच्छा!

विपत्तीमध्ये तू माझं रक्षण कर ही
माझी प्रार्थना नाही
विपत्तीमध्ये मी भयभीत होऊ नये
एवढीच माझी इच्छा
माझ्या दु:खी व्यथित मनाचं तू सांत्वन कर
अशी माझी अपेक्षा नाही
दु:खावर मला जय मिळवता यावा
एवढीच माझी इच्छा
माझ्या मदतीला कोणी आले नाही तरी
माझी तक्रार नाही
माझं बळ मोडून पडू नये
एवढीच माझी इच्छा
माझी फसवणूक झाली तर तू मला सावरावं
अशी माझी अपेक्षा नाही
माझं मन खंबीर रहावं
एवढीच माझी इच्छा
माझं तारण तू करावंस, मला तारावंस
ही माझी प्रार्थना नाही
तरुण जाण्याचं सामर्थ्य माझ्यात असावं
एवढीच माझी इच्छा
माझं ओझं हलकं करून तु माझं सांत्वन केलं नाहीस
तरी माझी तक्रार नाही
ते ओझं वहाण्याची शक्ती मात्र माझ्यात असावी
एवढीच माझी इच्छा!
सुखाच्या दिवसात नतमस्तक होऊन मी तुझा
चेहरा ओळखून काढीनच
मात्र दु:खाच्या रात्री सारं जग जेव्हा माझी
फसवणूक करेल
तेव्हा तुझ्या विषयी माझ्या मनात शंका निर्माण
होऊ नये एवढीच माझी इच्छा!

- माधुरी रघुनाथ वागवेकर
बी. ए. भाग तीन

कॉलेजला येतेस...

कॉलेजला जातेस,
कॉलेजचा महिमा गाजवण्यासाठी
पंजाबी ड्रेस अंगावरती,
ओढणी लोबंते रस्त्यावरती
काळी सॅक खांद्यावरती,
केस उडवतेस वाऱ्यावरती,
पावडर लावतेस गालावरती,
लिप्स्टीक लावते ओठावरती
सर्व कॉलेजची नजर तुझ्यावरती,
पण तुझी नजर माझ्यावरती
तुझी नजर माझ्यावरती

- निलेश भिऊंगडे
बी. एस्सी भाग तीन

प्रेम

प्रेम असतं नि:शद्ब
शद्बांनाही न सापडणारं
प्रेम असतं गुपित
कोणालाही न उलगडणारं
प्रेम असतं भावनिक
स्पर्शालाही न कळणारं
प्रेम असतं जीवन
मरणानेही न संपणारं।

- रणजित खोत
बी. ए. भाग दोन

भिमा तुझ्या जन्मामुळे

भिमा तुझ्या जन्मामुळे
झालो आम्ही माणसे
नाहीतर राहिलो असतो
गुलाम उच्चवर्णियांचे...

माणूस असूनही नव्हती किंमत
माणसाची...
ती किंमत मिळवून दिली तुम्ही.
भिमा तू केलास गुलामाला जागा
म्हणून तर सुटली लोटकी गळ्यातली
पळून गेला भेदभाव स्पृश्य-अस्पृश्यतेचा
भिमा फक्त तुझ्या जन्मामुळे...

दिली खुली करून तुम्ही वाट शिक्षणाची
नाही सर सोडली नसती वाट ढोर ओढण्याची
खरच भिमा तू केलास शहाणा समाज
नाहीतरी गावकी करत बसलो असतो..

करून दहन मनुसारख्या भयानक संकटाचे
रक्षण केलेत तुम्ही बहुजणांचे.
म्हणूनच जगतो आम्ही ताठ मानेने...

तुम्ही होता विद्वान म्हणूनी
घटना लिहून दिली देशाला
तुझे आभाळाएवढे उपकार
नाही विसरू शकणार...

- विजय जयसिंग कांवळे
बी. ए. भाग दोन

मैत्रिण

मनात एक इच्छा आहे
कोणीतरी मैत्रिण असावी
थोडीशी भावूक, थोडीशी विनोदी,
निस्वार्थी प्रेम करणारी असावी
रंग रुप काहीही असो,
हुशार, भोळी काहीही असो,
सुसंस्कारीत मात्र असावी.
गरीब, श्रीमंत कोणीही असो,
गर्विष्ट मात्र नसावी
धडधाकट नसली तरी चालेल
पण दुःख समजणारी असावी
नम्र स्वभावाची, सुशील
वर्तनाची, प्रेमळ स्वभावाची
पण जीवनात एक
जिवाभावाची मैत्रीण असावी.

- तानाजी आनंदा परीट
बी. ए. भाग तीन

जाता जाता

भरून येतं आभाळ
पण पडत नाही पाऊस
तुझ्यासाठी काळजामध्ये
बांधलं होतं हाऊस।।

तुझं माझं भांडण झालं की
तु रडून घ्यायचीस खूप
माझे डोळेही घ्यायचे मग
आभाळाचं रुप।।

तुझं खोटं खोटं रडणं पोरी
तेव्हाच का कळलं नाही?
सारं काही कळण्याआधी
काळीज का जळलं नाही?।।

हात माझा हातात घेऊन
स्वप्न किती सजवायचीस
खोटी स्वप्न सांगतानाही
पापणकाठ भिजवायचीस।।

खांद्यावरती मान,
काळजात मारलास बाण,
जाता जाता पोरी तू
पेटवून गेलीस रान....।।

- विशाल पाटील
बी. एससी. भाग दोन

नवयुवक

या भारत देशाला नवयुवक हवाय
महात्मा गांधींच्या तत्वावर चालणारा
अहिंसात्मक मार्गाने अन्यायाशी झुंजणारा
मागास जनतेला पुढे आणणाऱ्या
डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांसारखा
पुढाकार घेणारा नवा नेता हवाय.
म. फुलेंसारखे शिक्षणाचे द्वार
सर्वांसाठी खुले करणारा
सर्वत्र ज्ञानज्योत पेटवणारा
ज्ञानयोगी हवाय.
अतिरेक्यांशी लढण्यासाठी
शिवबासारखा गनिमी काव्याने
लढणारा नव युवक हवाय.
गरीब जनतेच्या हितासाठी
सुभाष बाबुंसारखाच नेता हवाय.
खरंच या भारत देशाला पुन्हा एकदा
नवचैतन्याने भरलेला
नवयुवक हवाय.

- कोमल विष्णू परीट
बी. ए. भाग दोन

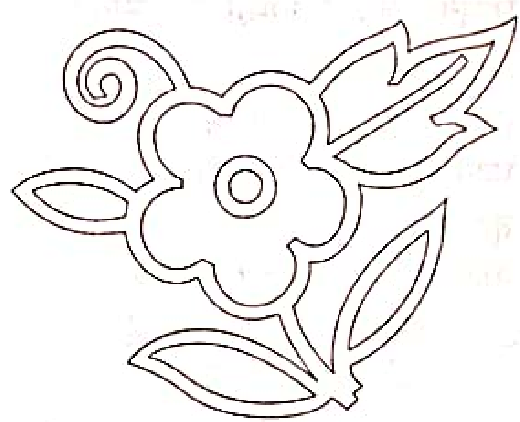

♥ प्रेम

प्रेम...
प्रेम असावं
झुळझुळणाऱ्या वाऱ्यासारखं
पानाफुलांना
क्षणात डोलवणारं
स्वच्छंद निर्मळ असं...
अस्तित्वाची जाणीवही न देता
स्वरांच्या हिंदोळ्यावर
डुलायला लावणारं असावं प्रेम...
प्रेम...
निर्व्याजपणे
दुःखावर फुंकर घालून
मायेचा थंडावा देणारं असावं...
प्रेम...
आंधळं असावं इतकं की
मनाच्या गाभाऱ्यात
असंख्य डोळ्यांना
डोळसपणे शोधता यावं....
विवेकानं द्यावं
विवेकानं घ्यावं
आदर्श ठरावा प्रत्येक क्षण
केवळ स्वतःसाठी नको
तर....
माणसा माणसांसाठी
चिरंतन
आठवणी जागवणारं...

- शितल बाजीराव पाटील
बी. ए. भाग तीन

नातं

नातं कधी कोणाशी जोडू नये
मन कधी कोणाचे मोडू नये
काही लोक नाती जोडतात
मन घेऊन मनामध्ये राहतात
अन् दुसरच कोणाला तरी
आपलं मानतात.
त्याच्या मनात काय असते ते
आपण सांगू शकत नाही. कारण
त्यावेळी आपण नातं जोडलेलं असतं.
त्याच्या मासूम डोळ्यातील भाव
ओळखताच येत नाहीत. त्याच्या
खोट्या शद्बातही खरेपण जाणवते
पण त्यावेळी मात्र खूप उशीर
झालेला असतो. कारण आपण
मात्र त्यांना प्राण समजून
बसलेलो असतो.

- रुपाली फराकटे
बी. ए. भाग तीन

माझे महाविद्यालय

दूधसाखर महाविद्यालयात
येताना उदासिन कधी व्हायचं नसतं,
जरी उदास असलात तरी सदासर्वदा
हसायचं असतं, हसवायचं असतं.

इथल्या शद्बाच्या मान्यांनी घायाळ
कधी व्हायचं नसतं,
इथल्या मधूर प्रितीने नेहमी
मोहीत व्हायचं असतं.

स्पर्धेत अयशस्वी झालात म्हणून
हताश कधीच व्हायचं नसतं,
नव्या उमेदिनं प्रयत्न करू
असंच नेहमी म्हणायचं असतं.

काटा बनून कधी कुणाच्या
मार्गात यायचं नसतं
नेहमी फूल बनून आपण
ऐक्य साधायचं असतं.

हेच शिकलो इथेच आपण
हे कधी विसरायचं नसतं, विसरायचं नसतं.

- सुभाष पाटील
बी. ए. भाग तीन

जीवन

जीवन सारे जगताना
कधी दु:खी व्हायचं नसतं,
उरी वेदना होतानाही
सदा हसायचं असतं.

काटा कुणाच्या मार्गी
कधी बनायचं नसतं,
फुल बनून या जगी
सुखवायचं असतं.

ओझं आपलं दु:खाचं
कोणावर लादायचं नसतं,
घेता आलं तर कोणाचं
दु:ख घ्यायचं असतं.

धैर्यानं कार्य करता करता
स्वयं प्रकाशित व्हायचं असतं,
जीवन असं जगायचं असतं
मानव जन्माचं सार्थक करायचं असतं.

- अश्विनी नानासो पाटील
बी. ए. भाग तीन

जीवन हे असेच असते

नाते फक्त जोडायचे नसते
ते जोपासायचे असते।
डाव फक्त मोडायचा नसतो
डाव स्वत:ही मांडायचा असतो
प्रेमात फक्त गुंतवायचे नसते
प्रेम स्वत:ही निभावायचे असते।
स्वत:साठी केवळ दुसऱ्यांच्याच डोळ्यात
अश्रू आणायचे नसतात,
केव्हातरी कोणासाठी स्वत:च्या डोळ्यांतही
अश्रू वाहायचे असतात
जीवन हे असेच असते,
जीवन हे असेच असते
कधी दुसऱ्याला स्वत:मध्ये गुंतवायचे असते।
तर; कधी स्वत:च दुसऱ्यामध्ये गुंतायचे असते।

- संदीप चौगले
बी. एस्सी भाग दोन

राजा शिवाजी

कधीच ना आटिला तो शिवरूपी झरा,
बदलवूनी टाकीला त्याने आपुला समाज हा सारा!
याच माणसांना त्याने
खरे माणसात आणिले
याच समाजात त्याने
समतेचे बीज पेरीले
वंदन करूया आम्ही त्या महान शिवसागरा!
बदलवूनी टाकिला...
एक एक खेळ त्याने
खेळले बुद्धीचे
सर्वांसमोर दोन हात
केले त्या काफरांचे
मराठा बांधवांसाठी झिजला चंदनासारा
बदलवूनी टाकीला....
करुनिया पाणी त्यांनी
आपुल्या अनमोल रक्ताचे
सुख ना पाहिले कधी त्याचे
ना आपुल्या स्वत:चे
लाविला समाजात आपल्या खरा मर्दानीपणाचा दिवा...
मराठ्यांसाठीच जगला
मराठ्यांसाठीच गेला
महाराष्ट्रातील मराठ्यांसाठी
हिरवाही भगवा केला.
कोटी कोटी प्रणाम त्या मर्दमराठ्याला,
बदलवूनी टाकिला...

- सुनील तोरस्कर
बी. एस्सी भाग दोन

जिवाचा जीवलग हवाच!

जन्माला माणूस
एकटा येतो अन्
जाताना एकटा जातो, पण
म्हणून काही मधल्या
काळातही एकटेपणाच्या
शापाला कवटाळून बसावं?
कधी रडण्यासाठी, कधी
हसण्यासाठी, कधी मनातलं
गुपित खोलण्यासाठी, कधी
विश्वासानं खांद्यावर डोकं
टेकण्यासाठी, योग्य तिथं
लगाम घालण्यासाठी, नि
वेळ येताच चुचकारून पुढं
टाच देण्यासाठी... प्रत्येकाला
प्रत्येकाचा एखादा तरी
जिवाचा जीवलग असावाच!
आपल्याही जिवाला जीव
देणारं कोणी आहे ही
भावनाच भरारी मारताना
तुमच्या पंखांना नवं बळ
देईल, पुढं गेल्या नंतरही
मागची ओढ राहील आणि
प्रेम - जिव्हाळा - काळजी
आपुलकी याचा ओलावा
तुमच्या हृदयात राहील.
म्हणूनच
जीवाचा जीवलग हवाच!

- अभिजित चरापले
बी. ए. भाग एक

तर आज मी जवंत असते

मरणाच्या काठावर बसून
जगण्याचं स्वप्नं पाहत होते...
'तू' नसतानाही... तुझ्यातच जगत होते.
मरणाऱ्या काठावरून आयुष्य सुंदर दिसत होते.
आपण जगावे असे पुन्हा-पुन्हा वाटत होते.
दुःखाच्या दऱ्या संपताच सुखाचे झरे येणार होते
पण... दुःखाच्या दऱ्या इतक्या खोल झाल्या,
की तरुण जाणे कठिण होते.
सातत्य होते श्रावण धारेत, मेघही दाटले होते
'मी' वेडी प्रकाशाच्या आशेत होते...
अमावस्याचे थैमान चालूच होते.
मनात तुझ्या प्रेमाचे नंदादिप तेवत होते.
धीर धर जरा किनारा जवळ आहे
असेच जणू सांगत होते.
तुझ्याशिवाय जगते तर श्वासाला अर्थ नव्हते
विना अर्थाचे जीवन 'मी' कधीच जगले नव्हते
विसरणे तुला जमणार नव्हते
तुझ्याशिवाय जगणारही नव्हते
विझणेच मला परवडणार होते
माझे जीवन हे फक्त तुझेच होते
हे फक्त एकदाच घरच्यांना उमजले असते
तर आज मी जिवंत असते!"

- दत्ता पाटील
बी. ए. भाग एक

हे खरं ना!

भावी पिढी बिघडली, असं सध्या बोललं जातं
पण देश मात्र सुधारला असं आज म्हटलं जातं।।१।।

सुधारणं नि बिघडणं, हे अव्याहत घडणारच
यातून काही शिकला नाही
तर त्याचं घोडं अडणारच।।२।।

चुका पण त्यातून शिका, असं शहाणा बोलून जातो
चुकण्यामधून शिकणारा
खूप कांही शिकून जातो।।३।।

अदिपासून अंतापर्यंत, असच सारं घडत आलं
तरी उत्तरोत्तर माणसाचं पाऊल पुढचं पडत आलं।।४।।

चुकाल तरच शिकाल, शिकाल तरच टिकाल
हाच जीवनाचा खरा मंत्र, हेच जीवनाचे खरे तंत्र।।५।।

या स्पर्धेच्या युगामध्ये, माणूस कितीही धावला
तरी तो निसर्गाच्यापुढे हमखास हरणारच।।६।।

आणि समजा तो जिंकलाच
तरी परतीच्या प्रवासात
त्याचे यादीत नाव हमखास नसणारच।।७।।

निसर्ग आपला मित्र असला
तरी त्याला आपण गुरु मानतो
निसर्गाची 'ताकद' काय?
हेही आपण प्रत्येकजण जाणतो

- अमोल भि. पाटील
बी. ए. भाग तीन

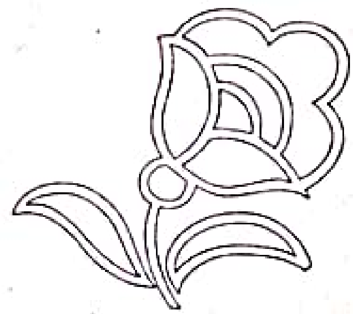

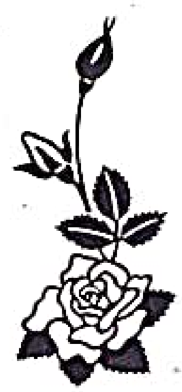

प्रेम

उमलता उमलता
असंच कळीनं उमलायचं असतं
बहरता-बहरता
असच झाडाने बहरायचं असतं
बोलता-बोलता
असच नयनानी बोलायचं असतं
यालाच मग
खरं प्रेम म्हणायचं असतं
प्रेम म्हणायचं असतं

- अमर भास्कर कांबळे
बी. ए. भाग दोन

माझ्या यशाच्या शिखरावरती

सांजकाळी जसं
आकाशातून अलगद
सोनेरी किरणं येतं
तसंच कोणीतरी
माझ्या आयुष्यात यावं.
सोन्याच्या उंबरठ्यावरती
त्याच पाऊल पडावं
सोनेरी पावलांनी
माझ्या आयुष्यात
पदार्पण करावं.
मला कुणीतरी साथ देणारं
मला कुणीतरी प्रेरणा देणारं असावं.
उजळून टाकाव्यात वाटा
उजळून टाकाव्यात चारही दिशा
अन् माझ्या यशाच्या
शिखरावरती मी
त्याचं नाव सांगावं.

- स्मिता शा. व्हरवडेकर (पाटील)
बी. एस्सी. भाग तीन

'ती' आणि एकांत

कळलच नाही प्रेमामध्ये
एकमेकांची मनं केव्हा एक झाली
आणि एकांतातसुद्धा मला
फक्त तिचीच आठवण आली.
एकांतात मला ती खूप आवडायची...
कारण एकांतात ती खूप सुंदर दिसायची...
एकांतातील 'ती' आणि प्रत्यक्षातील 'ती'
खूपच वेगळी होती.
कारण, एकांतात ती माझ्याशी खूप बोलायची
प्रत्यक्षात मात्र अबोलच रहायची..
ती माझ्यापुढे प्रश्नांची रास रचायची..
प्रत्येक प्रश्नांमध्ये प्रिती दडलेली असायची.
मला नक्कीच वाटायचं
तिच्या प्रत्येक प्रश्नामध्ये
माझं प्रेम जाणून घेण्याची इच्छा आहे
म्हणूनच तर, माझ्या प्रेयसीचं नांव
'जिज्ञासा' आहे.

- अश्विनी प्रकाश पाटील
बी. ए. भाग तीन

मैत्री

मैत्री एक अतूट नातं असतं
मैत्री ही एका कोड्याप्रमाणे असते,
जणू ते कोडे
कधी सुटेल की नाही
याची भीती असते.

त्या कोड्यात असणाऱ्या प्रत्येक
शद्वात गोडी असते.
सु:ख, दु:ख, आनंद, चूक, बरोबर
हे त्यातील चढउतार असतात
डोळ्यातून कधीही अश्रू पडू द्यायचे नाहीत
एक जगावेळी शपथ असते.

एकमेकांना समजून घेणे
हा एक मनस्वी
प्रयत्न चाललेला असतो.

पडणाऱ्याला सावरणं आणि
दु:खावर फुंकर घालणं
हा तर त्या नात्यातील
गोडवा असतो.

मित्रांना विसरणं ही गोष्ट
म्हणजे जगावेगळी संकल्पना असते.
आठवण आली म्हणून उचकी लागली
यात थोडी लाडीगोडी असते.

- स्वप्नाली केरवा मांडवकर
बी. ए. भाग दोन

आई

प्रेम, दया, शांतीचा स्त्रोत
सोशिकतेनं भरलेलं मन,
सर्वांना सामावून घेण्याची हातोटी...
तिच्या डोळ्यात पाहिलं की,
शांतरस टपकतो...
संकट कितीही येवोत वादळ वाटेतून
तिचा असाच संथ प्रवास...
जबाबदारीनं वाकलेली, पण
ताठ मानेनं जगायला शिकवणारी.
सत्यतेची आग्रही,
कटूतेला सामोरी जाणारी
ती एकदाच भेटते; आयुष्यात
जगण्याचं गुपित तिच्यातच दडलेलं
तिचं अस्तित्व आधार देणारं....
बुडत्याला सावरणारं,
संयमानं जगायला दिशा देणारं...
म्हणूनच,
ती एकदाच भेटते
मायेचा भवसागर घेऊन
विश्व घडवण्यासाठी
जगणं सुंदर करण्यासाठी...

- शिल्पा चौगले
बी. ए. भाग दोन

जरा जपून

बोलताना जरा जपून बोलावं
कधी शब्दही अर्थ बदलतात,
चालताना जरा जपून चालावं
कधी रस्तेही घात करतात.

झुकताना जरा जपून झुकावं
कधी आपलेच खंजीर खुपसतात,
ओळखताना जरा जपून ओळखावं
कधी माणसे आपला रंग बदलतात.

पाऊल टाकताना जरा जपून टाकावं
कधी फुलेही काटे बनतात.

मागताना जरा जपून मागवं
कधी आपलेच भाव खातात,
नातं जोडताना जरा जपून जोडवं
कधी नकळत धागे तुटून जातात....
नकळत धागे तुटून जातात...

- सचिन चौगले
बी. एस्सी. भाग एक

क्षण हे अखेरचे

सरू लागले क्षण हे अखेरचे
रम्य अशा कॉलेज जीवनाचे
इथेच आपली भेट जाहली
अन् निखळ अशी मैत्री बनली.
तीन वर्षं एकत्र राहूनही
मनालाही खूप भिडली
निरोप आम्ही देतो
दूधसाखर महाविद्यालयाला
आम्हा कधीही विसरू नका
स्वल्पविराम लागतो आहे मैत्रिला.
पूर्ण विराम तो बनवू नका
वळण नवे लागेल जीवनाला
सदैव प्रयत्नशिल राहून आपण
चढूनी यशाची उंच शिखरे
पुढे नेऊ समाजाला.

- सागर आनंदा मोरे
बी. एस्सी. भाग तीन

माझी कविता आणि ती

एकही कविता तिला कळत नाही।।
ति माझ्याशी बोलायची,
रोज गोड हसायची,
मी रागात असताना
स्वत:शीच मात्र रुसायची.
तिच्या रोजच्या गमती,
मी त्यावर हसलो नाहीतर
लगेच फुगून बसायची.
मी लिहिलेली पहिली कविता,
रोज भांडून मागायची,
वाचल्यावर मात्र शांतपणे
माझ्याकडे पहायची.
एकदा म्हणाली ती...
तू माझ्यावर का कविता करत नाही???
तेव्हा कळलं मला
एकही कविता तिला कळत नाही

- प्रविण (मोहन) चौगले
बी. ए. भाग तीन

आठवण

खरं सांगू, नेहमीच तुझी आठवण येते.
दु:खात तुझ्या जीव माझा हरवून जातो.
कुणास ठाऊक का
आपण इतके जवळ आलो
परस्परांच्या मनात शिरून
का इतके व्याकूळ झालो?
तुझ्याचसाठी आयुष्य माझे सुकले नाही.
वाटत होते फुलवावा
तुझ्या जीवनात बहर... पण
काटेरी आयुष्य माझं
वाट्याला दु:खच अपार.
शेवटी इतकेच सांगेन
मला जरुर आठवत जा
मिटल्या पापण्यांतून सांगावा
पाठवत जा...

- स्मिता धोंडीराम पाटील
बी. ए. भाग तीन

दहशतवाद

आजकाल भ्रष्टाचाराच्या जगात
दंगल माजली हो, दंगल,
अतिरेक्यांच्या हल्ल्याने मुंबईत
दंगल माजली हो, दंगल,
नव्या उमेदीची सकाळ
अतिरेक्यांनी केली बकाल,
मुंबईतील लोक जीव हातात
घेऊन बाहेर असतात पण,
आज काय घडणार आहे,
हे त्यांना माहित नसतं.
दहशतवादी अतिरेक्यांनी
मुंबईवर केला गोळीबार
यात नव्या उमेदीची माणसे झाली ठार
'ताज' हॉटेल प्रसिद्ध पण
अतिरेक्यानी केले मस्सीद,
भारत महासत्ताधिशांच्या वाटचालीत
पण एवढ्यात,
दंगल माजली हो, दंगल
या अतिरेक्यांच्या हल्ल्यात मुख्यमंत्री कोण?
राजकारणी लोकांत
दंगल माजली हो, दंगल,
देशासाठी मेला तो अमर झाला
स्वत:साठी मेला तो लयास गेला,
निसर्गाचे ऋतूमान नाही बरोबर
या दहशतवादी जगात
दंगल माजली हो, दंगल

- सुनीता महादेव तावडे
बी. ए. भाग दोन

मैत्री कशी असावी?

मैत्री ही मनाला सतत हुरहुरणारी
उत्कर्षाने हवीशी वाटणारी असावी.

परकी असली तरीही
सतत आपली जाणवणारी

मैत्री असावी सूर्यासारखी
सतत प्रकाशात झळाळणारी.

पूर्ण अबोल मनाची
मुक्या भावनांची

दु:खात साथ देणारी
सुखात सामावणारी.

सोनेरी चाफ्यासारखी
नाजूक पाकळ्यासारखी

कुठेही कशीही आठवली
तरीही प्रामाणिकपणाची.

निरागसतेने भरलेली
सात्त्विक वागणुकीची

मैत्री ही याच रुपात राहो
हीच माझी सदिच्छा!

- शोभा रक्ताडे
बी. ए. भाग दोन

हसत रहा तु सदा

हसत रहा तू सदा
अडचणी येतील अनेकदा
कधी तुफान येईल कधी वादळ
निर्मल झऱ्याप्रमाणे नेहमी रहा खळखळत.
तुझे साहस हेच तुझं नशीब असेल
कदाचित होरपळून तुला वनव्यातून
बाहेर जायचे असेल.
भीत-भीत जगू नकोस
संकटाकडे पाठ फिरवू नकोस
दुसऱ्यांच्या नाशापासून काय मिळेल?
तळमळणारे आत्मे पाहायला मिळतील
रोज रोज मरू नकोस.
बलिदान देताना परमार्थ विसरू नकोस
हसत हसवत जीवन जगत रहा
आनंद अथवा दु:खात फुलत रहा
फुलता फुलता तू सर्वांना फुलवित रहा
फुलविताना तू क्षणिक सुगंध सर्वांना देत जा
हसत रहा तू सदा
हा जन्म नाही अनेकदा
हसत रहा तू सदा...

- गणेश जाधव
बी. ए. भाग दोन

मन

मन हे असच वेडं असतं...
ते कधी इथं असतं
तर कधी तिथं असतं
ते कधी विरहात जळतं
तर कधी आठवणीत चिंब भिजतं.

मन हे असंच वेडं असतं.
कधी मनाप्रमाणे घडतं
तर कधी मनाविरुद्ध घडतं
आपल्याला हवं ते मिळणार नाही
हे जाणतं तरीही ते मृगजळामागे धावतं.

मन हे असंच असतं.
ते कधी दूर-दूर जातं
तर कधी खूप जवळ असतं.
कोणाला तरी ते वेड लावतं
तर कोणासाठी ते स्वत:च वेडं होतं
मन हे असंच असतं...

- पूजा अनिल पाटील
बी. ए. भाग दोन

साथ तुझी

जीवनात काटेरी वनात
साथ तुझी हवी होती...,
मोडला जरी काटा तरी
काढणारा हात तुझा हवा होता...
ऊन जरी लागले तरी
प्रेमाची सावली तुझी हवी होती...,
जीवनाच्या त्या संघर्षात
साथ तुझी हवी होती....
संपली जरी शक्ती तरी
आधार तुझा हवा होता....,
जीवनरुपी नावेतून बुडताना
वाचवणारा हात तुझा हवा होता...
विस्तवल्या मनाच्या रानात
संकटाचे ऊन पडले तरी
साथ तुझी हवी होती...

- अर्जुन उर्फ शरद खोत
बी. ए. भाग दोन

पुन्हा एकदा

क्षणभर मिटून डोळे
स्वप्न व्हावे
हरवल्या वाटांना
शोधीत जावे.
पुन्हा एकदा
श्वासात गाणे
गुंफीत गावे
पुन्हा एकदा.
आभाळ ओले
मिठीत घ्यावे
पुन्हा एकदा
तुटलेल्या धाग्यांना
जोडीत जावे.
पुन्हा एकदा
सुकलेल्या फांदीने
फुलून यावे
पुन्हा एकदा
पिकलेली गोड
आठवण व्हावे
पुन्हा एकदा.

- जयश्री पाटील
बी. ए. भाग तीन

इतर

EDUCATION (शिक्षण) या शब्दाचा अर्थ

कु. माधुरी भाले
बी. एस्सी. भाग दोन

शिक्षणाविषयक बांधववनातून व ईश्वरी महाकाव्यातून शिक्षण व जीवनासंबंधी जे व्यावहारिक जीवन-सत्य सांगितले आहे, ते इंग्रजी भाषेतील Education (शिक्षण) च्या नऊ अक्षरातून स्पष्ट करता येते.

E- Etiquettes (शिष्टाचार)

खऱ्या शिक्षणाने माणसात नम्रता, मधुरता इत्यादी गुण येतात. आई, वडील, शिक्षक व अन्य वडिलधाऱ्यांशी विनम्रतेने वागणे व आपल्याहून लहान असलेल्यांशी शिष्टाचारास धरून वागण्याचे ज्ञान शिक्षणाने प्राप्त होते.

D- Discipline (शिस्त) :

बाह्य शिस्तीबरोबर आंतरिक शिस्त म्हणजे मन, बुद्धी संस्काराची शिस्त किंवा विचार, उच्चार, आचारांची शिस्त, ही शिस्त शिक्षणाने अंगी बाणते.

U-Universal brotherhood (विश्व बंधुत्व):

जगात अनेक धर्माचे लोक असले तरी आत्मिक दृष्ट्या ती परमेश्वरांची मुले आहेत. अर्थात ते आपसात भाऊ-भाऊ आहेत. देश व धर्म यांच्याही पलिकडे गेल्याने विश्व बंधुत्वाची भावना शिक्षणाने जागृत होते.

C- Creativity (सृजनशिलता):

मूर्तीकार दगडात आपली भावना ओतून त्याची मूर्ती बनवण्याचा, त्यात जीवंतपणा आणण्याचा प्रयत्न करतो. त्याचप्रमाणे निकृष्टाला श्रेष्ठ बनवण्याचा, सृजनशिलतेचा गूण शिक्षणाने प्राप्त होतो.

A- Alertness (जागरुकता):

मनुष्याने मायेपासून (कामक्रोध विकारांपासून) सावध, अर्थात जागृत रहायला हवे. ही जागरुकता शिक्षणाने प्राप्त होते किंवा असेही म्हणता येईल की ईश्वरी ज्ञानाने माणसाचा आत्मरुपी दीपक प्रज्वलीत होतो. म्हणजे तिसरे नेत्र उघडते. "माणसाला मृत्यू अटळ आहे. तसेच आपण सृष्टीरुपी रंगमंचावरील नट आहोत.' यांचे ज्ञान जागरुक राहू शकते. ही जागरुकता शिक्षणाने प्राप्त होते.

T-Transformation (परिवर्तन):

शिक्षणाने माणसाचे मन परिवर्तन, संस्कार परिवर्तन घडून येते, तो एक जबाबदार नागरिक बनतो. शिक्षण माणसातील आसुरी वृत्तींचे दैवी वृत्तीत परिवर्तन घडवून आणते.

I- Integrity (प्रामाणिकपणा):

धर्मराजपुरीतील शिक्षेत्रापासून सुटका होण्यासाठी प्रामाणिकपणा हा गुण धारण करणे आवश्यक आहे. प्रामाणिकपणा हा गुण शिक्षणाने प्राप्त होतो!

O- Optimism (आशावाद) :

विघ्न ही माणसाची प्रगती व्हावी म्हणून येत असतात.हे ज्ञान प्राप्तझाल्याने मनुष्य आशावादी बनतो.

N - Noble (थोरमन):

सद्‌विद्येने अर्थात चांगल्या शिक्षणाने मनुष्य थोर मनाचा, उमद्या स्वभावाचा बनतो.

थोडक्यात शिष्टाचार, शिस्त, सृजनशीलता आदींवर उल्लेखिलेले गुण शिक्षणाने प्राप्त होतात.

(संदर्भ प्रकाशन : प्रजापिता ब्रह्माकुमारी ईश्वरीय विश्वविद्यालय - जीवनाची नवी दिशा पुस्तकातून संग्रहित)

स्पंदन प्रकाशक व मालकीसंबंधी माहिती

■ प्रकाशन स्थळ	:	दूधसाखर महाविद्यालय बिद्री, ता. कागल, जि. कोल्हापूर. ४१६ २०८ फोन : (०२३२५) २५४८२२
■ प्रकाशन काळ	:	वार्षिक
■ प्रकाशक व प्रमुख संपादक	:	प्राचार्य डॉ. आर. एल. राजगोळकर
■ राष्ट्रीयत्व	:	भारतीय
■ पत्ता	:	दूधसाखर महाविद्यालय बिद्री, ता. कागल, जि. कोल्हापूर. ४१६ २००८ फोन (०२३२५) २५४८२२
■ कार्यकारी संपादक	:	डॉ. एस. डी. पाटील
■ राष्ट्रीयत्व	:	भारतीय
■ पत्ता	:	दूधसाखर महाविद्यालय बिद्री, ता. कागल, जि. कोल्हापूर. ४१६ २००८ फोन (०२३२५) २५४८२२
■ मुद्रक	:	श्रीपाद ऑफसेट, ४६४, ई, शाहूपुरी, कोल्हापूर.
■ मुखपृष्ठ	:	श्री. राजेंद्र कदम
■ संकल्पना	:	प्रा. डॉ. संजय पाटील
■ राष्ट्रीयत्व	:	भारतीय
■ पत्ता	:	व्हिनस कॉर्नर, शाहूपुरी, कोल्हापूर. फोन : (०२३१) २६५८४०१

मी प्राचार्य डॉ. आर. एल. राजगोळकर असे जाहीर करतो की, वर दिलेली माहिती माझ्या माहितीप्रमाणे व समजुतीप्रमाणे खरी आहे.

\- प्रकाशक

या अंकातील मजकूराशी संपादक मंडळ सहमत असतीलच असे नाही.

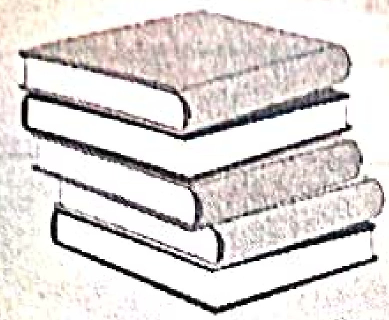

किस सीमातक किया करेगा
मनुज संकुचित अपना।
क्या वसुधा पर रह जायेगी
मानवता बन सपना ।।

- कोणार्क

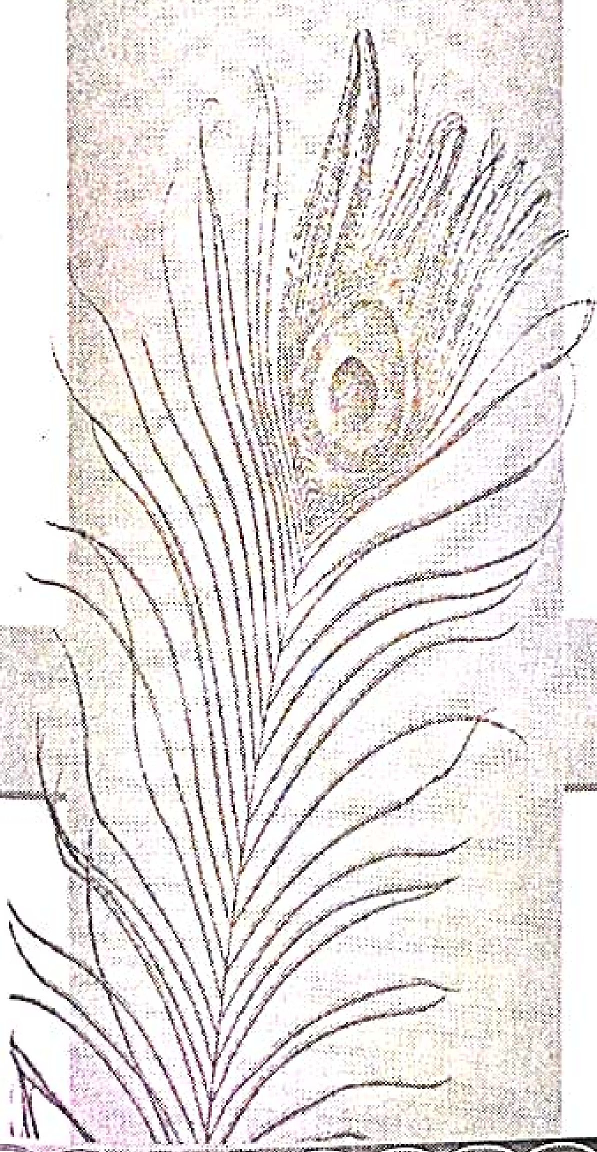

हिंदी विभाग

विभागीय संपादक

डॉ. एस. बी. देसाई

अनुक्रमणिका

गद्य विभाग

१)	समय का सदुपयोग	वर्षाराणी वारके	३
२)	समाज जीवन में साहित्य का महत्त्व	वैशाली पाटील	३
३)	ऐसा देश है मेरा	निता पाटील	४
४)	वेधा और केतन	अर्चना चौगले	५

पद्य विभाग

१)	चोट	अर्चना पाटील	७
२)	कुछ तो सीखो	गीतांजली चौगले	७
३)	सोच...	भारती पावसकर	८
४)	तीन बाते	पल्लवी पाटील	९
५)	दोस्ती प्यार और हम	प्रविण चौगले	१०
६)	आप की जगह	संदीप पाटील	११
७)	झलक	शुभांगी पाटील	११
८)	आँसू	प्रशांत बराडे	१२
९)	जिंदगी की सलाह	तेजस्वीनी ठोंबरे	१२
१०)	आरजू	मेघराज फराकटे	१३
११)	याद	धनश्री पाटील	१४
१२)	दोस्ती	संदीप परबकर	१४
१३)	यह मेरा हिंदुस्थान है	संजय देसाई	१५
१४)	वह कौन थी..?	पंडित फराकटे	१६
१५)	बेवफा	प्रकाश शिंदे	१६
१६)	मेरा भारत	सयाजी भोसले	१७
१७)	प्यार का भूत	संग्राम किल्लेदार	१७
१८)	सहारा	सुप्रिया राजू कांबळे	१७
१९)	सपनोंकी राजकुमारी	अमित फराकटे	१८

गद्य विभाग

समय का सदुपयोग

वर्षाराणी प्रकाश वारके
बी. ए. भाग तीन

'संत कहते है,
''कल करे सो आज करे,
आज करे सो अब,
पल में पले होयगी,
बहुरी करौगे कब।''

इसका अर्थ है, हमे हर काम समय पर करना चाहिए। बीता समय कभी वापस नही आता। इसलिये समय का उचित उपयोग आवश्यक हो जाता है। समय को हम बलवान कहते है। समय को जो समझता है और उसका सदुपयोग करता है। वही इन्सान अपनी जिंदगी में सफल हो जाता है। जीवन का ही वक्त हमारे लिए किमती है। काल सबसे उपर है। वह सबको नष्ट करना चाहता है। हमे ऐसा लगता है, कि हम समय पर काबू पा सकते है। पर सच तो यह है कि समय हम पर हावी हो जाता है। जिसके हाथ समय की कुंजी लगी वह महान हो गए अमर हो गए। जैसे गांधीजी, विवेकानंदजी, न्यूटन, एडिसन।

इन्सान को चाहिए कि वह समय को पहचाने। इन्सान की जिंदगी में ऐसे कई मौके आते है, जब उसे ऐसा लगता है, कि यह दोबारा भी आ जायेगा। पर यह दोबारा नही आता। एक बार हाथ से फिसल जाने पर समय तुम्हारे लिए कुछ नही कर सकता। पर अगर समय के साथ तुम नही रहे थे। फिर मौके का फायदा नही उठाया तो तुम्हारा वक्त गुजर जाता है। मौके बार-बार नही आते। मौका एक बार ही आयेगा। अगर तुम उसे समझ सको तो ठीक है। वरना वह हाथ से फिसल जायेगा। ठीक समय पर काम करनेवाला व्यक्तिं दिन-ब-दिन आगे बढता है। हर एक क्षण को मूल्यवान या अंतिम क्षण समझकर काम करो, तो वह सार्थक हो जायेगा। इसलिए हर क्षण अंतिमक्षण मानकर चलो।

समय को बदलने की, नष्ट करने की कोशिश नही करनी चाहिए! समय हमे ही नष्ट कर देगा। विद्यार्थियों के जीवन में समय बहुत आवश्यक माना गया है। जो विद्यार्थी समय का सदुपयोग करता है, वह जीवनभर सुख, शांति और चैन से रह सकता है। समाज के लिए कुछ कर सकता है। समय का उचित उपयोग करने के लिए सबसे पहले जरुरी होता है, सुनियोंजित और सुचारु ढंग से काम करना। इससे काम से और साधनसे अभी सफलता निश्चित रुप से मिलती है। ■■

समाज जीवन में साहित्य का महत्त्व

वैशाली पाटील
बी. ए. भाग तीन

समाज जीवन में साहित्य का महत्त्व इस विषयपर विचार आधुनिक काल में होना अनिवार्य है। समाज जीवन में साहित्य का महत्त्व अंत:करण में ऊंचे रुढ भक्ति प्रेम का, मूलगामी समाज परिवर्तन का, अवर्णनीय उच्च प्रति की शांति देनेवाला, मानवी योनी को अभिप्रेत होनेवाला, गंतव्यवस्थान के लिए सीधे होकर जानेवाले राजमार्ग की तरह सरल है। संदेह, दु:ख, विकल्प, ऐहिकता की ओस से भरी जीवनमार्गपर कुछ नही दिखाई पडा तो संतरुपी सूर्यनारायण उदित होता है और इस भटके हुए जीवों की भक्तिमार्ग, प्रबोधन का प्रकाश देकर मार्गदर्शन करता है। समाज जीवन में परिवर्तन का प्रयत्न करता है। सच देखा जाए तो जग में प्राचीन विद्वानों के साहित्य ने हमे बडा किया है, सही वर्तन दिया है, खुशी दी है, इन्सानियत दी है, उसके साथ-साथ सहृदयता,

उदारता, बंधुता, पुरुषार्थ, पावित्र्य, प्रेम, न्याय, भक्ति-मुक्ति और नीति दी है।

रहिमन पानी राखिये, बिन पानी सब सून।
पानी गये न उबरे, मोती मानस चून।।

यहाँपर रहीम 'पानी' के प्रतिक तीन महत्त्वपूर्ण संदेश मानव को देते है। जीवन में चमक, आत्मसन्मान और जल संभालकर रखने कहते है, अगर यह चला गया तो जीवन व्यर्थ है, इसके बिना जीवन में सब सूना है। इस तरह एक उच्च अभिरुची संपन्न जीवन जीने की प्रेरणा देनेवाले देव, देश, धर्म, इसके लिए त्याग, सेवा, समर्पण इनका सुंदर जीवनमार्ग प्रदशित करनेवाले, उदात्त जीवनमूल्यों की जीवन में प्रतिष्ठापना करने के लि हमेशा मार्गदर्शन करनेवाला प्राचीन साहित्य यह आ की समाज के लिए प्राणवायू के समान आवश्यक है समाज मन मे निकोप और निरामय वर्तन केवल संतसाहित्यों की संस्कार से हो सकता है ऐसा मेरा ठो विश्वास है। प्राचीन साहित्य का असाधारण महत्त्व समझकर उसके सर्वांगीन अभ्यास की, प्रबोधन की औ सामाजिक उपाययोजनों की बहुत बडी जरुरत आज निर्माण हुई ई, इसलिए ऐसे साहित्य के बारे में मंचप चर्चा होना अनिवार्य है। समाजजीवन में इसका महत्त्व जाना जरुरी है।

ऐसा देश है मेरा

निता पाटील
बी. ए. भाग तीन

जहाँ डाल डाल पर
सोने की चिडियाँ करती है बसेरा
वो भारत देश है मेरा
वो भारत देश है मरा

जी हाँ, यही है मरा भारत देश। अब आपके मन में यह सवाल उठ रहा होगा कि, चिडियाँ कभी सोने की हो सकती है क्या? लेकिन हमारे भारत में कुछ भी आश्चर्य हो सकता है। यहीपर भगवान श्रीकृष्णजीने अपनी उंगली पर गोवर्धन पर्वत को उठाया था। यहींपर भगवान महावीर, बुद्ध, महात्मा गांधी जैसे कई महापुरुषोंका जन्म हुआ। ताजमहल जो कि, विश्व का आठवाँ आश्चर्य माना जाता है, वह भी भारत में ही है। हमारे भारत में ही तो सोने का धुआँ उठता है। या "East or West, India is the Best ही सच है।

सोने की चिडियाँ का गर्भित अर्थ है, सुख और समृद्धी भारत की संस्कृती विश्व की प्राचीन संस्कृति मानी जाती है। भारत के प्राचीन समय में गणित, भौतिकशास्त्र, कला, वाणिज्य, रसायनशास्त्र आदि शास्त्रों में प्रगति की थी। भारत के विवध धर्मों की परंपराए उनका साहित्य भी विशाल है। सुजलाम सुफलाम ऐसी हमारी भूमि है। यहींपर उन्नीसवीं सदी मे हरितक्रांती हुई थी।

धरती सुनेहरी अंबर नीला
हर मौसम है रंगीला
ऐसा देश है मेरा

औद्योगिक क्षेत्र में भी भारत ने काफी तरक्की कर ली है। महाराष्ट्र की राजधानी मुंबई भारत की "औद्योगिक राजधानी" मानी जाती है। आज अवकाश, विज्ञान, साहित्य जैसे कई क्षेत्रों में भारत का नाम प्रगति के पथपर है और हम सिर्फ भौतिक रुप सेही नही, दिल से, मन से भी उतनेही बडे है। भारत में अलग-अलग जाती के, धर्मों के, भाषा के लोग रहते है। लेकिन सभी भाई-भाई की तरह मिल जुलकर रहते है। 'विविधता मे एकता' यही भारत की पहचान है। लेकिन खूबसूरत चाँद को भी जैसे ग्रहण लगता है। उसी तरह हमारे भारत की प्रगति को भी ग्रहण लगा है, बढती हुई आबादी, बेरोजगारी और गरीबी का। इसलिए भारत सोने की चिडियाँ यह उक्ति हमें एक कल्पना लगने लगी है।

आज भारत के सामने बढती हुई आबादी की समस्या है। आबादी में भारत आज विश्व में दुसरे स्थान पर है और आबादी कम करने के लिए कोई ठोस कदम भी अबतक उठाये नही गये है। इसलिए यह समस्या गंभीर रुप धारण कर रही है। काँम्प्युटर के कारण लाखों युवा बेरोजगार बने है। उन्हे भी गरीबी ने घेर लिया है। इसी के कारण उनका मानसिक स्वास्थ्य भी बिगडता जा रहा है। वे अपराधी बन गये है या फिर बुरी आदतों के शिकार बन चुके है। भारत का भविष्य ही आज अंधेरे में है। पाश्चिमात्य संस्कृति के कारण भारतीय संस्कृति धीरे-धीरे नष्ट होती जा रही है। आतंकवाद और जाती के नाम पर किये जानेवाले हत्याकांड देश की सुरक्षा के लिए खतरा पैदा कर रहे है। भ्रष्टाचार तो देश का सबसे बडा दुश्मन बन चुका है। आज मानवता को ही यह सब देखकर लज्जित होना पड रहा है। राष्ट्रपिता महात्मा गांधी ने दिए हुए सत्य, अहिंसा और मानवतावाद को हम भूल गये है और इसका परिणाम एकही है. संपूर्ण विनाश...

लेकिन यह चित्र बदला जा सकता है और यह बदलना हम युवाओं की जिम्मेदारी है। हम भारत को फिरसे प्रगति के पथपर ला सकते है। इसके लिए आवश्यक है, श्रम करणे की इच्छा, आत्मविश्वास, मूल्यों की पूँजी और सच्चाई का साथ देणे की मानसिकता। अगर ऐसा हुआ तो भारत सोने की चिडियाँ वास्तव में बन सकता है। आखिल मै इतनाही कहुँगी.

''इरादे नेक हो तो सपने भी साकार होते है।
अगर दिल में सच्ची लगन हो
तो रास्ते भी आसान होते है।।'' ■■

वेधा और केतन

अर्चना चौगले
बी. ए. भाग दोन

यह कहानी है, वेधा और केतन कि, जो बचपनसे साथ थे। दोनों के परिवारवालों के भी अच्छे संबंध थे। समय के साथ उनका रिश्ता गहरा और निखरता गया। देखते ही देखते दोनों बडे हो गए।

कॉलेज में दोनों साथ रहें। दोस्तों के साथ हँसते हँसते दिन बित रहे थे। केतन पायलट बनना चाहता था। और वेधा फिल्मी दुनिया में अपना करियर करना चाहती थी। अपने सपने साकार करने अपने-अपने रास्ते पर चलने लगे।

केतन ने अपनी पुरी कोशिश के साथ अपना पुरा किया। दिन-रात पढाई की और योगा से अपना शरीर स्वस्थ रखा, अपनी पहचान बनाई. वेधा नेभी एक-दो फिल्मों में काम किया और इस बिच उनकी शादी हो गई।

शादी के बाद वेधा ने अपना काम छोड दिया। केतन ने अपने काम में बहुत तरक्की पाई। शादी के तीन साल बाद केतन किसी गुप्त मिशन में काम करता था। जो बहुत खतरनाक था। दुश्मन राष्ट्र के विरोध था। पर उस में केतन मारा गया।

केतन के मौत के बाद वेधा की जिंदगी मानो बदली ही गई सारे लोग उसे ताणे मारणे लगे। उसका जिना हाराम कर दिया। उसे अपनेही घर से निकाला गया।आपनोंने उसे छोड दिया। एक साल के वेधांत को लेकर केतन की याद मे खो जाती। अब यह वेधांत को लेकर कहाँ जाती। लोगोंने उसे खून के आसू रुलाएँ। वेधा अपने नशिब को कोचती पाँच दिनसे सडको पर घुम रही है। पर से किसीने आसरा नही दिया। भूक-प्यास की मारी वेधा अबचल नही पा रही थी। वेधांत का चेहरा अब काला पडता जा रहा था। वेधांत का शरीर थंड पड रहा था। वेधा डर के मारे चिल्ला रही थी। मेरे बेटे को बचाव- मेरे वेधांत को बचाव। कोई तो सुनो मेरी। पर वहाँ देखनेवालों मेंसे किसी का दिल मोम का था ही नही। पत्थर दिल लोग उसे देखते और चले जाते।

वेधांत की साँसे रुक गई और वेधा उसे अभी जिंदा मानकर चिल्लाती रही। कोई तो मेरे बेटे को बचाव

रातभर वो अपने बेटे को लेकर बैठी रही। पर उसे किसीने मदत नही की दो दिन अपने मृत बेटे को लेकर उसे बचाने की बिनती हर एक के पास कर रही थी।

दुसरे दिन रात को अपने बेटे को लेकर वह रेल्वे स्टेशन के पास बैठी थी। पर उपरवाले को कुछ औरही मंजूर था। इन्सानों के रुप में जानवरोंने उसे अपने वासना का शिकार बनाया और उसका बेटा पास के गटर में फेका। वो पागलों की तरह गटर में अपने बेटे को ढूँढने लगी उसे बाहर लाकर वेधाने उसे एक छोटे गड्ढे में उसे डाला। और वेधा अब अपने सारे दुःख को निगल गई।

अगले दिन बडी सज-धज कर वो वही रेल्वे स्टेशनपर आई। कई बार अपने बेटे को डाले गड्ढे के पास गई रोई। दिनभर सोचती रही। समाज से नफरत करने लगी थी। बदला लेना चाहती थी। अब रात होने लगी थी और उसने अपनी नई जिंदगी को चालू करने का बडी कठीण पूर्ण किया। वो जिंदगी एक ऐसी थी हम सोची भी नही पाते। उस दिन से उसकी जिंदगी ही बदल गई है। वेधा अब एक वेश्या का धंदा करती है। अपने पती और बेटे के कातील वो समाज की ठहराती है। राजनीतिक डावपेच और अपने अपने स्वार्थ देखनेवाले लोग उनका विचार कब बदलेंगे।

वेधा जैसी कई लडकीयों होगी जो ना चाहते हुए भी इस धंदे में आई होगी। क्या इसपर कोई उपाय नही है। क्या वेधा ने ठीक किया। उस की जीवन की सच्चाई जानकर उसे कोई आपनाता? कोई उसका साथ देता? नही ना जो हम नही कर सकते, तो दुसरे क्या करेंगे।

■■

भावपूर्ण श्रद्धांजली

या शैक्षणिक वर्षात देशातील थोर, सामाजिक, शैक्षणिक, सांस्कृतिक, साहित्यिक, वैज्ञानिक, संशोधक, सैनिक तसेच राजकीय क्षेत्रातील मान्यवर आणि ज्ञात अज्ञात व्यक्ती यांचे दुःखद निधन झाले. त्यांच्या आत्म्यास चिरशांती लाभो ही ईश्वर चरणी प्रार्थना!

प्राचार्य, प्राध्यापक व प्रशासकीय कर्मचारी,

दूधसाखर महाविद्यालय, बिद्री. ता. कागल, जि. कोल्हापूर.

पद्य विभाग

चोर

एक है आसमा का तारा,
दूसरा है समंदर का किनारा
बेवफा है जमाना सारा,
जो मिला दोस्त आप जैसा प्यारा।

पलको तर ऑसू लाया न करो
दिल कि बात किसी को बताया ना करो
लोग मुठीमें नमक ले घुमते है
किसी को अपने जखम दिखाया ना करो।

सुरज को रोशनी का तोफा नही देते
दिल को जजबात का तोफा नही देते
हम कहे तो आपको चाँद भी दे तो
पर चाँद को चाँद का तोफा नही देते।

जिंदगी की दुवा न दे जालीम
जिंदगी किसे रास आई है
तुम तो कांटो की बात करते
हो, हमने तो फुलों से चोट खाई है।

- अर्चना मारुती पाटील
बी. ए. भाग तीन

कुछ तो सीखो

फुलों से तुम हँसना सीखो
भौरों से तुम गाना

वृक्षों की डाली से सीखो
फल पाकर झुक जाना।

दूध और पानी से सीखो,
आपस में दृढ संबंध रखना।

मेहंदी के पत्तों से सीखो,
पिस कर रंग चढाना।

सुई और धागों से सीखो,
बिछडों को मिलाना।

सूरज की किरणों से सीखो,
जगना और जगाना।

गुरु की वाणी सी सीखो,
देश के हित पर मर जाना।

- गीतांजली चौगले
बी. ए. भाग एक

सोच...

कौन कहता है जमाना बदल गया
जमाना तो वही है
और आदमी भी वही
वही श्रवणकुमार है
और वही राम है आज भी।
कलके रामने लोगों के खातिर
सीता को अग्निपरिक्षा देने पर मजबूर किया
और आज का राम,
सीता को उतना कष्ट भी नही देता
खुद ही उसको जलाके परीक्षा लेता है
उसकी और खुदकी
और ये कलकी ही तो बात है
मैने एक श्रवणकुमार देखा
तो अपने वृद्ध मातापिता को
ले जा रहा था वृद्धाश्रम में
इसिलिए कहती हूँ।
जमाना कहाँ बदला है?
जमाना तो वही है
आदमी भी वही है।
सिर्फ बदली है तो सोच संस्कृति
उदात्त जीवनपद्धति की
तुम्हारी हमारी सबकी।

- भारती पावसकर
बी. ए. भाग तीन

तीन बाते

तीन चीजे छोटी न समझो।

शत्रु, कर्जा, बिमारी

तीन चीजे किसी की प्रतिक्षा न करती।

समय, मृत्यु, ग्राहक

तीन चीजे अपने उद्देश्य से रोकती है।

बदचलनी, गुस्सा, लालच

तीन चीजे कोई दूसरा नही चुरा सकता है।

अक्कल, चरित्र, हुन्नर

तीन चीजे लौटकर वापस नही आती है।

तीर कमान से, बात जुबान से, प्राण शरीर से

तीन व्यक्ति वक्त आनेपर पहचान जाते है।

स्त्री, भाई, दोस्त

तीन चीजे जीवन में एक बार मिलती है।

माँ, बाप, जीवन

तीन चीजे मे मन लगाने से उन्नति होती है।

ईश्वर, मेहनत, सेवा

तीन चीजों को कभी नही भूलना चाहिए।

कर्ज, फर्ज, मर्ज

इन तीनों का सम्मान करना चाहिए

माता, पिता, गुरु

तीन चीजों को अपने वश में रखो।

मन, काम, क्रोध

- पल्लवी पाटील

बी. ए. भाग तीन

दोस्ती प्यार और हम

मेरी हड्डी वहाँ तुटी,
जहाँ हॉस्पिटल बंद था।
मुझे जिस अँब्युलन्स में डाला
उसका पेट्रोल खत्म था।
मुझे रिक्शेमें इसलिए बिठाया
क्योंकि उसका किराया कम था।
मुझे डॉक्टर ने उठाया
नसोंमे कहाँ दम था।
मुझे जिस बेडपर लेटाया
उसके निचे बम था।
मुझे तो बम से उडाया
गोली में कहाँ दम था।
और मुझे सडक में दफनाया
क्योंकि कबरीस्तान में फंक्शन था।
लेकिन मेरे
नयनों में बसे है जरा, याद रखना
अगर काम पडे तो याद रखना
मुझे तो आदत है आपको याद करने की,
अगर हिचकी आयी तो माफ करना
ये दुनिया वाले भी बडे अजिब होते है
कभी दूर तो कभी करीब होते है
दर्द ना बताओ, तो हमे कायर कहते है
और बताओ शायर कहते है।
एक मुलाकात करो, हमसे इनायत समझकर
हर चिज का हिसाब देंगे कयामत समझकर
मेरे दोस्ती पे कभी शक ना करना
हम दोस्ती भी करते है इबादत समझकर

- प्रविण चौगले
बी. ए. भाग तीन

आप की जगह

हुस्न भी आप है,
ईश्क भी आप है।
जिस तरफ देखिए
बस आप ही आप है।

हमारे गम में भी आप है,
खुशियों में भी आप है।
जिंदगी के हर मोड पे,
बस आप ही आप है।

गुलाब भी आप है,
मोगरा भी आप है।
हर फुल की खुशबू में,
हर कली के रंग में,
बस आप ही आप है।

हमारी यादों में भी आप है
हमारी सासों में भी आप है।
दिल की हर धडकन में,
बस आप ही आप है।

कैसे कहे हमारा दिल
तुमपर फिदा है
जिस तरफ देखीए
बस आप ही आप है.....।

- संदीप नारायण पाटील
बी. ए. भाग तीन

झलक

जीवन के ये मधुर क्षण
फिर ना वापस आयेंगे।
सोच ले ये दोस्त कल
हम सब जुदा हो जायेंगे।

भुल सके क्या तुम,
यह जवानी की कहानी।
याद कर जब आँखे भरेगी
आएगी तब याद पुरानी।

आज तुम हो, आज
मंदिर है कॉलेज हमारा
कल नही तुम, कल नही हम,
फिर न होगा मिलन हमारा

कल कितने आकर चले गए
कल कितने आनेवाले है
आज यहाँ जो रहते है
कल वे भी जानेवाले है।

ना हम रहेंगे ना तुम...
रहेगा हमेशा हमारा साथ
कॉलेज की याद पुरानी।

- शुभांगी शामराव पाटील
बी. ए. भाग तीन

आँसू

अब के बरस भी किस्से बनेंगे कमाल के,
पिछला बरस गया है कलेजा निकाल के।

अपनी तरफ से सबकी दलीलों को टाल के,
मनवा लो अपनी बात को सिक्का उछाल के।

माना कि जिंदगी से बहुत प्यार है मगर,
कब तक रखोगे काँच का बरतन संभाल के।

तुम को नया ये साल मुबारक हो दोस्तो,
मै जख्म गिन रहा हूँ अभी पिछले साल के।

गम की तरह खुशी में न रोना पडें कही,
रखना खाली! एक दो आँसू सँभाल के।

- प्रशांत बराडे
बी. ए. भाग तीन

जिंदगी की सलाह

काँटा मै बनूँगी
गुलाब तुम्ही ही बनना होगा,
अपनी खुशबू से
सब चमन मेहकाना होगा।

किरण मै बनूँगी
सुरज तुम्हे ही बनना होगा,
अपनी रोशनी से
जग को मेहकाना होगा।

गीत मै बनूँगी
सुर तुम्हे ही बनना होगा,
अपनी आवाज से
सबका मन बहलाना होगा।

मौत मै बनूँगी
जीवन तुम्हे ही बनना होगा,
तुमसे बिछडने से पहले
दुनिया से मुझे उठाना होगा।

- तेजस्विनी ठोंबरे
बी. ए. भाग एक

प्यार का भूत...

इन घटाओं में तुम,
इन हवाओं में तुम,
इन फिजाओं में तुम,
इन वादिओं मे तुम।

यहाँ भी तुम, वहाँ भी तुम,
इधर भी तुम, उधर भी तुम,
जिस तरफ देखो,
बस तुम ही तुम।

बुरा मत मानना डार्लिंग,
क्या कोई भूत हो,
जो हर जगह,
तुम ही तुम हो।

- संग्राम किल्लेदार
बी. ए. भाग तीन

आरजू

हम तो उनसे प्यार नही करते
फिर भी मेरे दोस्त कहते रहे
हम उनसे प्यार कर बैठे है

उसमें उनका कुछ कसूर न था।
उन्हे सजा हम कैसे देते
जबकी कसूर हमारा था।

फुल तो खिलते है। ये तो भगवान का करिश्मा है
लेकिन वह किसको मिले ये मुकद्दर की बात है।

हमने प्यार ही नही किया तो
मिलना हमारा नशीब ही न था
फिर भी सदा दिल यही कहेगा
चेहरा उनका हरदम हँसता रहे।

हमने तो उन्हे कभी चाहा नही फीर भी
उनसे सच्चे दिल से दोस्ती करना चाहेंगी।
हम तो उन्हे भुल जाएँग

जैसे साहिल पर कभी मिले नही
अनजान थे वो हम जैसे
कल भी और आज भी।

- मेघराज फराकटे
बी. एस्सी. भाग तीन

याद

याद आती है, उन्ही दीवानों की,
आजादी के लिए, गयी जानों की,
सेकडों काँटो के बाद
कभी एक गुल खिला
उसी रंगीले गुलके साथ
खुशबू आजादी की मिली।।
आशा है, तो सुगंध लुटाने की,
किसे पता जुल्म के साथ
और भी जीते रहते है हम
जुल्म की भी खता क्या
पाणी के साथ पिते है हम।
आशा है, वो गम हटाने की,
आजादी तो मिल गई
उसे जताना है हमे
मिटा देंगे उन्हे
जो लढाना चाहते है हमे,
कसम लेते है हम, देश पर कुर्बान होने की।

- धनश्री पाटील

बी. ए. भाग एक

दोस्ती

दोस्ती, मौसमी नही
जो अपनी मुद्दत पुरी करे
और रुखसत हो जाए।

दोस्ती, सावन नही
जो टूट के बरसें
और थम जाए।

दोस्ती, आग नही
जो सुलगे और
बुझ जाए।

दोस्ती, आफताब नही
जो चमके और
लुप्त हो जाए।

दोस्ती, फुल नही
जो एकबार खीले
और मुरझा जाए।

दोस्ती, तो एक सांस है
जो चले तो सब कुछ
और थम जाए तो
कुछ भी नही।

- संदीप परवकर

बी. एस्सी. भाग तीन

यह मेरा हिंदुस्थान है

दुनिया की यह शान है,
यह हमको अभिमान है।
हर एक को सन्मान है,
यह मेरा हिंदुस्थान है।

क्रांति का विज्ञापन है,
शांति का अध्यापन है।
सुख-समृद्धी आमन है,
यह मेरा हिंदुस्थान है।

खुशियों से भरा दामन है
उन्नति का यह चमन है।
कुद्रत की यह देन है,
यह मेरा हिंदुस्थान है।

सधन यहाँ पे किसान है,
सीना ताने जवान है।
खुशियोंसे मेहकता पवन है,
यह मेरा हिंदुस्थान है।

विज्ञापन से भरा ज्ञान है,
सबूत यहाँ 'चांद्रयान' है।
ज्ञान का जन्मस्थान है,
यह मेरा हिंदुस्थान है।

यह देखकर भी अनजान है,
मानवता का यह अवमान है।
पाकिस्तान अब तक नादान है,
यह मेरा हिंदुस्थान है।

पाकिस्तान में अभी जान है,
यह हिंदुस्थान का दान है।
नही छोडेंगे यह आण है,
यह मेरा हिंदुस्थान है।
यह मेरा हिंदुस्थान है।।

- संजय रघुनाथ देसाई
बी. एस्सी. भाग एक

वहा कौन थी....?

मेरे कॉलेज के पहले दिन ही उससे मुलाकात हुई
हम हररोज मिलने लगे
हम दोनों ने हररोज साथ निभाने का वादा किया
इसलिए सुबह जल्दी निकलकर मैं उसकी राह देखता था
जब वह समयपर नही आती
और जब हम कॉलेज पहुँचते
तो मुझे उससे बिछडना पडता था।
हमारा कॉलेज घुटनेपर
मै उसके आने का इंतजार करता था।
अगर वह देर से आती
तो मै क्रोधित हो जाता था।
लेकिन हम दोनों हमेशा साथ आते-जाते थे।
कितेन अच्छे थे वो कॉलेज के दिन
क्या आप जानते है वह कौन थी?
घबराओ मत....
वह हमारे.....
महाराष्ट्र राज्य परिवहन महामंडल की 'बस' थी।

- पंडित फराकटे
बी. ए. भाग एक

बेवफा

फुलों के मोसम मे मिलने
आते है।
पतझड में पंछी बनकर
उड जाते है।
हसती आँखों को आसू
दे जाते है।
वादा कर के भी ना वापस
आते है।।

- प्रकाश शिं. शिंदे
बी. ए. भाग तीन

सहारा

सहारे पे सहारे मिलते चले जायेंगे
तुम जरा किसी को अपणा के तो देखो।

रास्ते मंजिल के खुद्द नजर आयेंगे
तुम जरा ज्योत को जला के तो देखो।

जीवन की हर घडी खुशी से संवर जायेगी
तुम इन पलकों को उठाकर तो देखो।

जीवन के हर खाब हकीकत बन जायेंगे
तुम जरा इनको आँखों में लाके तो देखो।

सहारे पे सहारे मिलते चले जायेंगे
तुम जरा मुझे अपना के तो देखो।

- सुप्रिया राजू कांबळे
बी. ए. भाग तीन

मेरा भारत

स्वर्ग से सुंदर यह भारत भूमि
गंगा, जमुना, सरस्वती है संजीवनी।
भारत की इस पवित्र भूमि में
कृतार्थ है जनमानस का जीवन।।

हिमालय जैसा महान तपस्वी
हमारे स्वतंत्रता की है शान।
बापू, नेहरू, शास्त्री जी की
स्फूति, प्रेरक वाणी महान।।

स्वतंत्रता के मंत्र का कर स्मरण
नही करना है, कर्तव्य विस्मरण।
भारत भूमि की रक्षा के लिए
तैयार है हम, करने प्राण समर्पण।।

- सयाजी कृष्णात भोसले
बी. ए. भाग तीन

सपनोंकी राजकुमारी

सपनोंमे वो आती है,
नींद मेरी चुराती है,
करता हूँ मै उसका इंतजार
वह है सपनों की राजकुमारी।

नही बनेगी मेरी जान,
जो बढाएगी देश की शान,
जिसने किया है दिल बेकरार
वह है सपनोंकी राजकुमारी

खुशबुसे जिसके चमक मेहके,
आँखोंसे जिसके प्रेमरस छलके,
समंदर से मोती निकाले हलके,
वह है सपनों की राजकुमारी।

सजता सँवरता हुँ जिसके लिए,
जान भी दे दुँगा उसके लिए,
बातों मे जिसके अमृत की धारा,
वह है सपनों की राजकुमारी

- अमित फराकटे

बी. एस्सी. भाग तीन

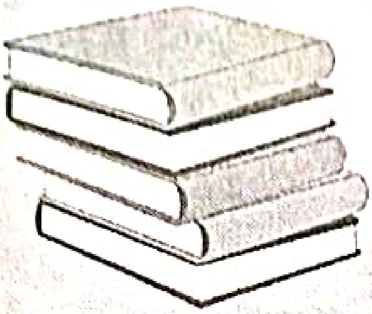

Give me the Liberty

to know,

to think,,

to believe

and

to utter

freely

according to consience,

above all other liberties.

- John Milton

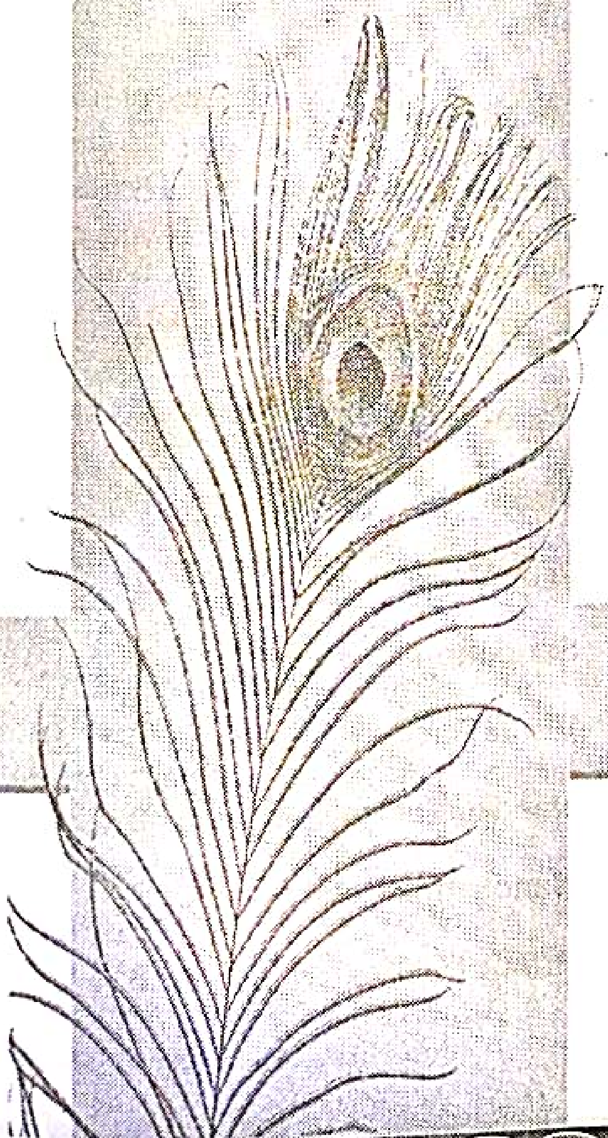

ENGLISH SECTION

Sectional Editor

Shri C. Y. Jadhav
Head, Dept. of English

I N D E X

Prose

1)	Shakespeare the Great Dramalist	Sachin Kamble	3
2)	Some Suggestions	Raj Gongane	4

Poems

1)	Tragedy & Trumph	Sachin Kamble	5
2)	Take Time to	Vanita Tikode	5
3)	Somthing	Sujit Patil	5
4)	My Dream	Raj Gangan	6
5)	Teacher	Nandkumar Patil	6
6)	Mohter	Vijay Mahesh Gurav	6
7)	What is life?	Vijay Chandane	7
8)	For Happy life	Sandeep T. Chaven	7
9)	For Each Other	Vishal Bhoi	8
10)	What is Education	Nandkumar Patil	8
11)	What is Love	Nandkumar Patil	8
12)	Dicipline	Prmod Patil	8

Prose

Shakespeare

A Great Dramatist

Sachin Mahadev Kamble
B. A. III

Shakespeare is the greatest dramatist to this date and the whole world has accepted him to be so. But very little was known about his personal life, until the 19th century. George Steeves has this to say in this respect.

All we know of Shakspeare is that, he was born at StartFord - upon Avon, married, had children went to London, where he commenced as an actor and wrote plays and poems, returned to Start ford, made his will and died."

But since Steeves wrote there line in the 18th century, Shakesperar's biographers have unearthed a lot of material regarding his private life. They have done a wonderful job & now we are able to reconstruct his life to a considerable depth and yet some questions remain unanswered.

William Shakespeare was born on 23rd April 1564 in a village named Stratford on the bank of the river Avon, and hence known as that Ford upon Avon in the country of Workweckshire. He was the third & eldest surviing child of Jonh & Mary.

William was admitted to the local gramar school, where he received good formal education. There is no record that suggests William as either an ardinary or a bright boy. Ben Jonson describes him as a man of a small Latin & less Greek, but that does not suggest that he was illiterate or semi literate. It only means that Shakespeare was not highly educated. Because in those days highly educated pople possessed a good command on Latin & a working, reading knowledge of Greek.

Elizabethan age is called the golden age of drama. When Shakespeare began writing his plays, drama was on the verge of giant leap forward. There were a number of public & private theatres boosting with dramatic activity. The play of 1593, Gowevers, as the thetres were closed by order of the Lord Mayor, drove the players away from London. In 1594 the theatres reopened and then Shakespeare's dramatic career began to bloom. James Burbage constructed the first public theatre in the year 1576 and was called "The Theatre". In 1599 his son Richard constructed "The Globe" when Shakespeare and his group formed the lord Chamberlain's Company. "To this company Shakespeare remained attached till he called it a day as playwright." This carreer as a dramalist blossomed on "The Globe" to which he was one of the principle share holders.

Shakespeare's Dramatic Carrer :

As already pointed out just now the dramatic and poetic career of Shakespeare spans over 20 years, in which he wrote 37 plays, two long poems and 154 Sonnets.

Prof. Dowden's vision divided Shakespear's dramatic carrer in four groups & called them.

a) In the workshop b) In the world c) Out of depths d) On the height.

a) In the workshop the major plays of this group are :

1) Love's Labour's lost.
2) The Comedy of Errors : a frace.
3) Two Gentaleman of Verona.

b) In the world (1594-1600): Important plays of this periods are:

1) As you like it
2) Twelfth Night
3) Richard II
4) Henry IV
5) Henry V

} great historical plays

c) Out of depth (1600-1608) - The great plays belonging to this period are:

1) King Lear
2) Hamlet
3) Othello
4) Maclbeth

d) On the height (1608-1612) the main plays that belongs to this period are :

1) The Winter's Tale
2) Cymbeline
3) The Tempest

Shakespeare was fortunate to be born during Elizabethan age. It was he who made the period the 'Golden age of Drama.' This was possible because he was a rarely gifted man. No wonder Ben Jonson's comment. "He was not of an age, but for all times" and Mathew Arnold; who, showering high praise on Shakespeare declared, "Others abide our question, thou art free."

Some Suggestions

Raj Gongane
B. A. III

School days & College days are the turning point of our life from which the person can achieve success & cannot also. Our future is based upon the college days. If we work hard, we can progress.

The College days are like a national highway which goes straight to success but in between the highway many small roads originate to other sides which produce obstacles or confusions. Students, therefore, should concentrate on their studies. Other, who are not interested in thie studies, become jealous & they try to break out concentration by various methods like addiction of substance such as cinema, computer games, smoking & many other things. One should not believe in anybody except our closest friend who are our well wishers & have intention to study more like us. One should not believe in girls also. I am not saying that all the girls are bad, but even some of them are of bad character also. The boys should not get attracted towards such girls. If you lose your control on your mind, you will suffer in your future. Don't leave your track. Concentrate on your studies & future will be in your hands only!!!

Poems

Tragedy & Triumph

Terror is way farer of every place
place is not safty
hidden implemnts of death
bereave the breath
terror murders the gaiety.

Terrorism,
generates the fear
fills hearts by tear
a ghartly accident
to turn equal to inequal

Terrorists,
bestality throbs in their pulse
ill, devil, evil they are
thirsty of life & speak by knife
they want the farsake of serenity

their aim to detain triumph
and put all into tragedy
But remember after tragedy
there will be victory
evergreen and ever lasting.

- Sachin M. Kamble
T. Y. B. A.

Somthing

No future
without creator

No lecture
without teacher

No letter
without matter

No light
without night

No cricket
without wicket

No joy
without enjoy

No love
without lover

No Book
without cover

- Sujit Patil
B. A. II

TAKE TIME TO

Take time to laugh
It is the music of the soul.
Take time to think
It is the source of power.
Take time to play.
It is the source of perpetual youth.
Take time to read
It is the fountain of wisdom.
Take time to pray
It is the greatest power on earth.
Take time to love and beloved
It is a God given privilage.
Take time to be friendly
It is the road to happiness.
Take time to give
It is too short a day to be selfish.
Take time to work
It is the price to success..

- Vanita Kerba Tikode
B. A. III

My Dream

My dream
In the world man is where,
not to hate each other
Blossom of love spread
And the way of peace will be there.

My dream
In the world all have freedom,
nobody weak & all have good health,
Which makes our nation strong.

My dream
India has a good nature,
created by God of heaven,
we make it more live.

My dream
We will not be afraid
when, anybody comes here,
star war will be there,
beacuse we are Indians.

- Raj Gangane
B. A. III

TEACHER

T - is for all Trouble he takes

E - is for his keen Eye on all.

A- is for his Ability to impart knowledge

C- is for the cave he takes of students.

H- is for Honour and perfection.

E- is for his Endless efforts.

R- is for store of Righteous and
Requlaviting he grinds us thorugh.

- Nandkumar Patil
B. A. II

MOTHER

Each feeling is not expressed every time but your importance in my life is more than my life. I couldn't define you fully in words. because your existance is beyond all the words of whole world. My dear mother but then also your child doing an effort to express love for you...

M : For the moteher who gave me birth
O : For the one who is special to me on the earth.
T : For the thousands of loving acts she does every day.
H : For the heaven she creates for her child.
E : For Every time my mother she will be.
R : For remember "Mother" nature's special gift to me.

- Vijay Mahesh Gurav
B. Sc. II

For Happy life

Most selfish '1' letter,
'I' avoid it...

Most satisfactory '2' letters.
'WE' use it....

Most poisonous '3' letters
'EGO' kill it...

Most used '4' letters
'Love' value it....

Most pleasing '5' letters
'SMILE' keep it...

Fastest spreading '6' letters
'RUMOUR' ignore it...

Hard working '7' letters
'SUCCESS' - achive it...

Most enviable '8' letters
'JEALOUSY' - distance it...

Most essential '9' letters
'PRINCIPLE' - have it...

Most divine '10' letters
'FRIENDSHIP' maintain it.

- Sandeep T. Chavan
F. Y. B. C.S

What is life?

Life is a challenge - Meet it.

Life is a Gift - Accept it.

Life is an Adventure - Dare it.

Life is a Sorrow - Overcome it.

Life is a tragedy - Face it.

Life is wind - Blow it.

Life is a Riddle - Resolve it.

Life is a Duty - Perform it.

Life is a mystery - Unfold if

Life is a game - Play it

Life is a song - Sing it.

Life is an opportunity - Take it.

Life is a journey - Complete it

Life is a Beauty - Praise it.

Life is a spirit - Release it.

Life is a love - Enjoy it.

Life is Struggle - Fight it:

Life is a Puzzle - Solve it.

Life is a Goal - Achieve it

- Vijay Tanaji Chandane
B. A. II

For Each Other

Every moment of my life
Just for you

Every feeling of my heart
Just for you

Every part of my body
Just for you

Every imagination of my mind
Just for you

Every theme of my dream
Just for you

Every poem of my pen
just for you

Every word of my poem
Just for you
And you only
just for me!

- **Vishal Yashwant Bhoi**
B. A. II

What is Education

E - Etiguette
D - Discipline
U - Understangind and Univers ality
C - Creativity
A - Awareness
T - Transformation
I - Integration
O - Optimist
N - Nobility

- **Nandkumar Patil**
B. A. II

I - I
N - Never
D - Delay
I - In
A - Action

What is Love

L - Lake
O - Ocean
V - Vally
E - End

- **Krishnat Patil**
B. A. II

DISIPLINE

The word 'Discipline' holds a paramount position as for as service in the armed forces is concerned. Here is an interesting game on this particular word. I would like to share it with my valuable friends.

To begin with, write the complete word leaving at least five spaces between each letter and also write alphabitical serial number below each world as shown below.

D	I	S	C	I	P	L	I	N	E
4	9	19	3	9	16	12	9	14	5

Now count all the numbers see its total which comes exactly 'One hundred' what does this indicates ?

This implies that any job, any task done with 'Discipline' will alwasy bring 100% victory.

-Prmod Shripati Patil
B.A. III

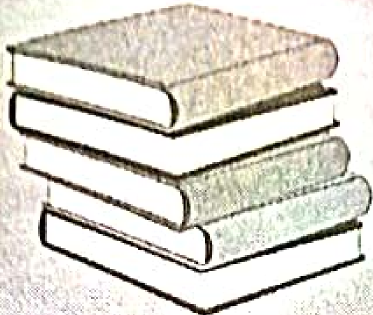

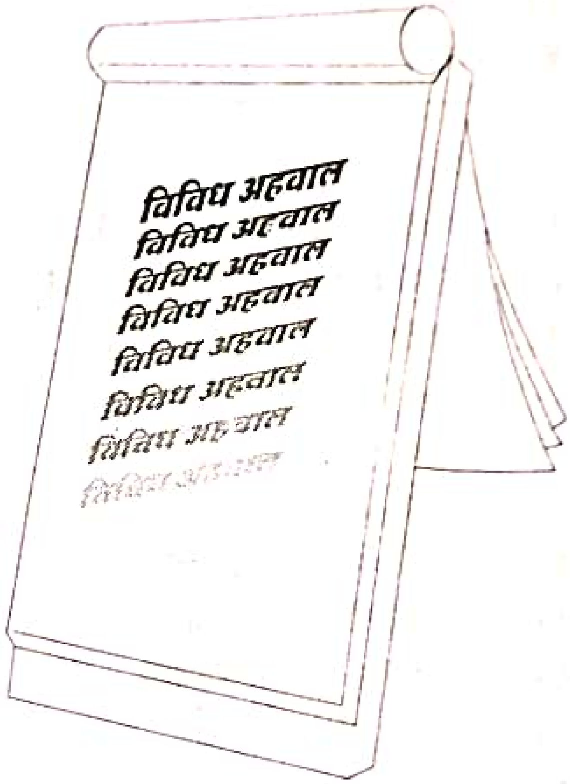

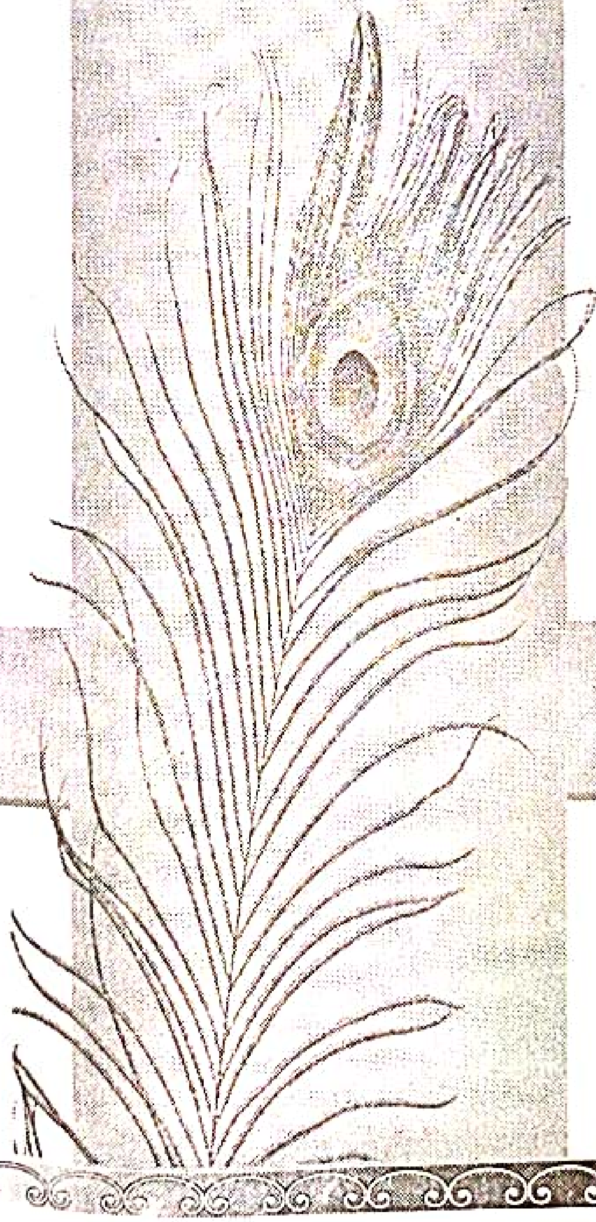

विविध अहवाल

अनुक्रमणिका

१)	मराठी विभाग	३
२)	वार्षिक अंक व भितीपत्रक समिती	४
३)	आर्ट सर्कल	४
४)	हिंदी विभाग	४
५)	सांस्कृतिक विभाग	५
६)	फंक्शनल इंग्लिश	५
७)	परीक्षा विभाग (कला शाखा)	६
८)	लिड कॉलेज कामकाज अहवाल	६
९)	राष्ट्रीय सेवा योजना अहवाल	६
१०)	पेपर रिडिंग कॉम्पीटिशन	७
११)	वेळापत्रक कमिटी अहवाल	८
१२)	प्रवेश कमिटी अहवाल	८
१३)	हजेरी कमिटी अहवाल	९
१४)	प्रसिद्धी विभाग अहवाल	१०
१५)	इतिहास विभाग अहवाल	१०
१६)	स्पेशल सेल अहवाल	१०
१७)	पालक मेळावा अहवाल	११
१८)	सहल व पदभ्रमंती अहवाल	११
१९)	स्पर्धा परीक्षा विभाग अहवाल	११
२०)	स्टाफ ॲकॅडेमी अहवाल	१२
२१)	सेल्फ फायनान्स अहवाल	१२
२२)	ग्रंथालय अहवाल	१३
२३)	क्रीडा अहवाल	१४
२४)	रसायनशास्त्र विभाग अहवाल	१५
२५)	सीएमएलटी कोर्स अहवाल	१५
२६)	संख्याशास्त्र विभाग अहवाल	१६
२७)	परीक्षा विभाग अहवाल (शास्त्रशाखा)	१६
२८)	भौतिकशास्त्र विभाग अहवाल	१७

वार्षिक अहवाल

❊ **मराठी विभाग :**

सन. १७.०९.२००८ रोजी प्रसिद्ध कवी सुरेश मोहिते यांचे काव्यवाचन झाले. यावेळी प्रसिद्ध कवी गोविंद पाटील, प्राध्यापक व विद्यार्थी विद्यार्थिनी उपस्थित होते. प्रा. डी. के. शिंदे अध्यक्षास्थानी होते.

दि. १३.१२.२००८ रोजी अग्रणी महाविद्यालय उपक्रमांतर्गत मराठी कथालेखन स्पर्धेचे आयोजन केले. स्पर्धेची माहिती दि. २४ नोव्हें. २००८ रोजी परिपत्रकाद्वारे कळविली. स्पर्धा दि. १३.१२.२००८ रोजी महाविद्यालयात पार पडली. स्पर्धेत ९ स्पर्धकांनी सहभाग घेतला. स्पर्धकांच्या कथांचे परीक्षण प्रा. डॉ. एस. डी. पाटील व श्री. बाळ पोतदार यांनी केले. स्पर्धेचा निकाल वर्तमानपत्रात प्रसिद्धीस दिला. तो. दि. १०.२.२००९ च्या दै. पुढारीच्या अंकात प्रसिद्ध झाला आहे. स्पर्धेचा निकाल पुढील प्रमाणे आहे. श्री. तानाजी रामचंद्र सरगर, आचार्य जावडेकर शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, गारगोटी यांच्या 'काटवान' कथेस प्रथम क्रमांक मिळाला आहे. श्री. विकास शंकर पाटील आचार्य जावडेकर शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, गारगोटी यांच्या 'टोळी' या कथेस दुसरा क्रमांक मिळाला आहे. श्री. रंगराव परशुराम कांबळे, म. ह. शिंदे महाविद्यालय, तिसंगी यांच्या 'लक्ष्मी' या कथेस तिसरा क्रमांक मिळाला आहे. तर श्री. सचिन भागवत यादव शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, कागल याच्या 'दुष्काळ' या कथेस उत्तेजनार्थ क्रमांक मिळाला आहे. यशस्वी स्पर्धकांना सोमवार दि. १६.२.२००९ रोजी प्रमाणपत्र व शिल्ड देण्यात आली.

दि. ११.१२.२००८ रोजी कला व वाणिज्य महाविद्यालय हुपरी, ता. हातकणंगले येथे 'मराठी शुद्ध लेखन व त्या क्षेत्रातील रोजगाराच्या संधी' कार्यशाळा संपन्न झाली. त्या कार्यशाळेस ५ विद्यार्थिनी उपस्थित राहिल्या. दि. ३ व ४ जानेवारी २००९ रोजी शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर येथील 'शोध मराठी मनाचा' या कार्यक्रमास प्रा. डॉ. संजय पाटील (मराठी) व तीन मुलींचा सहभाग.

❊ **वैयक्तिक अहवाल :**

दि. २५.९.२००८ रोजी यशवंतराव चव्हाण वारणा महाविद्यालय, वारणा ता. पन्हाळा येथे बी. ए. भाग दोन या वर्गाचा पेपर क्र. २ च्या सुधारित अभ्यासक्रमावरील प्रशिक्षण शिबिरास उपस्थित. दि. १५.११.२००८ रोजी कमला कॉलेज, कोल्हापूर येथे बी. ए. भाग दोन या वर्गाच्या पेपर क्र. ३ च्या सुधारित अभ्यासक्रमावरील प्रशिक्षण शिबिरास उपस्थित. दि. ११.१२.२००८ रोजी कला व वाणिज्य महाविद्यालय हुपरी ता. हातकणंगले येथे 'मराठी शुद्धलेखन व त्या क्षेत्रातील रोजगाराच्या संधी' या विषयावरील कार्यशाळा संपन्न झाली. त्या कार्यशाळेस ५ विद्यार्थिनीसह मी उपस्थित. दि. २५.०८.२००८ रोजी शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर येथे आयोजित केलेल्या 'शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या' या विषयावरील चर्चासत्रास उपस्थित.

- प्रा. ए. जे. वारके

❊ **वैयक्तिक अहवाल :**

१) बेलवळे खुर्द ता. कागल येथे 'संत तुकाराम : एक परखड समाजसुधारक' या विषयावर व्याख्यान गुरुवार दि. १५.५.०८

२) प्रवेश समिती सदस्य- बी. ए. भाग दोनसाठी.

३) स्थानिक व्यवस्थापन समिती सदस्य.

४) विद्यार्थिनींचे वसतिगृह : बांधकाम समिती सदस्य.

५) महाविद्यालयाच्या सांस्कृतिक हॉल बांधकाम समिती सदस्य.

६) महाविद्यालयांतर्गत एन्. एस. एस. विभागाच्या वतीने झालेल्या वक्तृत्व स्पर्धेचे परिक्षण केले. शुक्रवार दि. १९.०९.०८

७) मराठी विभागाच्या वतीने 'गात जगावे वाहत जगावे' हा सुरेश मोहिते इस्लामपूर यांचा काव्यवाचन कार्यक्रम आयोजित केला. शनिवार दि. २७.०९.०८

८) शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर येथील शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या या एकदिवशीय चर्चासत्रास उपस्थित. शनिवार दि. २५.१०.०८.

९) शिवाजी विद्यापीठ ऑक्टो. २००८ च्या पेपर तपासणीचे काम 'सातारा' येथे केले. शुक्र. दि.

१४.१०.०८

१०) बी. ए. भाग दोन बदललेल्या अभ्यासक्रमावर चर्चासत्र. कमला कॉलेज, कोल्हापूर येथे उपस्थित. शनिवार दि. १५.१०.०८

११) शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर येथे दूरशिक्षण विभागाच्या वतीने झालेल्या एकदिवशीय कार्यशाळेस उपस्थित. बी. ए. भाग तीन सिमलेखन मंगळवार दि. ३०.१२.०८

१२) जागतिक मराठी अकादमी व शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित ''शोध मराठी मनाचा'' या दोन दिवशीय अधिवेशनास विद्यार्थिनींसह उपस्थित. शनिवार व रविवार दि. ३ व ४ जानेवारी २००९

१३) मंडलिक महाविद्यालय, मुरगूड येथे 'मानवी मूल्यांवरील एकदिवशीय कार्यशाळेस उपस्थित. सोमवार दि. १९.१.२००९

१४) माझा 'महादेव मोरे यांचे साहित्य' हा समीक्षा ग्रंथ प्रकाशित झाला. हस्ते प्रा. डॉ. शशिकांत सावंत, उज्जैन. स्थळ डॉ. डी. वाय. पाटील संकुल गारगोटी. शनिवार दि. ७.२.०९

※ वार्षिक अंक व भित्तिपत्रक समिती अहवाल :

पावसाळी व स्वातंत्र्यदिन विशेषांकासाठी साहित्य मागविले. परंतु अत्यल्प प्रतिसाद.

यशवंतराव चव्हाण महाविद्यालयीन साहित्य पारितोषिक योजना २००८ मुंबई येथे विद्यार्थ्यांचे साहित्य पाठविले. दि. १०.१२.०८

२६ जानेवारी २००९ रोजी प्रजासत्ताकदिन विशेषांक प्रसिद्ध केला. उद्‌घाटक मा. प्राचार्य राजगोळकर सर. दि. २६ जाने. २००९

स्पंदन या वार्षिक अंकासाठी साहित्य जमा केले.

वरील समितीसाठी संस्था व मा. प्राचार्य यांचे मार्गदर्शन लाभले. तर प्रा. सी. वाय. जाधव, प्रा. डॉ. एस. बी. देसाई, प्रा. डॉ. एस. जी. गायकवाड, श्री. नामदेव वारके यांचे सहकार्य लाभले.

प्रा. डॉ. एस. डी. पाटील

※ आर्ट सर्कल :

१) काव्यवाचन कार्यक्रम : कवी सुरेश मोहिते इस्लामपूर यांचा दि. २७.०९.०८ रोजी संपन्न झाला.

२) जाने. २००९ रोजी शोध मराठी मनाचा तीन दिवशीय अधिवेशनात बी. ए. भाग तीनच्या विद्यार्थ्यांसह डॉ. एस. डी. पाटील उपस्थित होते.

※ हिंदी विभाग :

१) २० सप्टेंबर २००९ रोजी हिंदी हस्ताक्षर स्पर्धा

२) २२ सप्टेंबर २००८ रोजी हिंदी निबंध लेखन स्पर्धा

३) २६ सप्टेंबर २००८ रोजी सांगता समारंभ. शिवाजी विद्यापीठाचे माजी विभाग प्रमुख डॉ. पी. एस. पाटील, प्रमुख मार्गदर्शक, बँक ऑफ महाराष्ट्रचे मॅनेजर अनिल पोवार यांचे हस्ते पारितोषिक वितरण.

※ इंग्रजी विभाग :

१) १५ जानेवारी २००९ रोजी इंग्रजी हस्ताक्षर स्पर्धा.

२) १९ जानेवारी २००९ रोजी इंग्रजी निबंध लेखन स्पर्धा

३) २८ जानेवारी २००९ रोजी पेपर रीडींग स्पर्धा.

मराठी विभाग डॉ. संजय पाटील, इंग्रजी विभागात प्रा. श्रीकृष्ण साळोखे यांचे मोलाचे सहकार्य लाभले. तसेच विभागातील व इतर सहकारी प्राध्यापक प्राचार्य यांची प्रेरणा व सहकार्य विशेष मार्गदर्शक ठरले.

※ हिंदी विभाग अहवाल :

१) सालाबादप्रमाणे या शैक्षणिक वर्षात हिंदी सप्ताहाचे आयोजन केले होते. या कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे डॉ. पी. एस. पाटील हे होते. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्राचार्य डॉ. आर. एल. राजगोळकर हे होते. या प्रसंगी घेण्यात आलेल्या हस्ताक्षर व निबंध लेखन स्पर्धेतील विजयी विद्यार्थ्यांना बँक ऑफ महाराष्ट्रचे मॅनेजर यांचे हस्ते रोख बक्षीस देण्यात आले. या कार्यक्रमाचे आयोजन हिंदी विभाग व बँक ऑफ महाराष्ट्र शाखा बिद्री यांच्या संयुक्त विद्यामाने झाले.

हस्ताक्षर स्पर्धा : १) पल्लवी पाटील- प्रथम २) बाळासाहेब पाथरुट- द्वितीय ३) वर्षाराणी वारके - तृतीय ४) अश्विनी फराकटे-उत्तेजनार्थ.

निबंध : १) शुभांगी चौगले- प्रथम २) विद्या तेली - द्वितीय ३) स्मिता पाटील- तृतीय.

२) हिंदी स्कॉलरशीप खालील विद्यार्थ्यांना मिळाली.

१) शितल शंकर पाटील २) रोहण राजेंद्र डोणे ३) शोभा पांडुरंग रक्ताडे पाटील यांना रु. ६,००० रक्कम द्वितीय वर्षाकरीता मिळणार आहे.

विभागात काम करत असताना प्रा. डी. जी. दिघे, मा. प्राचार्य यांचे मोलाचे सहकार्य मिळाले.

*** सांस्कृतिक विभाग :**

१) २६ जुलै २००८ शास्त्र विभाग स्वागत समारंभ. वक्ते प्रा. अनिल वैद्य.

२) ०५ ऑगस्ट २००८ कला विभाग, स्वागत समारंभ.

३) १५ ऑगस्ट ०८ स्वातंत्र्य दिन

४) ०५ सप्टेंबर ०८ शिक्षक दिन विद्यार्थी शिक्षक.

५) १६ सप्टेंबर २००८ ग्लोबल वार्मींग स्लाईड शो.

६) १५ ऑगस्ट २००८ जिल्हास्तरीय युवक महोत्सव. गारगोटी येथे सहभाग (प्रकार : मूकनाट्य, पथनाट्य)

७) ११ डिसेंबर २००८ रोजी जाणीव जागृती व्याख्यान चंद्रे येथे.

९) ३१ जानेवारी २००९ 'बी' चॅनेलच्या वतीने कॉलेज कॅम्पस कार्यक्रमाचे चित्रिकरण.

१०) ६ व ०७ फेब्रुवारी २००९ रोजी सांस्कृतिक कार्यक्रम.

११) १६ फेब्रुवारी २००९ रोजी बी. ए., बी. एस्सी. भाग ३ च्या विद्यार्थ्यांना सदिच्छा समारंभ.

१२) १७ फेब्रुवारी शाहू लोकोत्सवानिमित्त शाहू प्रतिमा पूजन.

१३) १४ एप्रिल २००९ रोजी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर जयंतीनिमित्त प्रतिमा पूजन. डॉ. माने, प्रा. सावंत, प्रा. पाटील आर. एस. या सदस्यांचे तसेच प्राचार्य, सहकारी प्राध्यापक, कर्मचारी यांचे मोलाचे सहकार्य लाभले.

*** वैयक्तिक अहवाल :**

१) "रामायणपर आधारित खंडकाव्य! आधुनिक जीवन मूल्य" या विषयावर यु. जी. सी.कडून १ लाख रुपयांचे शोध अनुदान मंजूर झाले.

२) रयत शिक्षण संस्था येथे विषय तज्ञ म्हणून उपस्थिती.

३) हिंदी स्कॉलरशीपसाठी अर्ज तयार करून पाठविले.

४) महाविद्यालयाच्या हिंदी पदासाठी संस्था विषय तज्ञ म्हणून उपस्थित.

५) हिंदी सप्ताहाचे आयोजन.

६) विद्यापीठ परीक्षा विभागाकडे नियुक्ती.

७) जाणीव जागृती कार्यक्रमाचे चंद्र येथे आयोजन.

८) ६ एप्रिल २००९ रोजी एम. फील. मौखिक परिक्षेसाठी परिक्षक म्हणून नियुक्ती.

- डॉ. एस. बी. देसाई

*** फंक्शनल इंग्लिश :**

या शैक्षणिक वर्षापासून आपल्या कॉलेजला युजीसीकडून Career Oriented Courses योजनेअंतर्गत A Certificate Course in Functional English साठी रु. पाच लाख इतके अनुदान प्राप्त झाले.

सदर कोर्स सुरु करणेसाठी विद्यापीठाकडे प्रस्ताव पाठविला. विद्यापीठाची कमिटी कॉलेजवर येऊन गेली व आपल्या कॉलेजला सदर कोर्ससाठी ३ वर्षासाठी संलग्नीकरण प्राप्त झाले आहे.

या कोर्ससाठी साधारणत: २५ विद्यार्थ्यांनी नाव नोंदणी केली. मात्र कोर्स दरम्यान १६ विद्यार्थी नियमितपणे हजर रहात होते. ३ पेपरचे Teaching Work प्रा. सी. वाय. जाधव, प्रा. एस. ए. साळोखे, प्रा. डी. एन. पाटील यांनी केले.

या कोर्सच्या परीक्षेचे फॉर्म भरून घेणे व तज्ञ शिक्षकांची व्याख्याने आयोजित करून परीक्षा जून २००९ मध्ये घेण्याचे नियोजन आहे.

तसेच या कोर्सअंतर्गत Language Lab उभारणीच्या कामाची प्रक्रिया सुरू आहे.

*** वैयक्तिक कामकाज अहवाल :**

१) परीक्षा विभाग प्रमुख २) लिड कॉलेज निमंत्रक. ३) Functioal English निमंत्रक. ४) स्पर्धा परीक्षा मार्गदर्शनपर व्याख्याने (खालील विषयांवर)

अ) स्पर्धा परीक्षेची मानसिकता. ब) पदवीच्या कालावधीदमरम्यान करायच्या तयारीचे नियोजन. क) स्पर्धा परीक्षेसाठी इंग्रजीची तयारी.

त्याचबरोबर Infosys पुणे येथे Project Genesis अंतर्गत दि. ७ व ८ नोव्हेंबर २००८ रोजी ERefresher Program पूर्ण केला.

तसेच दि. १८ नोव्हेंबर २००८ रोजी ASC College इचलकरंजी येथे बी. ए. २ आवश्यक इंग्रजीच्या

बदललेल्या अभ्यासक्रमावरील एकदिवशीय चर्चासत्रात उपस्थित राहिलो.

दि. २७ सप्टेंबर २००८ रोजी कस्तुरबा वालचंद कॉलेज, सांगली येथे बी. ए. २ पेपर क्र. ३ च्या बदललेल्या अभ्यासक्रमावरील चर्चासत्रास उपस्थित राहिलो.

परीक्षा विभाग कला शाखा :

बी. ए. साठी ८०:२० पॅटर्न लागू केल्यामुळे २० गुणांसाठी २ Home Assignments आणि सहामाही परीक्षांचे नियोजन केले. तर बी. ए. १, २, ३ साठी सहामाही परीक्षा व पूर्व परीक्षा घेण्यात आल्या त्या खालील प्रमाणे.

बी. ए. १ Home Assignments No. 1 दि. ३.९.०८ ते १०.९.०८, बी. ए. १,, २, ३, सहामाही परीक्षा दि. १३.१०.०८ ते २०.१०.०८, बी. ए. १ Home Assignments No. 2 दि. १.१२.०८ ते १०.१२.०८, बी. ए. १, २, ३, पूर्व परीक्ष दि. १०.२.०९ ते १७.२.०९

यापैकी बी. ए. १ च्या H. A. चे गुण १० व सहामाहीत ४० पैकी मिळालेल्या गुणांचे १० पैकीत रुपांतर करून एकत्रित २० गुण अंतर्गत परिक्षांसाठी देण्यात आलेले आहेत. सर्व परीक्षांची गुणपत्रके तयार करून विद्यापीठाकडे ती पाठविली आहे. परीक्षा विभागाच्या कामकाजात प्रा. एन. एम. पाटील यांचे सहकार्य लाभले.

*** लिड कॉलेज कामकाज अहवाल :**

सन २००८-२००९ या शैक्षणिक वर्षांमध्ये लिड कॉलेज योजनेअंतर्गत आपण एकूण ३ प्रस्ताव मंजुरीसाठी सादर केले. १) मराठी कथालेखन स्पर्धा २) English Paper Reading Competition. 3) Science Awareness Programme.

तीन प्रस्ताव मंजुर झाले त्यापैकी मराठी कथालेखन स्पर्धा दि. १३ डिसेंबर रोजी घेण्यात आली.

तर English Paper Reading Competition दि. २८ जानेवारी २००९ रोजी घेण्यात आली.

प्रा. सी. वाय. जाधव

*** वैयक्तिक अहवाल :**

1. I Participated in the One day State level seminar on 'New Literature in Enlgihs' orgnised by Shahaji College, Kolhapur on 27th July, 2008.

2. I Participated in the 'Refresher Training programme for the global skills Enhancement carriculum held at Infosys, pune from 7th Nov. to 8th Nov. 2008.

3. I Participated in 'One day workshop on the Revised sylabus by B. A. II English Compulsory English for communication.' organised by D. K. A. S. C. College, Ichalkaranji on 18th Nov. 08.

4. I attended 53rd 'All India English Teachers' Conference' organised by Gurukul Kangri Vishwavidyalaya, Haridwar from 18th Dec. to 20th Dec. 08. I also presented a paper entitled 'Alienation in kiran Desai's Novel 'The Inheritance of Loss'

5. I am working as the Programme Officer of N. S. S. unit in the college. I managed many activities and two special camps by volunteer in Shindewadi and Mangoli in the academic year.

6. I attended the tour by students to Kunkeshwar, Malava and Sindudurg.

*** राष्ट्रीय सेवा योजना अहवाल :**

१. दि. ११.०७.२००८ रोजी जागतिक लोकसंख्या दिनानिमित्त निबंध स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले. परिक्षक म्हणून प्रा. डॉ. आनंद वारके यांनी काम पाहिले. विजेते पुढील प्रमाणे

१) कु. ठाणेकर प्रियांका रामचंद्र बी. ए. २- प्रथम, २) कु. फराकटे अश्विनी आनंदा व पाटील मेघा संभाजी बी. ए. - १, द्वितीय (विभागून) ३) कु. पाटील अश्विनी शामराव बी. एस्सी. १ - तृतीय.

२. दि. ०२.०८ २००८ रोजी आदमापूर ता. भुदरगड येथे सद्‌गुरु बाळूमामा मंदिर परिसरात श्रमदान करून मंदिर सुशोभित केला.

३. दि. ०९.०८.२००८ रोजी महाविद्यालयामध्ये ऑगस्ट क्रांतीदिन साजरा केला. या कार्यक्रमामध्ये प्रविण चौगले, सयाजी पाटील, विकास पाटील या स्वयंसेवकांनी मनोगते व्यक्त केली. तसेच प्रा. ए. आर. माने व प्रा. एस. आर. पाटील यांनी मार्गदर्शन केले.

४. लेक वाचवा अभियानाअंतर्गत दि. १९.०९.०४ रोजी 'मी हुंडा घेणार नाही मी हुंडा देणार नाही' या विषयावर वक्तृत्व स्पर्धा घेण्यात आली. परिक्षक म्हणून प्रा. डॉ. एस. डी. पाटील व प्रा. ए. डी. जानवे यांनी काम पाहिले.

स्पर्धेतील विजेते पुढील प्रमाणे : १) कु. शुभांगी चौगले बी. ए. ३ - प्रथम २) श्री. संग्राम किल्लेदार बी. ए.

३- द्वितीय ३. श्री. प्रमोद पाटील बी. ए. ३- तृतीय.

५. महाराष्ट्र शासन, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर व दूधसाखर महाविद्यालय, बिद्री यांच्या संयुक्त विद्यमाने दि. २३.०९.२००८ ते ०२.१०.०८ दरम्यान शिंदेवाडी, ता. कागल येथे विशेष स्वच्छता दूत श्रमसंस्कार शिबिर राबवण्यात आले. त्यामध्ये ग्रामसफाई, रस्ते दुरुस्ती, गटार स्वच्छता व ७४ शेष खड्डे खोदण्यात आले. प्रबोधनासाठी प्रचारफेरी व व्याख्यानांचे आयोजन करण्यात आले. वक्ते व विषय पुढील प्रमाणे :

१) प्रा. डी. के. शिंदे- वाढती लोकसंख्या.

२) श्री. प्रविण सूर्यवंशी - वाढते तापमान.

३) श्री. विलास देसाई- निर्मलग्राम जनजागृती

४) प्रा. पांडुरंग सारंग - बलशाली भारतासाठी सशक्त युवक.

५. प्रा. पी. एस. पाटील- कथाकथन

६. प्रा. एन. डी. पाटील - तंटामुक्त गाव.

७. हळदी कुंकू समारंभ.

८) श्री. बाळासाहेब पाटील - संत वाङमय.

९) प्रविण सुर्यवंशी - विनाशाकडे वाटचाल.

१०. प्रा. ऐश्वर्या पालकर - महिला सक्षमीकरण व व्यक्तीमत्व विकास.

६) ऊस परिसंवाद :

डॉ. एस. एम. मोरे- सुधारित ऊस पीक लागवड.

श्री. बी. एस. कदम- खोडवा पीक व्यवस्थापन.

शिबिराचे उद्‌घाटन संस्थेचे अध्यक्ष आमदार के. पी. पाटीलसाहेब यांच्या हस्ते तर समारोप उपाध्यक्ष मा. केशवराव पाटील यांच्या उपस्थितीत झाला. शिबिर यशस्वी करण्यासाठी संस्थेचे संचालक मा. नेताजीराव पाटील, सरपंच बाळासाहेब कुंभार व प्राचार्य डॉ. आर. एल. राजगोळकर यांचे मार्गदर्शन लाभले. कार्यक्रम अधिकारी प्रा. डी. एन. पाटील, प्रा. एस. जी. खानापुरे तसेच समिती सदस्य प्रा. एस. एस. पाटील, प्रा. एस. आर. पाटील, प्रा. ए. डी. जानवे, प्रा. ए. बी. माने, प्रा. के. आर. सनदी यांनी शिबिर यशस्वी करण्यासाठी परिश्रम घेतले. शिबिरामध्ये १०२ स्वयंसेवकांनी श्रमदान व ग्रामसेवा केली. शिबिरास शिवाजी विद्यापीठाचे एन. एस. एस. समन्वयक प्रा. डी. के. गायकवाड यांनी भेट दिली व स्वयंसेवकांचे कौतुक केले.

शिबिर यशस्वी करण्यासाठी प्राचार्य आर. एल. राजगोळकर यांचे मार्गदर्शन लाभले. स्वयंसेवकांनी केलेले काम पाहून ग्रामस्थ, सरपंच दत्तामामा फराकटे व उपकार्यकारी अधिकारी श्री. बोगलेसो यांनी समाधान व्यक्त केले. शिबिरामध्ये ५० स्वयंसेवक सहभागी झाले.

७. एन. एस. एस. स्वयंसेवकांच्या वतीने परिसरामधील गावांचे बालमजुरीचे सर्वेक्षण करण्यात आले.

८. महाविद्यालय परिसर, दूधसाखर कॉलनी, बिद्री इ. ठिकाणी श्रमदान करण्यात आले.

९. दि. १०.०१.२००९ ते १६.०१.२००९ दरम्यान मांगोली ता. राधानगरी येथे विशेष श्रमसंस्कार शिबिर राबवण्यात आले. त्यामध्ये श्रमदानाअंतर्गत प्रचार फेरी, ग्रामसफाई, गटार दुरुस्ती, रस्ते दुरुस्ती, शेष खड्डे खुदाई करण्यात आली. प्रबोधनासाठी खालील उपक्रम राबवण्यात आले.

१. प्रा. एस. जी. खानापुरे- मानसिक तणाव निर्मुलन.

२. श्री. हेमंत श्रीखंडे- वैरण विकास.

३. डॉ. प्रकाश साळुंखे- जनावरांचे संगोपन व किफायतशीर दुग्ध व्यवसाय.

१०. शैक्षणिक वर्षामध्ये शिवाजी विद्यापीठामध्ये झालेल्या एन. एस. उपक्रमामध्ये विकास पाटील, प्रविण चौगले, दयानंद पाटील, प्रमोद पाटील, कृष्णात पाटील, रविंद्र पाटील, प्रियांका पाटील, स्मिता जिरगे हे विद्यार्थी सहभागी झाले. तसेच राज्यस्तरीय प्रजासत्ताक संचलन निवड चाचणी शिबिरासाठी कु. प्रिती यादव बी. ए. २ या स्वयंसेविकेची निवड झाली. तसेच पुणे विद्यापीठ, पुणे येथे झालेल्या उत्कर्ष २००९ राज्यस्तरीय सांस्कृतिक स्पर्धेसाठी शिवाजी विद्यापीठाच्या संघामध्ये कु. स्मिता जिरगे बी. ए. ३ व कु. सुधा शेलार बी. ए. २ यांची निवड झाली. सर्व कामकाजात मा. प्राचार्य आर. एल. राजगोळकर यांचे मार्गदर्शन लाभले. तसेच कार्यक्रम अधिकारी प्रा. डी. एन. पाटील, प्रा. एस. जी. खानापुरे, सदस्य प्रा. एस. आर. पाटील, प्रा. ए. डी. जानवे, प्रा. एस. एस. पाटील, प्रा. ए. बी. माने, प्रा. के. सनदी, श्री. एन. व्ही. पाटील यांनी परिश्रम घेतले.

- प्रा. डी. एन. पाटील

Paper Reading Competition:

The Department of English of Doodhsakhar Mahavidyalaya, Bidri organised Lead College Sponsored One Day Paper Reading Competition for B. A. II and B. A. III students on 28th Jan. 2009.

The objective of this competition is to avail the students an opportunity to express their Critical insight on the text prescribed for English Shivaji University, Kolhapur, as a chief guest. The other two resource Persons as well as the refreser for the competition were Prof. P. R. Shewale, Head of English, Shahaji Mahavidyalaya, Kolhapur and Prof. S. B. Bhambar, Head, dept. of English. Arts and Commerce College, Nesari.

Dr. M. L. Jadhav, stated the importance of such Paper Reading Competition and expressed his satisfaction for giving an opportunity for the students to express their critical points of view an the prescribed texts and more students should actively participate in such competitions for their improvement.

After the inaugural function, the paper Reading competition started. In this competition, eleven students presented their papers. Here, we have to state that only students from 3 colleges participated in the competition.

In the Post Lunch Session the Chief guest and referees expressed their opinion regarding the Paper Reading Competition.

Prof. Shewale P. R. took the review of the Papers Lead in the competition. He was totally satisfied with the performance given by the students. Prof. Bhambar also reviewed the Papers and he gave the ideal format of the paper writing. In the valedictory function, the distribution of the certificates were distributed to the winners in the competition of the certificates were distributed to the winners in the competition with the auspicious hands of honorable Chief guest of the function.

In all so students attended the paper reading competition.

We thank our lead college for giving us the opportunity of organizing this activity.

✲ वैयक्तिक अहवाल :

१) दि. २८.४.२००८ ते १०.५.२००८ दरम्यान पुणे येथे घेण्यात आलेल्या इन्फोरिरास ट्रेनिंगमध्ये सहभाग.

२) दि. ११.०७.२००८ रोजी शिवाजी विद्यापीठाची इंग्रजी विषयामधील एम. फील ही पदवी संपादन केली.

३) दि. २७.०७.२००८ रोजी शहाजी महाविद्यालय, कोल्हापूर येथे घेण्यात आलेल्या राज्यस्तरीय परिसंवादात सहभाग.

४) दि. २० व २१ सप्टेंबर २००८ रोजी फलटण येथे घेण्यात आलेल्या राष्ट्रीय पातळीवरील परिसंवादात सहभाग. या परिसंवादात डोरीस लेसींग यांच्या 'द ग्रास इज सिंगींग' या कादंबरीवरील 'नॅरेट्रीव्ह टेक्नीक इन द ग्रास इज सिंगीग' हा पेपर वाचन केला.

५) दि. २५ सप्टेंबर २००८ रोजी देऊर येथे घेण्यात आलेल्या बी. ए. भाग २ या वर्गातील पेपर नं २ च्या वर्कशॉपला उपस्थिती.

६) दि. १८, १९, २० डिसेंबर, २००८ या कालावधीमध्ये गुरुकल कांग्री विद्यापीठ, हरीद्वार येथे घेण्यात आलेल्या ऑल इंडिया इंग्लीश टिचर्स असोसिएशनच्या ५३ व्या राष्ट्रीय परिषदेस सहभाग. या परिषदेत इ. एम. फॉस्टर यांच्या 'अ पॅसेज टू इंडिया' या कादंबरीमधील इस्ट, वेस्ट इन्काऊंटर' हा पेपर वाचला.

७) दि. ३.०१.२००९ रोजी कोतोली महाविद्यालयातील शिवाजी विद्यापीठातर्फे घेण्यात आलेल्या इंग्रजी विषयांच्या मुलाखतीसाठी इंग्रजी विषय तज्ञ म्हणून निवड.

८) दि. १२ व १३ फेब्रुवारी, २००९ रोजी घेण्यात आलेल्या शिवाजी विद्यापीठ इंग्लीश टीचर्स असोसिएशनच्या वार्षिक सभेस उपस्थिती.

- प्रा. एस. ए. साळोखे

✲ वेळापत्रक कमिटी अहवाल :

१) २८.०६.०८ रोजी बी. ए. १, २, ३ या वर्गांचे तात्पुरते वेळापत्रक नोटीस बोर्डावर प्रसिद्ध करण्यात आले.

२) ०३.०७.०८ रोजी बी. ए. १, २, ३ या वर्गांचे अंतिम वेळापत्रक विद्यार्थ्यांच्या माहितीसाठी व विषय शिक्षकांच्या माहितीसाठी नोटीस बोर्डावर प्रसिद्ध करण्यात आले.

३) एलआयसीसाठी बी. ए. १, २, ३ या वर्गांचे वेळापत्रक तयार करण्यात आले.

वेळापत्रक कमिटीस मा. प्राचार्यसो, प्राध्यापक, प्रशासकीय कर्मचारी यांचे सहकार्य मिळाले.

* **प्रवेश कमिटी अहवाल :**

१) सन २००८-२००९ या शैक्षणिक वर्षात महाविद्यालयाच्या बी. ए. भाग एक, दोन, तीन या वर्गात प्रवेश देण्यात आले. कोणत्याही विद्यार्थ्याला प्रवेशापासून वंचित ठेवण्यात आले नाही.

२) बी. ए. भाग एक, दोन, तीन या वर्गाच्या प्रवेशासाठी प्रत्येक वर्गास फॉर्म तपासण्यासाठी प्राध्यापक नेमणेत आले.

३) बी. ए. भाग तीन या वर्गाच्या प्रवेश संख्येमध्ये प्रत्येक विषयास समतोलपणा राखण्यात आला.

४) दोनपेक्षा अधिक गुणपत्रक असणाऱ्या विद्यार्थ्यांच्या पालकांशी चर्चा करूनप्रवेश देण्यातआले.

५) विद्यापीठ अधिनियमानुसार मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना प्रवेश देण्यात आला.

६) एच. एस. सी. पास झाल्यानंतर विद्यार्थ्यांचे शिक्षणक्रमात खंड असलेल्या विद्यार्थ्यांचा मॅजिस्ट्रेटसमोर रु. २०/- च्या स्टॅम्पवर कारण लिहून घेवून प्रवेश देण्यात आले.

प्रवेश कमिटीस मा. प्राचार्य, प्राध्यापक वर्ग, प्रशासकीय कर्मचारी यांचे तसेच बी. ए. भाग- १, प्रा. ए. बी. माने, प्रा. एस. आर. पाटील, प्रा. एल. एस. करपे, बी. ए. भाग २ प्रा. डी. के. शिंदे, प्रा. एस. डी. पाटील, बी. ए. भाग ३, प्रा. पी. एस. पाटील, डॉ. ए. जे. वारके यांचे सहकार्य लाभले.

* **हजेरी कमिटी अहवाल :**

१) विषयवार विद्यार्थी संख्या विभागून संबंधित विषय शिक्षकांना कळविले.

२) विषयवार विद्यार्थी संख्येची विभागणी करून विषय शिक्षकांना हजेरी घेणेस सुचित करण्यात आले.

३) विषय शिक्षकाकडून हजेरी पत्रक महिन्यातून एकदा घेवून हजेरी पडताळणी करण्यात आली.

४) बी. ए. भाग १, २, ३ या वर्गातील विद्यार्थ्यांना नियमित महाविद्यालयामध्ये हजर राहण्यासाठी सूचित करण्यात आली.

५) महाविद्यालयामध्ये नियमित हजर राहण्याचे फायदे विद्यार्थ्यांना वर्गात जावून पटवून सांगितले.

६) ई. बी. सी. साठी बी. ए. १, २, ३ या वर्गाचे हजेरीपत्रक तयार करण्यात आले.

* **वैयक्तिक अहवाल :**

१) एन. एस. एस. कमिटीच्या वतीने सद्गुरु बाळूमामा देवालय आदमापूर येथे शनि. दि. ३०.०८.०८ रोजी परिसर स्वच्छ करण्यात आले त्यात सहभाग.

२) शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर राज्यशास्त्र विभाग येथे "नेहरू अभ्यास केंद्राच्या वतीने डॉ. जी. डी. कोसंबी यांचे विज्ञान आणि सोसायटी या विषयावर शुक्रवार दि. २९.०८.०८ व शनिवार ३०.०८.०८ रोजी कार्यशाळा संपन्न झाली त्या सहभाग.

३) सांस्कृतिक कमिटीच्या वतीने महाविद्यालयामध्ये शुक्रवार दि. ०५.०९.०८ रोजी शिक्षकदिन संपन्न झाला त्यामध्ये विद्यार्थ्यांना मार्गदर्श करण्यात आले.

४) शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर आणि एन. डी. पाटील नाईट कॉलेज सांगली यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित कार्यशाळा बी. ए. भाग- २, राज्यशास्त्र पेपर नं. २, ३, सुधारित अभ्यासक्रम मंगळवार दि. ०९.०९.०८ रोजी संपन्न झाला त्यात सहभाग.

५) जिल्हा परिषद अंतर्गत (राज्यस्तरीय) व एन. एस. एस. कमिटीच्या वतीने विशेष स्वच्छता दूत श्रमसंस्कार शिबिर. मु. पो. शिंदेवाडी, ता. कागल, जि. कोल्हापूर दि. २३.०९.०८ ते ०२.१०.०९ पर्यंत संपन्न झाला त्यात सहभाग.

६) आर्टस्, सायन्स अँड कॉमर्स कॉलेज रामानंदनगर (बुर्ली) ता. पलूस, जि. सांगली येथे राज्यशास्त्र विभागाच्या वतीने यु. जी. सी. योजनेअंतर्गत शनिवार दि. ०४.१०.०८ रोजी "राष्ट्रीय एकात्मतेतील समस्या" या विषयावर "राज्यस्तरीय एक दिवशीय" चर्चासत्र संपन्न झाले त्यात सहभाग.

७) एन. एस. एस. कमिटीच्या वतीने शनिवार दि. १०.०१.०९ ते शुक्रवार दि. १६.०१.०९ पर्यंत मु. पो. मांगोली येथे विशेष श्रमसंस्कार शिबिर संपन्न झाले त्यात सहभाग.

८) शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर, राज्यशास्त्र विभागाच्या वतीने "पश्चिम भारतातील राज्य आणि राष्ट्र नागरी समाज" या विषयावर मंगळवार दि. १७.०३.०९ ते गुरुवार दि. १९.०३.०९ रोजी राष्ट्रीय चर्चासत्र संपन्न झाले. या चर्चासत्रास मी राज्यशास्त्र विषयाचा

अधिव्याख्याता म्हणून सहभाग.

- प्रा. ए. बी. माने

* वैयक्तिक अहवाल :

मळगे बु।। ता. कागल गावात कायमस्वरूपी विद्युतपुरवठा चालू राहण्यासाठी महावितरण विरुद्ध आंदोलन केले.

आंदोलनाची नोंद घेवून मळगे बुद्रुक गावात कायमस्वरूपी वीजपुरवठा करण्यासाठी गावठाण फिडर यंत्रणा चालू केली. त्यामुळे गावास २४ तास वीजपुरवठा चालू झाला. त्यामुळे वर्षाला गावची २७ लाख रुपयांची बचत झाली. तसेच गावातील विद्यार्थ्यांची रात्रीच्या अभ्यासाची सोय होवून विद्यार्थ्यांच्या गुणवत्तेत वाढ झाली.

* प्रसिद्धी विभाग अहवाल :

शैक्षणिक वर्ष २००८-०९ या कालावधीत महाविद्यालयामध्ये आयोजित केलेल्या विविध उपक्रम, कार्यक्रम व व्याख्यानाना वृत्तपत्रांमधून प्रसिद्धी देण्याचे काम केले.

- प्रा. पी. एस. पाटील

* इतिहास विभाग अहवाल :

१) २६ जून २००८ राजर्षि शाहू जयंती कार्यक्रमाचे नियोजन व मार्गदर्शन.

२) ९ ऑगस्ट २००९ राजी एनएसएस च्या वतीने स्वातंत्र्यदिनाचा कार्यक्रम साजरा करण्यात आला. यावेळी 'गारगोटी कचेरीवरील हल्ला व स्वातंत्र्यसैनिकांचे कार्य' या विषयावर व्याख्यान दिले.

३) स्पर्धा परीक्षा मार्गदर्शन वर्गामध्ये 'आधुनिक भारताचा इतिहास' या विषयावर तीन व्याख्याने दिली.

४) स्पर्धा परीक्षेत यशस्वी झालेल्या अधिकाऱ्यांचे सत्कार व त्यांचे विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन या कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थान भूषविले व मार्गदर्शन केले.

५) क्रांतीज्योती सावित्रीबाई फुले जयंती विद्यार्थी-विद्यार्थिनींच्या सहभागाने साजरी केली.

६) १९ नोव्हेंबर २००८ रोजी 'भारतीय संविधानदिन' साजरा करण्यात आला. यामध्ये विद्यार्थ्यांसमोर राज्यघटनेतील प्रास्ताविकेचे वाचन करण्यात सहभाग.

७. चंद्रे ता. राधानगरी येथे विद्यार्थी व ग्रामस्थांसमोर 'श्रद्धा व अंधश्रद्धा' या विषयावर प्रात्यक्षिकांसह व्याख्यान दिले.

८) ६ डिसेंबर २००८ रोजी भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचा महापरिनिर्वाण-दिन साजरा करण्यात सक्रिय सहभाग.

९. १७ फेब्रुवारी २००९ रोजी क।। वाळवे ता. राधानगरी येथे राजर्षि शाहूंचा भव्य पुतळा संसदेसमोर उभा करण्यात आला. या निमित्त कोल्हापूर जिल्ह्यात 'शाहू लोकोत्सव' साजरा करण्यात आला त्या निमित्त वाळवेतील सर्व शाळांतील विद्यार्थी, शिक्षक व ग्रामस्थ यांचेसमोर 'राजर्षि शाहूंचे सामाजिक कार्य' या विषयावर मार्गदर्शन केले.

१०. प्रसिद्ध इतिहासकार श्रीमंत कोकाटे यांचे इतिहास विभागाच्या वतीने 'बहुजनांचा इतिहास' या विषयावर व्याख्यान २५ नोव्हेंबर २००८ रोजी घेण्यात आले. संयोजनात सहभाग.

* स्पेशल सेल अहवाल :

१) १५ जुलै २००८ रोजी कमिटी सदस्यांची बैठक घेण्यात आली. त्यामध्ये वार्षिक नियोजन करण्यात आले.

२) २८ जुलै २००८ रोजी रुम नं. ३ मध्ये बी. ए., बी. एस्सी च्या मागासवर्गीय विद्यार्थी-विद्यार्थिनींची व्यापक बैठक आयोजित केली होती. या बैठकीमध्ये शिष्यवृत्तीसाठी लागणारी कागदपत्रे, त्यातील अडचणी या संदर्भात विद्यार्थ्यांना डॉ. ए. आर. माने, प्रा. ए. बी. माने, प्रा. ए. डी. जानवे व श्री. रामभाऊ देसाई यांनी मार्गदर्शन केले.

३) महाविद्यालयातील अनेक मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना जातीचा दाखला काढण्यासंदर्भात मार्गदर्शन करण्यात आले.

४) मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना ग्रंथालयातून रेमेडियल्स कोचिंग स्कीम अंतर्गत स्टडी मटेरियल उपलब्ध करून देण्यात आले.

स्पेशलसेल कमिटीच्या कामामध्ये कमिटी सदस्य प्रा. ए. बी. माने, प्रा. ए. डी. जानवे, प्रा. एस. ए. गंगावणे यांचे सहकार्य लाभले.

- डॉ. ए. आर. माने

* वैयक्तिक अहवाल :

१) महावीर महाविद्यालय, कोल्हापुरने आयोजित केलेल्या ''मंगलेश डबराल: ठेंठ भेट समारोह'' दि. २७ सप्टेंबर २००८ मध्ये सहभाग.

२) दि. २७, २८ व २९ नोव्हेंबर २००८ रोजी आयोजित, 'साहित्य अकॅडमी' दिल्ली व डॉ. बाबासाहेब

आंबेडकर सेंटर, शिवाजी युनिव्हर्सिटी कोल्हापूर यांच्या संयुक्त विद्यमाने संपन्न झालेल्या 'समकालीन दलित साहित्य' या विषयावर झालेल्या तीन दिवसीय राष्ट्रीय सेमीनारमध्ये सहभाग.

३) फुले, आंबेडकर, शाहू टिचर्स असोसिएशन, कोल्हापूर आयोजित सांगली येथे संपन्न झालेल्या "अल्पसंख्याक शैक्षणिक संस्था आरक्षण धोरण परिषद" या विषयावर झालेल्या राज्यस्तरीय परिषदेमध्ये सहभाग.

४) दि. ४ मार्च २००९ रोजी नॅशनल बुक ट्रस्ट, इंडिया (दिल्ली) व मुंबई विद्यापीठ, मुंबई यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित केलेल्या पुस्तक प्रकाशन व एक दिवशीय चर्चासत्रामध्ये सहभाग.

- प्रा. डी. जी. दिघे

*** पालक मेळावा अहवाल :**

चालू शैक्षणिक वर्षामध्ये माजी विद्यार्थी व पालक मेळावा या समितीचा निमंत्रक म्हणून काम पाहात आहे. या समितीमार्फत माजी विद्यार्थी समितीचे रजीस्ट्रेशन (नोंदणीकृत) काम पूर्णत्वाच्या मार्गावर आहे. ते पूर्ण होताच मार्चअखेर किंवा एप्रिलच्या पहिल्या आठवड्यात माजी विद्यार्थी व पालक मेळावा आयोजित करण्याचा मनोदय आहे.

समिती सदस्य म्हणून शास्त्र विभागाकडून प्रा. गंगावणे, प्रा. सनदी यांनी कामकाज पाहिले. या समितीला वेळोवेळी मा. प्राचार्यांचे मार्गदर्शन लाभले.

*** सहल व पदभ्रमंती अहवाल :**

सन २००८-०९ या शैक्षणिक वर्षामध्ये सहल व पदभ्रमंती मोहिमेचा मी निमंत्रक म्हणून काम पाहात आहे. यावर्षी बी. ए. भाग ३ च्या मुलामुलींची सहल मालवण, तारकर्ली, कुणकेश्वर येथे २२ ऑक्टोबर २००८ रोजी जावून आली. तसेच इतिहास विभागाची शैक्षणिक अभ्यासक्रमावर आधारित सहल औंध, सातारा, चाफळ, कोल्हापूर येथे १२ डिसेंबर २००८ रोजी जावून आली. याशिवाय बी. ए. २ च्या मुलांची सहल गणपतीपुळे, मार्लेश्वर, पावस येथे १७ जानेवारी २००९ रोजी जावून आली. याशिवाय 'वनभोजन' संपन्न झाले. तसेच शास्त्र विभागाच्या शैक्षणिक सहली पूर्ण झाल्या. शास्त्र विभागाकडून सहल व पदभ्रमंती मोहिमेचे कामकाज प्रा. एस. एस. पाटील यांनी पहिले. वेळोवेळी आयोजित केलेल्या सहलींना मा. प्राचार्यांचे मार्गदर्शन लाभले.

- प्रा. एस. आर. पाटील

*** वैयक्तिक अहवाल :**

१) १२ जानेवारी २००९ रोजी पुणे येथे 'भारतीय विवेक क्रांती दल पुणे' यांच्या माध्यमातून देण्यात येणारा २००८ चा "स्वामी विवेकानंद गौरव पुरस्कार" हा राज्यस्तरीय पुरस्कार स्पर्धा परीक्षा मार्गदर्शन कार्यासाठी मिळाला. हा पुरस्कार शिक्षक आमदार भगवानराव साळुंखे यांच्या हस्ते मिळाला. यावेळी माजी न्यायमूर्ती बी. जी. कोळसेपाटील उपस्थित होते.

२) २००८-०९ या शैक्षणिक वर्षात महाविद्यालयातील स्पर्धा परीक्षा मार्गदर्शन विभागाकडे निमंत्रक म्हणून काम पाहिले.

३) दि. ७ व ८ नोव्हेंबर २००८ रोजी इन्फोसेस पुणे कंपनीमध्ये दोन दिवशीय कार्यशाळा झाली त्यासाठी उपस्थिती.

४) दि. २९, ३० नोव्हेंबर व १ डिसेंबर २००८ रोजी कर्मवीर हिरे महाविद्यालय, गारगोटी येथे 'Regional : Inbalances in Rural Development A post Independence Seenari" या विषयावरील राष्ट्रीय स्तरावरील चर्चासत्रास उपस्थित होतो.

५) राजर्षि शाहू महाविद्यालय, रुकडी येथील बी. ए. भाग १ अभ्यासक्रम कार्यशाळा व एस. के. पाटील महाविद्यालय, कुरुंदवाड येथे भूगोल अभ्यासक्रम कार्यशाळेस उपस्थित होतो.

*** स्पर्धा परीक्षा विभाग:**

१) एमपीएससी/पीएसआय या स्पर्धा परीक्षांसाठी दररोज एक तास याप्रमाणे नियमित वर्षभर व्याख्याने सुरू आहेत. यामध्ये महाविद्यालयामधील वेगवेगळ्या विषयातील अधिव्याख्यातांव्यतिरिक्त ज्युनि. कॉलेज व दूधसाखर हायस्कूलमधील शिक्षकांचे मार्गदर्शन विद्यार्थ्यांना मिळाले.

२) महाविद्यालयाच्या माध्यमातून दि. १६.०७.२००८ ते २५.०७.२००८ असे दहा दिवसाचे 'पोलिस भरती पूर्व प्रशिक्षण शिबिर' घेतले गेले. यावेळी नितीन पाटील मांगोलीकर (एन. पी. क्लासेस कोल्हापूर) तसेच इम्तियाज शेख (फिजीकल इन्स्ट्रक्टर) यांचे या विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन मिळाले. या शिबिरासाठी २५

विद्यार्थी-विद्यार्थिनी उपस्थित होते.

३) दि. ११.१०.२००८ रोजी 'स्पर्धा परीक्षा कार्यशाळे'चे आयोजन केले. त्यामध्ये एमपीएससी उत्तीर्ण विद्यार्थ्यांचा सत्कार व मार्गदर्शन महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांना उपलब्ध करून दिले. यावेळी राजेंद्र जालीमसर, संजय हेरवाडे, पूर्णिमा चौगले, बिंदीया देसाई आदी आठ सत्कारमूर्ती व मार्गदर्शक उपस्थित होते.

सदर वर्गांचा लाभ घेऊन खालील विद्यार्थी या वर्षीच्या पोलिस भरतीमध्ये यशस्वी झाले. १) कु. पल्लवी नारायण यादव- कोल्हापूर पोलिस २) श्री. आरेकर पांडुरंग बाबुराव- मुंबई पोलिस.

- प्रा. एन. एम. पाटील

※ स्टाफ अॅकॅडेमी अहवालः

१) प्रा. डॉ. ए. आर. माने यांनी मु. पो. चंद्रे ता. राधानगरी येथे 'श्रद्धा व अंधश्रद्धा' विषयावर ग्रामस्थांसमोर व्याख्यान दिले.

२) प्रा. डॉ. अनिल माने यांनी १७ फेब्रुवारी २००८ रोजी मु. पो. क।। वाळवे ता. राधानगरी येथे 'लोकराजा छत्रपती शाहू महाराज' या विषयावर ग्रामस्थांना मार्गदर्शनपर व्याख्यान दिले.

३) प्रा. सी. वाय. माधव (इंग्रजी विभाग) यांनी शिवशाहू महाविद्यालय, सरुड येथे Intruduction Sound & Accept" विषयावर व्याख्यान दिले.

४) प्रा. शिंदे डी. के. (समाजशास्त्र विभाग) यांनी मा. नामदेवराव भोईटे विद्यालय, क।। वाळवे व दूधसाखर विद्यानिकेतन बिद्री येथे "लोकसंख्या : स्वरूप व वास्तव" विषयावर प्राथमिक शिक्षकांच्या कार्यशाळेत विचार मांडले.

५) सामाजिकशास्त्र विभाग दूधसाखर महाविद्यालय, बिद्रीमार्फत मा. संजय मारुती पाटील रा. वडकशिवाले, ता. करवीर, संशोधक, 'परंपरागत शेती बी-बीयाणांचे जतन व संवर्धन यामध्ये युवकांचे योगदान' या विषयावर स्लाईड शोद्वारे सविस्तर व्याख्यान दिले. व त्यांचा सत्कारही झाला.तसेच शेतकरी सहकारी संघ लि., कोल्हापूरमधील मा. धनाजी पाटील, रा. वडकशिवाले यांचा 'व्यवस्थापनावर कामगार प्रतिनिधी निवड' झालेबद्दल त्यांचासत्कार करण्यात आला.

६) प्रा. एन. डी. पाटील यांचे राज्यस्तरीय एनएसएस कॅम्पमध्ये तंटामुक्त गाव संकलपनामध्ये ग्रामस्थांचा सहभाग विषयावर व्याख्यान तसेच क।। तारळे येथे अनाथ व निराधार मुलींच्या आश्रमशाळेत "विद्यार्थी व संस्कार" विषयावर व्याख्यान झाले.

७) प्रा. डी. के. शिंदे यांचे राज्यस्तरीय एनएसएस कॅम्प, शिंदेवाडी, ता. कागल येथे 'लोकसंख्या मनुष्यबळाचे स्वरुप' विषयावर व्याख्यान झाले.

८) प्रा. डॉ. संजय पाटील यांचे बोलवळे खुर्द ता. कागल 'परखड समाजसुधारकः संत तुकाराम' या विषयावर व्याख्यान झाले.

※ वैयक्तिगत अहवाल :

१) २५ ऑक्टोबर २००८ रोजी शिवाजी विद्यापीठातील सा. वंचितना व समावेशक धोरण अभ्यास केंद्र आयोजित 'शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या' विषयावरील एक दिवशीय कार्यशाळेत सहभाग.

२) १९ जानेवारी २००९ रोजी सदाशिवराव मंडलिक महाविद्यालय आयोजित 'डेव्हलपिंग ह्युमन व्हॅल्यूज अभंग युथ अँड टिचर्स' विषयावरील कार्यशाळेत सहभाग.

३) ३० व ३१ जानेवारी २००९ रोजी शिवाजी विद्यापीठाच्या समाजशास्त्र विभागामार्फत आयोजित 'एन्व्हायरमेंटर फायसेस : आल्टरनेटिव्ह पॅराडाईज' विषयाच्या सेमिनारमध्ये सहभाग.

४) ७ फेब्रुवारी २००९ रोजी नाईट कॉलेज ऑफ आर्टस् अँड कॉमर्सद्वारे आयोजित 'मुक्त आर्थिक धोरण आणि रोजगार स्पर्धा' विषयावरील कार्यशाळेत सहभाग

५) ९ फेब्रुवारी २००९ रोजी नाईट कॉलेज ऑफ आर्टस् अँड कॉमर्स कॉलेज आयोजित 'भारतीय समाजव्यवस्थेतील भटक्या विमुक्तांची दशा व दिशा' विषयाच्या कार्यशाळेत सहभाग.

६) मा. नामदेवराव भोईटे हास्यकूल क।। वाळवा येथे शिक्षक गटसंमेलनात 'लोकसंख्या' विषयावर व्याख्यान. दूधसाखर विद्यानिकेतन, ब्रिद्रीमध्ये शिक्षकः गटसंमेलनात 'लोकसंख्या' विषयावर व्याख्यान.

- प्रा. डी. के. शिंदे

※ सेल्फ फायनान्स अहवाल :

१) आपल्या महाविद्यालयामध्ये चालू वर्षात 'बालवाडी शिक्षिका शिक्षण अभ्यासक्रम' सुरू करण्याचा प्रयत्न केला गेला. त्यासाठी तशी बी. ए. १, २, ३

वर्गातील विद्यार्थ्यांना सोमवार दि. १४.०७.०८ रोजी नोटीसद्वारे कळविले गेले. परंतु अपेक्षीत प्रतिसाद मिळाला नसल्यामुळे सदरचा कोर्स सुरू करता आला नाही.

२) प्रौढ व निरंतर शिक्षण व विस्तार कार्य विभाग शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूरतर्फे जाणीवजागृती व्याख्यान कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. दि. ११ डिसेंबर २००८ चंद्रे येथे "श्रद्धा आणि अंधश्रद्धा" या विषयावर प्रा. डॉ. ए. आर. माने यांचे व्याख्यान घेतले.

३) दि. ८.०७.०८ रोजी प्रौढ आणि निरंतर व विस्तार विभाग शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर येथे "निरंतर शिक्षणाची संकलपना व व्याप्ती" विषयी बैठक. त्या बैठकीस महाविद्यालयाचा प्रतिनिधी म्हणून उपस्थित होतो.

४) प्रौढ व निरंतर शिक्षण विस्तार कार्य विभाग शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूरतर्फे वेळोवेळी येणाऱ्या कोर्ससंबंधी परिपत्रके महाविद्यालयाच्या काच फलकामध्ये विद्यार्थी व प्राध्यापकांच्या निदर्शनास आणून दिली जातात.

५) डिसेंबर २००८ ते मार्च २००९ या कालावधीमध्ये सेल्फ फायनान्स कमिटीतर्फे खालील कोर्स, विद्यार्थ्यांसाठी सुरू केले होते. १) नील पेंटींग २) पाककला ३) विविध खाद्यप्रकार बनवणे ४) बांबूपासून विविध वस्तू बनवणे.

⁕ वैयक्तिक अहवाल :

१) दि. २३ सप्टेंबर ते २ ऑक्टोबर २००८ या कालावधीमध्ये शिंदेवाडी ता. कागल येथे एनएसएस स्पेशल कॅम्प आयोजित केलेला होता. या कॅम्पमध्ये ७ दिवस सक्रिय सहभाग.

२) दि. १० जानेवारी २००९ ते १६ जानेवारी २००९ या कालावधीमध्ये महाविद्यालयातर्फे प्रतिवर्षाप्रमाणे घेण्यात आलेला एनएसएसचा कॅम्प मांगोली ता. राधानगरी येथे घेण्यात आला. त्यामध्ये सक्रिय सहभाग.

३) महाविद्यालयातील एनएसएस च्या विद्यार्थ्यांकडून महाविद्यालयातील परिसर स्वच्छता महाविद्यालय बिद्री, गाव, रस्ते स्वच्छता दूधसाखर महाविद्यालय नियोजित मुलींचे वसतिगृह स्वच्छता व वेळोवेळी एनएसएसचे उपक्रमामध्ये प्रत्यक्ष सहभाग.

४) सामाजिकशास्त्र कमिटीमार्फत दूधसाखर माहविद्यालय बिद्रीच्या वतीने मा. संजय पाटील वडकशिवाले ता. करवीर यांचे भारतातील "भाताच्या बियांचे संवर्धन व रक्षण" या विषयांवर व्याख्यान आयोजित केले होते. त्यामध्ये त्या विषयाचे प्रास्ताविक केले.

- प्रा. ए. डी. जानवे

⁕ वैयक्तिक अहवाल:

१) दि. २८ सप्टेंबर २००८ रोजी स. व. खाडे महाविद्यालय कोपार्डे येथे शेतीविषयक समस्या व उपाय या विषयावरील एक दिवशीय कार्यशाळेत उपस्थिती.

२) दि. ४ ऑक्टोबर २००८ रोजी राजर्षि शाहू कला व वाणिज्य महाविद्यालय, रुकडी येथे बी. ए. भाग २ वर्गाच्या स्थूल अर्थशास्त्र या पेपर क्र. २ च्या सुधारित अभ्यासक्रमाच्या माहितीसाठी एक दिवशीय शिक्षण प्रशिक्षण शिबिर आयोजित केले होते. त्यामध्ये उपस्थिती.

३) दि. २५ ऑक्टोबर २००८ रोजी शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर येथे अर्थशास्त्र विकासांतर्गत सामाजिक वंचिताना व समावेशक धोरण अभ्यास केंद्रामार्फत "शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या." विषयावरील एक दिवशीय कार्यशाळेत सहभागी.

४) मातोश्री बयाबाई श्रीपतराव कदम कन्या महाविद्यालय कडेगाव येथे दि. ७, ८ व ९ नोव्हेंबर २००८ रोजी मराठी अर्थशास्त्र परिषदेचे ३२ वे राष्ट्रीय अधिवेशन झाले त्यात उपस्थिती.

५) दि. १३ व १४ डिसेंबर २००८ रोजी आर्टस कॉमर्स अँड सायन्स कॉलेज चंदगड, ता. चंदगड, जि. कोल्हापूर येथे Role of IQAC in reacireditation या विषयावरील दोन दिवशीय राज्यस्तरीय सेमिनारमध्ये उपस्थिती.

६) दि. १०, ११ जानेवारी २००९ मध्ये शिवाजी विद्यापीठ, अर्थशास्त्र परिषदेचे १९ वे वार्षिक अधिवेशन. शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर येथील अर्थशास्त्र विभागात पार पडले त्यात सहभागी.

७) दि. ९ फेब्रुवारी २००९ रोजी नाईट कॉलेज ऑफ आर्टस् ॲन्ड कॉमर्स कोल्हापूर येथे भारतीय समाज व्यवस्थेतील भटक्या विमुक्तांची दशा आणि दिशा या विषयावरील एक दिवशीय कार्यशाळेत सहभागी.

- प्रा. ल. शा. करपे

※ ग्रंथालय अहवाल :

ग्रंथालय ही एक सामाजिक संस्था आहे. समाजाच्या हितासाठी तिचे संवर्धन करणे ही काळाची गरज आहे. स्वाभाविकपणेच समाजातील आर्थिक, शैक्षणिक, सामाजिक व तत्सम घटनांचा, आचार-विचारांचा व आवडीनिवडींचा परिणाम ग्रंथालयावर होत असतो.

ज्याप्रमाणे वाचकांच्या गरजा वाढतात अथवा बदल होतात, निरनिराळे शोध लागतात त्यानुसार ग्रंथालयाच्या कक्षा वाढत जातात. कोणत्याही विषयाचा विकास हा त्या विषयामध्ये झालेल्या संशोधनावरच अवलंबून असतो. ग्रंथालय ही सामाजिक संस्था असल्यामुळे ग्रंथालय विद्यार्थ्यांच्या पारंपरिक संकल्पना बदलून ते माहितीचे अद्ययावत केंद्र बनले आहे.

संशोधनाच्या क्षेत्रात ग्रंथालयाचे महत्त्व अनन्यसाधारण आहे. ग्रंथालये ही ज्ञानाची व संस्काराची पाणपोई आहे. मानवाच्या मनावर, बुद्धीवर, विचारांवर चांगले संस्कार होण्यासाठी ग्रंथ व ग्रंथालये हेच खरे उत्तम साधन आहे. मानवाचा सर्वांगीण विकास, नीतीमूल्ये जोपासण्याची कार्यक्षमता व भावी जीवनाकडे पाहण्याची दृष्टी ही चांगल्या ग्रंथ वाचनाने मनन, चिंतनानेच प्राप्त होते.

२१ व्या शतकाच्या उंबरठ्यावर, मानवाच्या संस्कारावर, समाजशीलतेवर झालेली तांत्रिक आक्रमणे, प्रसारमाध्यमांचा व करमणुकीच्या साधनांचा पगडा इ.मधून मानवाची सुटका केवळ ग्रंथ व ग्रंथालयेच करू शकतात. शाळा, महाविद्यालयातून आदर्श नागरिक निर्माण करण्यासाठी व्यावसायाभिमुख व संस्कारक्षम शिक्षण देण्यासाठी ग्रंथालयेच उपयुक्त ठरतील. त्यासाठी समृद्ध ग्रंथालये हीकाळाची गरज ओळखून महाविद्यालयाचे प्राचार्य मा. डॉ. आर. एल. राजगोळकर यांनी बदलत्या राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणानुसार दहाव्या पंचवार्षिक योजनेतून यु. जी. सी. कडून सुमारे ९,५४,०००/- इतके अनुदान प्राप्त करून महाविद्यालयाच्या ग्रंथालयाचा विकास साधला आहे.

शैक्षणिक वर्ष २००७-०८ मध्ये ४३१ इतकी पुस्तके (विविध विषयांचे संदर्भ ग्रंथ) खरेदी केले आहेत. तर सन २००८-०९ मध्ये एकूण ५५७ पुस्तकांवर रु. ९३,७३४०/- इतका खर्च केला आहे. आजअखेर ग्रंथालयावर एकूण १८,५९,५१५/- इतका खर्च झालेला असून, सी. एम. एल. टी. या नवीन कोर्ससाठी रु. ३४४१ ची पुस्तके खरेदी केली आहेत. तसेच बी. सी. एस. या नवीन कोर्सची पुस्तके ग्रंथालयाने उपलब्ध करून दिली आहेत.

ग्रंथालयाचे काम सुखकर, समाधानी होण्यासाठी मा. आमदार के. पी. पाटीलसाहेब व सर्व संचालक मंडळ, कार्यकारी संचालक व सचिव मा. श्री. चौगलेसाहेब यांचे मोलाचे मार्गदर्शन लाभले आहे. मा. प्राचार्य डॉ. आर. एल. राजगोळकर व ग्रंथालय समिती यांचे ग्रंथालय विकासासाठी मार्गदर्शन लाभले आहे. या सर्वांच्या सहकार्यामुळे महाविद्यालयाचे ग्रंथालय आज सर्व बाजूनी सुसज्ज व संपन्न झाले आहे.

- ए. टी. वागरे

※ क्रीडा अहवाल :

शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर झोनल कौन्सीलतर्फे आयोजित स्वीमींग, कुस्ती, टेबल टेनिस, ॲथलेटिक्स, ज्युदो, क्रॉसकंट्री, जिमनॅस्टीक इ. स्पर्धांत सहभाग घेतला. आंतर विभागीय स्पर्धेमध्ये खालील खेळाडूंची निवड झाली.

१) श्री. मगदूम अनिल बाबूराव बी. ए. - २ स्वीमिंग (डायव्हींग) झोनल स्पर्धेत प्रथम - इचलकरंजी व भोगावती महाविद्यालय, कुरुकली आयोजित कोल्हापूर येथे आंतर विभागीय स्पर्धेत सहभाग.

२) श्री. चव्हाण प्रविण बाबासो बी. ए.- १ स्विमींग (डायव्हींग) झोनल स्पर्धेत प्रथम- इचलकरंजी व भोगावती महाविद्यालय, कुरुकली (कोल्हापूर) येथे निवड.

३) श्री. पाटील भाऊसाहेब पांडुरंग - बी. ए. १ विभागीय कुस्ती स्पर्धेत ६० किलो वजन गटात उपविजेतेपद व 'मिरज' (सांगली) येथे झालेल्या आंतर विभागीय कुस्ती स्पर्धेत 'उपविजेतेपद' संपादन केले. तसेच दि. ८.०१.२००९ रोजी 'कडेगाव' येथे झालेल्या 'महाराष्ट्र राज्य कुस्तीगीर स्पर्धेसाठी ६० किलो वजन गटात 'कोल्हापूर' जिल्हा संघात निवड.

४) 'वारणानगर' येथे झालेल्या आंतर विभागीय जिमनॅस्टीक (पुरुष) संघाने तृतीय क्रमांक पटकाविला व श्री. चव्हाण प्रविण बाबासो यांची विद्यापीठ संघात निवड झाली.

५) जिमखाना विभाग व स्पर्धा परीक्षा विभागातर्फे संयुक्तपणे विद्यार्थ्यांसाठी भरतीपूर्व पोलिस प्रशिक्षण वर्ग (निवासी) १० दिवसांचे आयोजित केले.

- प्रा. एन. डी. पाटील

∗ रसायन शास्त्र विभाग अहवाल :

१) विद्यापीठामध्ये गेली ३ वर्षे संशोधन करीत आहे.

२) संशोधनाच्या निमित्ताने खालील चर्चासत्रे, सेमिनारमध्ये सहभागी झालो होते. दि. ९.१२.०८ ते ११.१२.०८ International conference on Nontechnology and advanced / applied materials.

3) B. Sc. Part I या वर्गासाठी Paper setter म्हणून काम पाहिले.

४) B. Sc. Part I Bioinformatics या वर्गासाठी Paper setter म्हणून काम पाहिले.

- प्रा. एस. एन. झेंडे

∗ **वैयक्तिक अहवाल:**

१) विद्यार्थी कल्याण निधी या कमिटीचा मेंबर म्हणून काम केले. यासाठी गरीब व होतकरू महाविद्यालयातील मुलांसाठी आर्थिक मदत देण्यासाठी योग्य ते नियोजन केले.

२) सांस्कृतिक कमिटी मेंबर यासाठी दि. १५ ऑक्टोबर रोजी गारगोटी येथे महाविद्यालयाचा मुकनाट्य व पथनाट्य संघ घेऊन सहभागी झालो. (युथ फेस्टीवलमध्ये) तसेच महाविद्यालयाच्या विविध गुणदर्शन कार्यक्रमासाठी सांस्कृतिक कार्यक्रम आयोजन व नियोजन करण्यासाठी सहभागी.

३) दि. ९ ते ११ डिसेंबर २००८ या तीन दिवसात शिवाजी युनिव्हर्सिटी आयोजित International conferance on applied nonmaterials पेपर प्रेझेंटेशन केले.

४) दि. २४ डिसेंबर २००८ रोजी महाविद्यालयातील १२ विद्यार्थी देवचंद कॉलेज अर्जुननगर येथे Words of microbes या एकदिवशीय कार्यशाळेसाठी सहभाग. तसेच जिमखाना कमिटी मेंबर व एलएमसी कमिटी सदस्य म्हणून विविध कमिटीचे कामकाज व महाविद्यालयाचे व्यवस्थापन यामध्ये सहभाग. सदर काम करताना महाविद्यालयातील शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी यांचे सहकार्य तसेच मा. प्राचार्यसो यांचे मार्गदर्शन मिळाले याबद्दल मी सर्वांचा आभारी आहे.

- प्रा. एस. के. सावंत

∗ **वैयक्तिक अहवाल :**

१) २ डिसेंबर २००६ ते १ डिसेंबर २००८ अखेर, पदार्थविज्ञान विभाग, शिवाजी युनिव्हर्सिटी येथे पी. एच. डी. साठी यु. जी. सी. तर्फे टिचर फेलो म्हणून नियुक्ती. दरम्यानच्या काळामध्ये, इंदौर येथे राष्ट्रीय स्तरावरील परिसंवादामध्ये पोस्टर सादर.

२) हैदराबाद येथे आंतरराष्ट्रीय परिसंवादामध्ये पेपर सादर.

३) २० फेब्रुवारी २००९ ला वरील कालावधीदरम्यान पूर्ण केलेल्या संशोधनाचे (थेसी) स्वरूपात विद्यापीठामध्ये सादरीकरण.

४) उपरोक्त कालावधीमध्ये एकंदर पाच संशोधन निबंधांची निर्मिती.

- प्रा. एम. व्ही. टाकळे

∗ **CMLT कोर्स अहवाल २००८-०९ :**

शैक्षणिक वर्ष २००८-०९ साठी महाविद्यालयात चालू असणाऱ्या Certificate Course in "Medical Laboratery Technician" साठी सात विद्यार्थ्यांनी प्रवेश घेतला आहे. सदरच्या कोर्सचा अभ्यासक्रम पूर्ण करण्यासाठी प्रा. मिस. जे. बी. कांबळे, प्राचार्य डॉ. आर. एल. राजगोळकर, श्री. एस. के. साठे यांचे सहकार्य लाभले.

- आर. एस. पाटील

Personal Report 2008 - 2009 :

1. Worked as Director, B. C. S. & participated in all activities from admission procedure.
2. Participated in two day workshop "Teacher Training Program in Statistics" at Vivekanand College, Kolhapur on 27th and 28th Sept. 2008
3. Attended National Workshopon "Recent Trends in Statistics" on 15th and 16th Oct, 2008 at Y. C. Institute of Science, Satara.
4. Attended and worked as expert in Statistics Oral Quiz competition on 25.12.2008 at Shivraj College, Gadhingalaj organized by SUSTA, Kolhapur.
5. participated in "Personality Development and Carrier In Statistics" camp at Krishna Mahavidyalaya, Retage. (Satara)

- Mr. Y. S. Patil

Department of Statistics

1. Participated in the two day's workshop on 'Teachers Training program in statlostics' held on 27th and 28th Sept. 2008
2. Participated in the one day Research Colloquium held on 6th Oct. 2008 and presented a paper on Economic Derign.
3. Attended National workshop on "Recent Trends in Statistics" held on 15th & 16th Oct. 2008 organised by Yashwantrao Chavan Institute of Science, Satara & Sponsored by U. C. C., New Delhi.
4. Participated and presented a paper on economic design in the National conference on "Statistical Inference and inferential Aspect of Industiral statistics" organised by Dept. of Statistics, University of Pune and sponsered by U. G. C. under CAS programme held on 16-18 Dect. 2008.
5. Attended Statistics oral Quiz competition, held on 25th Dec. 2008, organised by Shiaji University Statistics Teachers Association (SUSTA) at Shivaji College, Gadhinglaj

Mr. S. H. Patil

Examination committee :

During academic year 2008-09 I worked as a convenar of exam committe of Science faculty under this committee we first taken a stalf metting with principal in Jully first weak for the planning of exams for the students to upgradation of thier marks.

We taken monthly tests of each subjects in first day of each week of 20 marks.

We successfully taken terminal exam of 50 marks of each subject during 14.10.08 to 18.10.08 in which persent of student is good.

We also taken prelim exam of 100 marks of each subject during 10.02.09 to 20.02.09. The presecuty of student is also good.

For this exams we provide stationary to the Student & Kept a fine (Rs. 10/- per each paper for terminal & prelim examp. Rs. 5/- for test paper) for those students who was absents for paper. Under this committee we also taken a metting of HOD of each department with principal on 24.1.09 for the planning of internal practical exam of B. Sc. I After then we send a batchers of the concevned subjects to B. Sc. exam unit of S. V. K. on 6.02.09 on 20.03.09 we send a final time table of internal practical exam of B. Sc. I to S. U. K.

Under the working of this committ I thanks for prof. M. V. Takale who give me a helping hand. I also thank all science teaching a non-teaching staff for thir kind Co-operation for completion of exam. I special thanks our principal who give me wellguid lines about exams.

Report of Other Activities...

During academic year 2008-09. I worked as a member of admission committe of B. Sc. II. Under this committee are given addmisson to all students in groupwise. After then I also cheked a exam forms of B. Sc. II Students.

I also worked as a convenor of exam committe in which we first planned & then taken exams such as tests, terminal & prelin exams and also internal parctical exams of B. Sc. I

I also worked as a member of NSS comitte. Under this committ we Successfully complited 10 days camp on Shindewadi in first term & 7days camp on Mangoli and also other programs & N. S S. Committee.

During this academic year "I attending & participating the deliberation of the special summe school in Basic Science organised by the academic staff college Goa University from 08.08.08 to 29.08.08.

I also worked as a internal Sr. Superwiser of S V. exam of first section during 23.03.09 to 05.04.09 and also taken a seminal of B. Sc. III (Chem. Students in each weak. and also activerl participated in college gathering & other program of our college & etc.

Mr. K. R. Sanac

Department of Chemistry :

1) Co-ordinator of N S S.
2) Member of Library Committee.
3) Member of Standing Committee.

During this academic year, I have not had any opportunity to attend coureer like orientation, refeshre or semina.

- S. G. Khanapure

❊ भौतिकशास्त्र विभाग:

वैयक्तिक अहवाल :

१) शैक्षणिक वर्षात शिवाजी विद्यापीठात झालेल्या कॉन्फरन्सला उपस्थिती.

2) "International conference on Nanomaterials and application (ICNAMA) held on 9.12.08 to 11.12.08

२) वद्यार्थी कल्याण निधी या कमिटीचा मेंबर म्हणून काम केले. यासाठी गरीब व होतकरू महाविद्यालयातील मुलांसाठी आर्थिक मदत देण्यासाठी योग्य ते नियोजन केले.

- प्रा. एस. डी. धायगुडे

Department of Physics:

A) Research Publication :

1) Monitoring Stress to Substrate Using Ag2S Thin Films By Double Exposure Holographic Interferometry. V. B. Prabhune, V. J. Fulari, V. P. Malekar, S. A. Gangavane, M. B. Dongare. (2007)

2. Calculation of Stress to Substrate using CdTe thin films by Double Exposure Holographic Interferometry. C. S. Pawar, S. J. Pawar, V. J. Fulari, V. P. Malekar, S. A. Gangavane, M. B. Dongare. (2007)

3. Preparation and characterization of Zn, Zr, Sr, substituted Pb TiO3, Ceramics. Shirish D. Kamat, S. A. Gangawane, V. J. Fulari. (2008)

4. Studies on Surface Deformation of Cadmium Selenide thin films by Holographic Interferomety technique. Satish A. Gangawane, Shirish D. Kamat, Dr. V. J. Fulari. (2008)

5. Studeis on surface Deformation of Cadmium Sulfiede (CdS) thin films by Holographic Interferometry technique. Satish A. Gangawane, Shirish D. Kamat, Dr. V. J. Fulari. (2009)

B) Seminars / Workshops / Conference attended :

1. International conference on Advanced Materials and applications, Shivaji University, Kolhapur (India) 2007.

2. International conference on Nanomaterials Materials and Applications, Shivaji University, Kolhapur (India) Dec. 9 - 11th, 2008.

3. National Conference on Advanced Materials and Characterization, VIT Universith Vellory, Tamil Nadu (AMC- 2008) July 23 - 25, 2008.

- Mr. Satish A. Gangawane

Extracurricular activities in the academic year 2008-09

1. Being a co-rdinator of UGC committee prepared a Career oriented courses and XI plan development proposal and submitted to UGC.

2. I myself visited to office of the Maharashtra Public Service Commission, Mumbai and assessed the papers of main examination.

3. Organised one day seminar for the final year students in Doodhsakhar Mahavidyalaya, Bidri on 14th Jan. 2009 with collaboration of district employment exchange, Kolhapur.

4. Arranged lectures of Shri. Snajay Kahal of UICT Mumbai, for high school student.

5. Arranged educational trip of B. Sc. III students to Goa Science Centre, Goa.

6. Visited Infosys campus Pune and attended refresher course.

7. Guide Mrs. Bhosale for the preparation and presentation of the project on "Strain related diseases" at Agarkar Research Institute, Pune.

8. Three students visited to "Anandvan, under my guidence. Finanacial provision was made through "Marathi Vidhan Parishad.

- Dr. S. N. Kulkarni

प्राध्यापक वृंद

सन २००८ - २००९

मा. प्राचार्य डॉ. आर. एल. राजगोळकर

एम. एस्सी., पीएच.डी.

कला विभाग

मराठी :

प्रा. डॉ. ए. जे. वारके एम. ए., बी. एड.,सेट, पीएचडी.
प्रा. डॉ. एस. डी. पाटील एम.ए.,बी.एड.,एम.फील, पीएच.डी.

हिंदी :

प्रा. डॉ. एस. बी. देसाई एम. ए., एम. फिल, पीएच.डी.
प्रा. श्री. डी. जी. दिघे एम. ए.

इंग्रजी :

प्रा. श्री. सी. वाय. जाधव एम. ए., डीटीई.
प्रा. श्री. डी. एन. पाटील एम. ए.
प्रा. श्री. एस. ए. साळोखे एम.ए., एम. एड., एम.फिल

इतिहास :

प्रा. डॉ. ए. आर. माने एम. ए., बी. एड., सेट, पीएचडी.
प्रा. श्री. एस. आर. पाटील एम. ए.

समाजशास्त्र :

प्रा. श्री. डी. के. शिंदे एम. ए., एम. फिल.
प्रा. श्री. ए. डी. जानवे एम. ए., बी. एड.

राज्यशास्त्र :

प्रा. श्री. ए. बी. माने एम. ए.
प्रा. श्री. पी. एस. पाटील एम. ए.

भूगोल :

प्रा. श्री. एन. एम. पाटील एम. ए. सेट

अर्थशास्त्र :

प्रा. श्री. एल. एस. करपे एम. ए., बी. एड., एम. फिल.

शारीरिक शिक्षण संचालक :

प्रा. श्री. एन. डी. पाटील एम. पी. एड.

शास्त्र विभाग

भौतिकशास्त्र :

प्रा. श्री. एच. डी. धायगुडे एम. एस्सी.
प्रा. डॉ. एस. एन. कुलकर्णी एम. एस्सी., पीएच. डी.
प्रा. श्री. एम. व्ही. टाकळे एम. एस्सी.
प्रा. श्री. एस. ए. गंगावणे एम. एस्सी.
प्रा. श्री. एस. ए. व्हनाळकर एम. एस्सी.
प्रा. आर. आर. देसाई एम. एस्सी.

रसायनशास्त्र :

प्रा. श्री. एस. एन. झेंडे एम. एस्सी.
प्रा. श्री. आर. बी. चोपडे एम. एस्सी.
प्रा. श्री. एस. के. सावंत एम. एस्सी.
प्रा. श्री. एस. जी. खानापुरे एम. एस्सी.
प्रा. श्री. के. आर. सनदी एम. एस्सी., सेट
प्रा. श्री. बी. ए. यमगर एम. एस्सी.
प्रा. श्री. के. आर. पाटील एम. एस्सी.
प्रा. श्री. आर. आर. पाटील एम. एस्सी.

वनस्पती शास्त्र :

प्रा. डॉ. एस. जी. गायकवाड एम. एस्सी, पीएच.डी.
प्रा. श्री. एस. एस. पाटील एम. एस्सी., एम. फिल.
प्रा. श्री. पी. बी. पाटील एम. एस्सी.
प्रा. कु. व्ही. एस. कांबळे एम. एस्सी.
प्रा. कु. एस. पी. पाटील एम. एस्सी.
प्रा. श्री. एम. डी. नंदीकर एम. एस्सी.
प्रा. कु. एम. एस. देसाई एम. एस्सी.

प्राणीशास्त्र :

प्रा. श्री. आर. एस. पाटील एम. एस्सी.
प्रा. कु. जे. बी. कांबळे एम. एस्सी.

गणित :

प्रा. श्री. डी. डी. कोमेजवार एम. एस्सी., एम. फिल.
(सध्या शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर येथे टीचर फेलोशिपसाठी दि. २६.३.०८ पासून)
प्रा. कु. वाय. व्ही. पोवार एम. एस्सी.

संख्याशास्त्र :

प्रा. श्री. वाय. एस. पाटील एम. एस्सी.
प्रा. श्री. एस. एच. पाटील एम. एस्सी.

संगणक विभाग :

प्रा. श्री. एस. एस. मिठारी एम. सी. ए.
प्रा. श्री. बी. ए. वारके एम. सी. एम.
प्रा. श्री. डी. बी. गोते बी. ई. (इलेक्ट्रॉनिक्स)
श्री: सागर पाटील

ग्रंथपाल :

श्री. ए. टी. वागरे एम. ए., बी. लिब. सायन्स

कार्यालयीन कर्मचारी

अधिक्षक :

श्री. पी. व्ही. पाटील एम. कॉम.

मुख्य लिपीक :

श्री. एम. के. भोईटे बी. कॉम.

वरिष्ठ लिपीक :

श्री. आर. एच. कंकाळ बी. कॉम.

कनिष्ठ लिपीक :

श्री. आर. एम. देसाई बी. ए.
श्री. व्ही. डी. तळेकर बी. ए.
श्री. आर. टी. पाटील बी. ए.

प्रयोगशाळा सहाय्यक :

श्री. एस. के. पाटील बी. ए.

ग्रंथालय परिचर :

श्री. एन. एस. वारके एम. ए., बी.एड.
श्री. एस. टी. जोशी
श्री. जे. डी. कांबळे

प्रयोगशाळा परिचर :

श्री. बी. एस. सुतार
श्री. ए. एम. घुंगरे-पाटील
श्री. एन. व्ही. पाटील
श्री. ए. बी. हावलदार

शिपाई :

श्री. एस. एन. कांबळे
श्री. पी. आर. डाकरे
श्री. एस. आर. गुरव बी. ए.

मा. प्राचार्यांसमवेत स्पंदनचे संपादक मंडळ

मा. प्राचार्यांसमवेत महाविद्यालयाचा शिक्षकवृंद

मा. प्राचार्यांसमवेत संगणक विभागातील प्राध्यापक, प्राध्यापिका व प्रशासकीय कर्मचारी

मा. प्राचार्यांसमवेत महाविद्यालयाचे प्रशासकीय कर्मचारी

माजी विद्यार्थी श्री. शंकर मनोहर पाटील यांचा पी. एस. आय. पदी निवड झालेबद्दल सत्कार

सांस्कृतिक कार्यक्रमात नृत्य सादर करताना महाविद्यालयाचे विद्यार्थी

सांस्कृतिक कार्यक्रमात गीत गायन करताना कु. शुभांगी चौगले

सांस्कृतिक कार्यक्रमात गीत गायन करताना सचिन कांबळे

श्री दूधगंगा वेदगंगा सहकारी साखर कारखाना लि, बिद्री (मौनीनगर)

ता. कागल, जि. कोल्हापूर

तार : "दूधसाखर बिद्री"
एस.टी.डी. कोड (०२३२५)
फॅक्स : (०२३२५) २५४९७२

फोन : २५४९२२ ते २५४९२६
(बिद्री एक्स्चेंज)
कोल्हापूर ऑफीस :
(०२३१) २६६१५७८, २६६०४९

आमच्या कारखान्याची ठळक वैशिष्ट्ये

१) कारखान्याच्या गळीताची सुरुवात सन १९६३ साली १२५० मे. टन दैनंदिन ऊस गाळप क्षमता प्रतिदिनी ३५०० मे. टन आहे.

२) कारखान्याचे कार्यक्षेत्र राधानगरी, भुदरगड, कागल आणि करवीर या तालुक्यांतील २१८ गावामध्ये सुमारे ३५ कि. मी. परिसरामध्ये विस्तारलेले आहे.

३) सन १९९४-९५ च्या गळीत हंगामात मे. वसंतदादा साखर संशोधन संस्था पुणे यांनी तांत्रिक कार्यक्षमता प्रस्थापित केलेबद्दल महाराष्ट्र- राज्यांतील द्वितीय क्रमांकाचे पारितोषिक देऊन कारखान्यास गौरविले आहे. तसेच याच गळीत हंगामात महाराष्ट्र राज्य सहकारी साखर कारखाना संघ लि., मुंबई यांनी उत्कृष्ट तांत्रिक कार्यक्षमता प्रस्थापित केलेबद्दल महाराष्ट्र- राज्यात द्वितीय क्रमाकांचे पारितोषिक देऊन कारखान्यास गौरविले आहे.

४) मे. वसंतदादा शुगर इन्स्टिट्युट, मांजरी बु।।, जिल्हा पुणे यांनी आमच्या कारखान्याने महाराष्ट्र-राज्यांत सर्वाधिक प्रोड्यसड ओव्हर ऑल रिकव्हरी मिळविल्याबद्दल सन १९९६-९७ सालचे हंगामासाठी उत्कृष्ठ तांत्रिक कार्यक्षमतेचे दुसऱ्या क्रमाकांचे बक्षिस देऊन, तर सन १९९७-९८ सालचे हंगामासाठी तांत्रिक कार्यक्षमतेचे महाराष्ट्र- राज्यांत प्रथम क्रमाकांचे बक्षिस देऊन कारखान्यास गौरविले आहे.

५) कारखाना कार्यस्थळावर स्वत:ची अर्कशाळा उभारणेचा कारखान्याचा संकल्प आहे.

६) देशांतील तीव्र वीज टंचाईस हातभार लावणेसाठी अंदाजे ३५ कोटी रुपयांचा वीज निर्मितीचा प्रकल्प उभारणीचे काम कारखान्याचे विचाराधीन आहे.

७) कारखान्याच्या माध्यमांतून कृतियुक्त सहभागाने दूधगंगा नदीवरील दूधगंगा प्रकल्प व वेदगंगा नदीवरील पाटगांव प्रकल्पाचे पूर्ततेसाठी कारखान्याने कृतीयुक्त योगदान दिले आहे. सद्या दोन्ही नद्या बारमाही वाहतात.

८) शासनामार्फत राबविणेत येणाऱ्या लोकाभिमुख कार्यक्रमामध्ये कारखाना प्रत्यक्ष कृतियुक्त सहभाग घेत असून, कार्यक्षेत्रातील लोकांचे सर्वांगीण विकासासाठी कटीबद्ध आहे.

९) कारखाना कार्यस्थळावर बालवाडीपासून कला, विज्ञान आणि संगणक शाखांच्या पदवी पर्यंतचे शिक्षणाची सोय केलेली असून, पदव्युत्तर अभ्यासक्रम सुरु करणेसाठी कारखाना व्यवस्थापकीय मंडळ प्रयत्नशील आहे.

१०) केंद्र सरकारचे योजनेमधून कारखाना कार्यक्षेत्रातील ऊस उत्पादनामध्ये वाढ व्हावी म्हणून ऊस विकासाच्या विविध योजना कार्यान्वित, तसेच अद्ययावत तंत्रज्ञानाद्वारे ऊस पिकविण्याच्या दृष्टीने शिबीरे, मेळावे, चर्चासत्रे, प्रात्यक्षिके घेऊन तसेच बि-बियाणे, खते, किटक नाशके औषधे अनुदानावर देऊन कारखाना सभासदांना प्रोत्साहित करीत आहे.

११) सहकाराचे माध्यमांतून कारखाना कार्यक्षेत्रातील सभासद, ऊस उत्पादक, सामान्य जनता यांचे सर्वांगीण विकासासाठी कारखाना कटीबद्ध आहे.

मा. आर. डी. देसाई
कार्यकारी संचालक

मा. केशवराव शंकरराव पाटील
व्हाईस चेअरमन

मा. आमदार के. पी. पाटील
चेअरमन

आणि सर्व सन्माननीय संचालक मंडळ, सभासद बंधू-भगिनी, खाते अधिकारी व सेवक